

QVADERNS D'ESTVDI

ANY IV. VOL. II. NÚM. 5

JUNY 1919

ESCOLA SUPERIOR DE BIBLIOTECARIES

DEL SUMME EQUILIBRI DE LLUIS VIVES

I

QUI especuli curosament les característiques del poble català, arribarà, tard o aviat, a la conclusió que és aquell, en mig de la universalitat dels nuclis humans, la verificació o cristallització psíquica d'un fort sobreiximent de la realitat, brollada d'una vasta i habitual contemplació de la vida humana.

Cepat i revingut d'esperit, el català es passa la vida fent l'aguait d'ell mateix. D'aquí, les preferències psicològiques dels grans escriptors de la terra, com és ara, Ausias March i Ramon Sibiude.

I reconeixent-se vivament, vastament, assoleix una visió planera de l'ideal realíssim de l'home, el concepte de dominador, que, altrament, és el que la revelació (*Gènesi* I : 28, *Psalm VIII* : 6, 7 i 8) li ha assenyalat, mentre que aquell és en sojorn a la terra, en plena harmonia amb els dictats de la raó. Per això escriu Aristòtil : *Car, en qualque faisó, fi així mateix, som nosaltres* (ἐσμέν γὰρ πως καὶ ἡμεῖς τέλος *Física*, llibre II, cap. II, n. 9).

A tot català, doncs, li és semblant d'ésser, i de fet és, un

veritable monarca. Com sigui, però, que en contemplar intel·lectualment, fredament, sa posició jeràrquica i sa actuació característica capeix, bé prou, que no les pot pas desenrotllar sense lligams amb el món que l'enronda i constitueix sos domeny, a aquells viu aferrussat, a guisa d'heroi, i sense treva.

Per tal, la fórmula catalana del home-rei és en ell completada per la nota del *treball*. Així roman substancialment curulla. El català resta, doncs, definit acuradament, dient que és un *monarca treballador*.

Tal monarca, però, com a tal, i demés, no conceben pas l'univers — segons que dessús havem dit — sinó a guisa de domeny i de servitud, roman tancat en ell mateix i s'aprofita només dels béns de son terror en la mesura que son caràcter i desenrotllament comporten. D'aquí la digna sobrietat i eixutesa en les frases, el partir els mots llatins, i la preferència pel romànic i el gòtic romanitzat i sense gaires agençaments que li permeten adreçar-se a Déu sense que es perdi d'obir.

Més encara : Del perennal esguard d'ell mateix i consegüent concepció ideal de son monarquisme, n'ixen el zel equivalent en sa defensa, una forta desconfiança en els altres comonarques, la visió plena de ses forces gegantines i el coneixement dels típics defalliments humans. Veu's aquí d'on irradien l'individualisme català, i el primer caire fonamental de son assenyat eixoriviment i, com a conseqüència, l'aparent desintegració i anarquia de l'ordre social i fins científic a Catalunya en el tarannà dels segles. Plàstica viva d'això han estat nostres llibertats seculares de tota mena, la llibertat autocràtica que té el català en els actes més íntims de la seva vida, com és ara, la de testar, a voltes sense formalitat de cap mena ; l'assenyat predomini realista dels nostres *Usatges*, i la veritable ciutadella en què es sent cons-

tituït cada català, el qual, a guisa d'isolat solter, en reconèixer-se desintegrat dels altres, amuntega en ella tota mena de defenses individuals que, en la realitat, són el més exacte comentari d'aquell famós tercet del Dant :

*E se mio frate questo antivedesse,
L'avara povertà di Catalogna
Già fuggiria, perché non gli offendesse (1).*

(Paradiso, VIII, 76 i seg.).

Més avant : Closa la psiquis catalana i sense folgat esbargiment, s'adelita a viure allunyada de les altres individualitats. Per això la colonització catalana apareix, força sovint, poca, migrada, i sense perllongades romanalles.

D'aquí, així mateix, brolla la tan forta com ben intencionada alterositat catalana, l'amor al terror i la sobrietat en els mitjans de vida. Pren de la terra ço que només a dreta llei fretura per tal que servi sa existència i son caràcter.

Aquestes notes, però, del monarca treballador és palès

(1) «Carlo II allora principe reale, fu fatto prigionero dagli Aragonesi nella battaglia navale di Napoli (5 giugno 1284), e dalla prigionia non uscì che alla morte del padre Carlo I (1238) per succedergli nel trono. Per tale liberazione dovette, però, dare in ostaggio i figliuoli Lodovico e Roberto (chi dice anche Giovanni), i quali stettero in mano degli Aragonesi in Catalogna da quell'epoca sino al 1295 quando Bonifazio VIII, fatto arbitro tra gli Aragonesi e gli Angioini, mise pace tra i contendenti col concordato di Anagni (21 giugno 1295). Dicono i chiosatori, che Roberto, al suo ritorno dalla Spagna, menò seco non pochi signori Catalani che ivi conobbe, e che poi innalzò ai primi posti del regno: e presse pure a' suoi servigi catalani soldati de'quali è cenno ne' vecchi croniste e chiosatori. A questi ufficiali e soldati di Catalogna osserva il Casini, avari e cupidi, com'è natura di quella popolazione accenna qui Dante, come a uno degli strumenti del malgoverno angioino». (Giacomo Poletto. *La Divina Commedia*, vol. III, Roma 1905, pag. 185).

que constitueixen, en plec, un munt d'excel·lències maridades amb consegüents i paral·lels defectes.

L'home, cert, és de la seva terra, però és així mateix — considerat individualment, — una cèl·lula de la vida social universal. Cal, doncs, que segons ses particulars característiques treballi en ella i per a ella, per tal que contribueixi eficaçment a l'esplendor i a la gloriosa progressió de la raça humana imposades pel Creador com a llei essencial en el text a dalt esmentat.

Esperit assenyadament tancat en la contemplació de ses energies, aptituds i fretures; ben obert i eixorivit per tal que s'assimili ço que les altres forces socials de millor i més positiu ofereixin. Monarca treballador, co-monarca, però, amb els altres milions de monarques així mateix treballadors de la civilització universal: el fi de l'home, mentre que ell és en sojorn a la terra, és immediatament ell mateix, però per ell i amb ell cal assolir el desenrotllament de l'humana llinatge, la glorificació del Creador en aquesta i en l'altra vida.

El tipus, doncs, del català perfecte, rau en el domeny individual coordinat amb la realitat per mitjà de tota llei de treball i ensems en l'anihilació dels inconvenients anexas a tot individualisme, assolida mitjançant les relacions amb els altres pobles de la terra.

I aquestes característiques cristallitzaren perfectament en la personalitat del nostre filòsof Lluís Vives i apareixen clarament a l'obra que ha motivat aquest estudi, titulada: *Les relacions de Joan Lluís Vives amb els anglesos i amb l'Anglaterra*, escrita de Forster Watson i publicada en català per l'Institut de Ciències de Barcelona.

II

El seu esperit simplement autocràtic apareix manifestat en sa *gravetat*, en sa *dignitat*, en sa *simplicitat de caràcter*, en sa *alterositat*, en son *tancament i isolament d'esperit* i en son *amor a la terra, a la família i a la llengua*. Estudiem destriades aquestes qualitats.

Gravetat. — En tota jerarquia cal coordinar el lloc relatiu amb l'ésser que hi sojorna. L'home és estat creat superior als altres éssers de la terra ; ha, doncs, d'escarrassar-se sense defallença per tal que assoleixi el repòs espiritual i simpàtica trigança psíquica que li escauen. Per tal, enamorat d'aquesta qualitat del monarquisme humanal, el nostre filòsof amarava totes ses lletres d'una lentitud altíssima i suau, d'una estrellada serenor i alhora d'un esguard tan pregon i noble que ens fan rememorar fàcilment els grans mestres de la cultura universal, les llums conductores d'Atenes i de Roma.

Dignitat. — És la mateixa gravetat ordenada, però, a la convivència amb els altres, és el pes assenyat de les relacions humanals. Tot l'ideal pràctic en el consorci humanal rau en un felíç allunyament proper dels homes, restant cadascú d'ells en el terreny de la gravetat que escau plenament a la jerarquia i finalitat llur. Per això escrivia Vives : «que els mestres i professors fugin de tota disputa entre ells i es despullin d'orgull ; que siguin bons, estudiosos i pràctics i visquin la seva vida amb harmonia, de manera que puguin ajudar-se els uns als altres amb la consciència que estan treballant per a l'obra de Déu» (Obra citada, pàg. 95).

Simplicitat. — És l'abillament dels esperits cepats i aixecats perennalment per l'esguard de les idealitats huma-

nes. D'aquí ve que reconten amb el cor obert, d'angelical faisó, llurs sentiments i judicis més íntims, eixamorats alhora de veritat i de justícia; poc pensen que sigui atemptatòria a ses pulcres directrius de coordinació social l'explicació, al primer que es presenti, de fets o coses que ells jutgen poques i la generalitat de la massa humana que, essent de poca capacitat intel·lectual, jau sota la influència del domeny de la imaginació, creu ésser de la més alta importància i cura.

L'home savi és llum, i així com les natures angèliques, diríeu que li fa nosa per al consorci humanal la coberta corpòria que li cal emprar per tal que es comuniqui amb els altres.

S'és passat la vida mirant en dalt i és romàs inútil per al tarannà, força sovint miserable, de les coses d'aquesta vida.

Mostra d'això és el següent fragment d'una carta de Vives a Erasme: «En el mes de maig, el dia 26, vaig posar el meu coll sota el jou d'una dona. No és una càrrega pesada, per ara, i Déu proveirà en el futur... *Diuen que cap es-ieveriment, des de fa molts anys, ha merescut, tant com aquest, l'aprovació general*». (Ob. cit., pàg. 223).

Alterositat individual. — És conseqüència de la visió asenyada, de l'aguait perennal que un hom té de ses forces individuals. Elles el fan sentir poderós i, per excés d'esguard vers ell mateix, el fan sovint intransigent amb els altres. Per això, no fent ell una equilibrada comparança entre els ideals que el tenen corprès amb les d'altres ordes que de moment tenen l'hegemonia, fracassa per desvinculació de la convivència humana. Escoltem el Vives: «La Regina era enutjada amb mi perquè llavors no vaig obeir a la seva voluntat, deixant-me més aviat guiar per la meva raó. Però el meu judici té valor per a mi per més prínceps que siguin. Així és que el Rei em va mirar com a un enemic i la Regina

m'acusà d'ésser negligent i rebel, i tots dos em privaren dels honoraris que m'havien estat pagant fins llavors. Així és que durant quasi tres anys he tingut de sostenir-me d'una manera que m'espanta a mi mateix i he comprès fàcilment com s'ha de beneir el poder tenir les pròpies necessitats satisfetes per Déu, en lloc d'instigar els homes per a obtenir un salari amb grans dificultats». (Ob. cit., pàg. 236).

Tancament i isolament d'esperit. — Heu's aquí la nota exterior, característica, fonamental, de l'home que sojorna a dins els termenals de les idees. Tothom cerca els ambients benestants i en trobar-los cuida romandre en ells i per un mai més no deixar-los. Així els esperits de grau elevat (1), empesos per la força mateixa de llur excel·lència que els tira vers amunt, troben llur forma curulladora a les grans síntesis i d'elles no solen pas eixir sinó llavors que, a guisa de bassal que sobreïx, senten forta fretura de comunicar als altres — que generalment no els comprenen — els goigs altíssims de llur vida, les formoses i enlluernadores rebrotades dels vergers de la ciència, les supremes harmonies de les coses creades, les lleis brollades exemplarment de la infinita

(1) L'existència de gradacions en el món dels esperits és un fet ja constatat pels més grans conreadors de la filosofia clàssica. Per això escriu sant Tomàs: «Unus alio potest eandem rem mellus intelligere; quia est melioris virtutis in intelligendo: sicut melius videt visione corporali rem aliquam, qui est perfectioris virtutis et in quo virtus visiva est perfectior». (*Summa Theologica*, part I, qüestió LXXXV; art. VII). I el doctor Subtil Escot fa constar que «si uní intellectui ex sui origine Deus dedit potiora naturalia quam alteri, atque ambo, citra omne impedimentum tendant in rem eandem, perspicuum esse, id obiectum melius et limpidius attingi debere ab intellectu actu intensiorem elicente circa id quod apprehendit, alium vero intellectum non adeo perfecta naturalia ex sui origine nactum, rem utique eandem intelligere in casu, sed minus perfecte ac fiat per intellectum praestantiorum.» (*Summa Theologia Ven. Ioannis Duns Scoti*, pel P. Jeroni de Montefortino, part I, qüestió LXXXV; art. VII. Roma, 1901).

Saviesa personal del Pare. «Des que visc a la Cort — escrivia Vives — el meu esperit desitja tornar a les seves acostumades ocupacions de meditació, lectura i escriptura i a refer-se i recrear-se amb aquelles contemplacions a les quals està habituat. Ara no troba oportunitat per a satisfer les seves necessitats». (Ob. cit., pàg. 208).

Amor a la terra, a la família i a la llengua. — Es podria, ben cert, escriure, quant als homes intel·lectuals, un curiós tractat de psicologia especial que hagués com títol: *Del frescal infantilisme a la contrada de les llums primeres*. El constant neguit intel·lectual comporta un paral·lel desenrotllament de les forces de la imaginativa i de la memòria i, com tota contemplació de les vives llums intel·lectuals, fa saltar dolçament les més delicades cordes del sentiment. La llum de les especulacions és alhora foguejant bellesa. Heu's aquí un altre caire i ben accentuat de l'equilibrat contemplador; apar i és un veritable noi.

Per tal, ama totes les irradiacions materials dels més alts conceptes que li siguin alhora més naturals, habituals i íntims, amb tanta passió, que no sabia pas desempallegar-se'n, trobant ensems en aquelles les fórmules més harmòniques de tota progressió humana. Que el Vives volia de debò la seva terra va ja demostrar-ho Forster Watson en son treball, *Spanish Element in Luis Vives*, publicat damunt les pàgines dels *Arxius de l'Institut de Ciències*, de Barcelona (any II, n.º 1). Quant a la seva amor a la família, l'obra que estudiem diu: «els motius pels quals Vives no es mostrava disposat a anar a Alcalà estaven relacionats amb una possible mala voluntat que manifestava Margarida Valldaura (amb qui es casà l'any 1524) que no volia abandonar el seu pare, atacat d'una malaltia incurable, ni anar a viure a una ciutat tan llunyana com Alcalà... L'afecte que Vives professava per la família de la seva esposa sembla haver estat el motiu

pel qual Vives visqué tan sols una part de l'any a Anglaterra, durant el temps que donà lliçons a Oxford» (Ob. citada, pàg. 38, nota 1.ª). I en altre lloc de la mateixa obra afegeix l'autor : «Conta Vives de la seva mare que ella no reia mai lleugerament amb ell ni li feia festes : no obstant, quan ell arribà a l'adolescència, no hi havia per a ell ningú al costat del qual es sentís més bé que al costat de la seva mare i «sempre que la recordo l'abraço en el meu esperit, ja que no puc abraçar-la corporalment» (ob. cit., pàg. 120). L'amor a la llengua de la terra li traspuava llavors que escrivia : «La massa del poble sentirà un gran auxili en la literatura per mitjà de discursos i en part per mitjà de llibres escrits en la llengua materna que indiquin quins són els subjectes dignes d'ésser llegits...» (Ob. cit., pàg. 166) ; i en son tractat *De tradendis Disciplinis* defensava ardidament l'ús de la llengua materna a l'ensenyament (Ob. cit., pàgina 194).

III

Hi ha a la vida del Vives un fet, de caràcter personal i real alhora, que enclou tota la raó de la seva actuació altament cosmopolita i fecunda.

Després d'haver passat els primers disset anys de sa vida pastant-se entre la gent catalana, ço és dir, en els nostres motllos tancats i individualistes se n'anà estudiar a París on sojornà cinc anys, fent bronzir vastament el seu esperit rabassut i ple de vigoria i alhora de força assimiladora. «He escrit a Tomàs More, deia, en certa avinentesa, demanant-li una entrevista amb l'objecte de parlar-li quan vingui, d'assegurar-me els medis de viure» i afegia que sabia que Erasme li haguera aconsellat de no contraure cap compromís que po-

gués privar-lo de temps disponible per als seus estudis». Però no està en la meua mà el realitzar aquest propòsit, si la fortuna no ho disposa així. Cadascú no és l'artífex de la seva sort com Appius acostumava afirmar» (Ob. cit., pàgina 11).

I aquesta fortitud espiritual era encara, segons que havem dit, acompanyada d'una altra qualitat — força assimiladora — que augmentava la intensitat i el radi de sa energia, fent-la esdevenir universal, sense minvar cap de les qualitats ètniques abans esmentades. Era un món abreujat de la vida llavors encara esdevenidora.

El blau, i clar, i solemniat misteri de la mar mediterrània, bo i empeltant braó als esperits que frec a frec d'ella sojornen, els dóna perifèrica majestat, i clarividència, i escomesa alterosa, i els aprima el sentiment, i bo i aixecant immenses foguerades en la llur fantasia, els fa encara esdevenir profetes o per a dir-ho amb més propietat i classicisme, vidents. D'aquesta qualitat n'és palesa mostra la carta que Tomàs More escrivia a Erasme en 11 de juny de 1519. «No em canso — deia — d'admirar les qualitats que vós heveu tan clarament percebut en les *Declaracions* de Vives i sobre les quals heveu escrit en termes tan brillants, especialment (i això és el més important en les declaracions) l'haver fet reviure la seva visió del passat d'una manera que molt pocs sabran fer amb coses actuals i l'haver interpretat els sentiments d'homes separats de nosaltres per tants de segles com si encara visquessin. Dóna la impressió que Vives no ha cercat la seva inspiració en els llibres, sinó que ha escrit com si tot ho hagués vist i viscut i hagués pres part en els èxits i fracassos d'aquells personatges». (Ob. citada, pàg. 19).

És la mar que amb la seva alta, lleugera i profunda transparència dóna agilitat als esperits humans i, bo i neguite-

jant-los en els clarobscurs de la vida, els fa esdevenir destres i eixorivits en les íntimes concomitàncies dels aspectes externs de les coses — allunyades que elles siguin — fent llambregar amb encert i sentir amplament, vivament, al través d'elles les generatrius o estats psíquics que denuncien i publiquen. «En els seus *Diàlegs* Vives parla de la indumentària de la Cort, i diu als estudiants que han de fixar-se en les maneres dels cortesans i no en els seus vestits i ornaments. «Molts utilitzen l'elegància i el vestit com un ham o una xarxa per a conseguir el favor del Rei i de vegades per a conquerir les joves de la seva Cort. Però les maneres externes segueixen els moviments de l'esperit i delaten la seva disposició interna». (Ob. cit., pàg. 96).

Doncs aquest home que tan arrelades tenia les qualitats més típiques de la seva raça, a despeses de sa inexhaurible força assimiladora, restà transmutat a París en català universal, ço és dir, arribà assolir l'altíssima fita ideadora de la nacionalitat catalana.

Als vint-i-sis anys escomet la magna tasca d'editar i glossar una de les obres més comprensivament curulles i exemplaritzadores de la progressió humana. En tretze mesos (juny 1521-14 juliol 1522) anota i edita els llibres *De Civitate Dei* de sant Agustí, acompanyant-los d'unes gloses tan eixutes, tan clares, tan compendioses, tan menspreadores de convencionalismes didàctics i tan assenyadament avançades i educadores que les considerem força més plenes, i realistes, que no pas les mateixes lliçons de Melcior Cano i de Francesc de Vitòria. L'àguila d'Hipona en els seus sublims desvaris, en ses a voltes incoherents genialitats, en sos indefinits alts i baixos, fitat, seguit, esclarit, metoditzat i adaptat pel lent i profund i ample i, sobretot, realista esguard de l'ànima romana, mercès al massís individualisme català dominant des del seient més central de la cultura humana.

Aquest fet singular que segles endavant — en els nostres dies — havia de repetir-se en l'actuació del nostre malaguanyat cardenal Vives a Roma, és de la més alta importància per a nosaltres, com sigui que en ell rau la mesura justa de la potencialitat catalana i per tal de l'esforç que el nostre nucli nacional pot aportar a l'obra de la cultura universal, escarrassant-se sense treva per assolir un íntim maridatge de *la més alta i ampla idealitat* amb la *més vasta i ínfima realitat* que foren les característiques fonamentals de la personalitat de Vives, brollades, pensem, d'un soldament de l'esperit altament sensible de tot ideal universal propi de França amb les directrius realistes i eixutes de la gent catalana. Estudiem i esbrinem descompartides aquelles dues notes :

Alta idealitat. — Força més que les fillades de l'orde sensible, les quals emplenen exclusivament i de gom a gom el cor de les ànimes minúsculars, seguidores delitoses de les lluernes de la vida, capia ell i sentia els davallaments lluminosos, els infantaments transparents de la Veritat suprema, que a guisa de novelles avingudes veia ell que anaven assegurant i desenrotllant l'atlètica marxa de la humanitat eixida a cada moment de la Infinita Puixança emmirallada en sa Imatge sense termenals. I Vives, que havia tingut prou força per a pegar una volada definitivament abassegadora vers l'esfera on dominen els esperits que tot ho dominen i verifiquen impulsant-ho cap al gloriós i darrer crèdit terrenal de l'alta Saviesa i de l'ardidesa humana, tenia per les amistats lluminoses la més viva i tendra simpatia i preferència. La mort del seu jove deixeble, el cardenal Guillem de Croy, li costà una greu malaltia : per no perdre l'amistat amb Erasme ho haguera deixat tot.

A l'humanista Linacre escrivia : «No tinc notícies vostres des de fa algun temps i això em produeix una gran

ansietat, no perquè us oblidí (això és menys de témer que no que vós m'oblídeu a mi) sinó perquè temo que us trobeu malament de salut. Si m'estimeu, no descuideu això, no em feu viure amb neguit; si no podeu escriure cartes amb freqüència, almenys envieu-me freqüents salutacions per conducte d'aquells que vénen d'allí on vos trobeu. Podeu comprendre si he expressat amb justesa els sentiments que experimento envers vós, que la meua actitud amb vós és la d'un parent, des del moment que sembleu estimar-me com un pare. També desitjo saber, si podeu i voleu dir-m'ho, què esteu fent amb la vostra gramàtica i el que fareu després. A Déu siau». (Ob. cit. pàg. 150).

Aquesta petita lletra ens palesa tota la més íntima economia de la *Ciutat de les llums insuperades*: una clara i eternal fontana que des de la ciutadella descomparteix a dojo i en grans braçades ses aigües cristallines vivificant i colorant de nou els seus paradisos on són dolçament peixats i nodrits els herois asseguts i reposats de la bovina mirada: els qui fan raure llurs delitances en sojornar als puigs supremes de la vida i en illuminar des d'ells, així com fanalers de la civilització, els carrers i places de la vida: una amor infantil i maternal generada per altíssima semblança de convivència: i a voltes el trastorn d'una guerxa rebequeria que per desenrotllar-se en àmbits transcendents es transmuta sobtosament en llampegueig espaordidor i mortífera pedregada. No hi ha més que un pas de les clares *alleluies* a les més espesseïdes tenebres: de la llum a la fosca: de la civilització de l'Edat Mitjana als caires blasmables, i als lloables, de la Revolució francesa no hi ha altra cosa que l'esplèndida rebequeria del Renaixement. Per ell la terra catalana va romandre amortallada en un immens llençol de granssa.

Corroborà encara plenament les nostres impressions la

carta que Vives escriví al seu deixeble i amic Ricard Pate : «Vives sa'luda el seu amic Pate. Em produeix gran alegria el saber que has arribat a França sense contratemps. Cura de no haver d'empenedir-te d'haver anat allà en ço que fa referència als teus estudis i procura conservar viva l'alegria en el cor del bisbe Lincoln que t'ha enviat. Jo espero que assoliràs aquestes dues finalitats si et proposes posar en pràctica aquells preceptes morals que Barker predicava en el seu curs. Conec el seu seny, la bondat del seu cor, i que l'afecte que sent envers tu és dels més elevats. No pensa sinó en allò que pot ésser de profit per a tu en l'esdevenidor. Correspon amb afecte al seu afecte i dóna satisfacció al teu més afectíssim i amigable company». (Ob. cit., pàg. 29).

Vasta realitat. — És aquest l'aspecte fonamental que sobreïx en tota l'actuació de Vives, endreçat, però, als problemes de més universalitat i transcendència. Així com Aristòtil davallà un grau a l'escala de les humanes disciplines i, bo i essent en posició inferior a Plató, enfocà millor que aquell els problemes del Creador i de les criatures, i per això pogué arribar a ésser el gran mentor d'Alexandre el magne ; i Sant Bonaventura, entretenint-se en el problema fonamental del ser, en féu brollar plenament les harmonies de l'Increat i de la immensa *res* de les coses creades, i per això pogué arribar a ésser en temps difícils l'immortal Conductor i legislador de l'orde franciscana ; així el nostre Vives va saber situar-se entre el vell món de la filosofia escolàstica i les novelles directrius del Renaixement, cercant en els elements aprofitables d'una i altra la fórmula més eficaç i de durada.

Els renaixents de son temps, com és ara, Erasme, no veien en els grans filòsofs medievals altra cosa que llur llenguatge casolà i simpliciíssim i per això impulsaven apassionadament una veritable revolució de forma i figura, ben cert apriorístiques, car bo i aturant-se en aquelles perdien

d'obrir la finalitat del llibre i de la ciència, ço és dir, l'expansió i progressió de la cultura entre els homes. El que havia d'ésser per força un senzill mitjà extern ho transmutaven en objecte principal.

Lluís Vives va capir que els perns de tota progressió cultural rauen en una forta plenitud de fons doctrinal adreçat als lectors per mitjà del llenguatge simplement adequat, i dóna a aquell la relativa importància que mereix. «Des de Bruges — diu l'obra que estudiem — el 5 d'abril del 1523 dedicà l'obra *De Institutione Feminae Christianae* a Catarina d'Aragó, la seva compatricia, Regina d'Anglaterra. Aquest esdeveniment assenyala el moment que separa la seva vida de jove professor de la de l'home madur. Demés, il·lustra com es reforçaven els llaços que l'anaven lligant a la Cort anglesa des de la dedicatòria de la *Civitas Dei* i, al mateix temps, com s'accentuaven les diferències que el separaven d'Erasme en el referent a aquesta obra. Erasme criticava *De Institutione Feminae Christianae*, dient que l'estil del llatí de Vives no era un estil prou escollit i acadèmic. Vives respongué de l'elegància tècnica de l'estil amb l'objecte d'assegurar l'atenció dels seus lectors. Des d'aquest moment, en la seva correspondència amb Erasme (la qual esdevingué menys freqüent), Vives renuncià a l'ambició d'una glòria literària. Declara que la seva intenció va més dirigida a obtenir la *fortiter in rem* que l'eloquència d'estil dels professors de llatí...» (Ob. cit. pàg. 4).

Aquests caires espirituals ens ofereixen a Vives com a termenal ideador de tota obra perfecta: una espiritualitat ben forta abillada d'una corpòria i senzilla tunicella, o, ço que és equivalent, una harmònica compenetració del món espiritual amb el món material. Del primer aprengué bé prou a les substancialitats eternals dels grans mestres de l'Edat Mitjana; per això les seves obres remembren el fons, cu-

rull d'espiritualisme, dels grans doctors de la Sorbona i fins els sobreceiximents espirituals de les taules gòtiques. Del segon, o sigui de l'orde sensible, aprengué una discretíssima sobrietat amarada d'elegància acadèmica. Que mai el camí no ha d'ésser més llarg ni fadigós que el que sigui necessari.

L'actuació del Vives, potser sens ell proposar-s'ho, era una veritable protesta contra les excentricitats del Renaixement que esdevenia adorador de la forma material i deixava l'esperit a segon terme; i, bo i protestant-ne son esperit fonamentalment escolàstic, assolia l'esguard màxim de la convivència humana que tot just es començà de formular en el segle XIX, i es comença a realitzar en nostres dies: *la plenitud de consciència emmotllada en els terminals materials necessaris*.

El cèlebre Tomàs More fitant, ben cert, aquesta gloriosa preferència equilibrada del Vives del fons amb la forma, escrivia a Erasme: «Certament, mon car Erasme, em sento avergonyit per mi i pels meus amics que ens donen importància per unes quantes publicacions bastant insuficients, quan veig produir a un jove com En Vives tantes obres tan ben pensades, escrites amb bon estil i donant proves d'una exquisida erudició. Per grans que siguin els seus coneixements del grec i del llatí, són encara més grans els que posseeix de les diverses branques del saber i tots de primer orde. Qui és en aquest respecte el que sobrepassa a Vives en la quantitat i profunditat dels seus coneixements? Però ço que és més admirable és que ha adquirit tots aquests coneixements d'una manera que el fa capaç de transmetre'ls als altres per medi de la instrucció». (Ob. cit. pàg. 10).

Per això la seva actuació s'adreçava amb energia, no als *dilettantismes* ni al ramblejar de la ciència, sinó a reforçar els aglutinants socials, a retornar a la societat sa manca de virior, a impulsar de bell nou la humanitat vers els blancs

i lluminosos viaranys per on li toca trespasar per tal que amb seny avanci vers el seu ideal de progressió indefinida.

D'aquí ve que s'ocupés preferentment dels defalliments de tota mena amb orientació elevadora i constructiva i que esguardés amb posat fred els problemes intermedis i, per tal, profundament crítics de la societat i de la cultura.

«Jo no permetria — deia — que els orbs esdevinguessin peresosos i sedentaris, ni tampoc que es convertissin en uns vagabunds, puix existeixen moltes ocupacions per a ells. Deixem que els qui tenen aptituds per a treballs literaris es dediquin a l'estudi : nosaltres veiem orbs que fan progressos increïbles... Deixem que els orbs filin i teixeixin. L'única cosa de què havem de fugir és de l'horror al treball. No és per defecte del seu cos, sinó per peresa del seu esperit que diuen que no saben fer res». (Ob. cit. pàg. 78, nota 1.ª).

Pel nostre Vives que vivia en una època en la qual començaven d'ésser revisades les valors internes i externes de la ciència antiga i els seus mitjans de cristallització i d'adaptació a les successives masses seculares, no era, per exemple, el coneixement de l'hebreu un senzill adjutori individual o de reduïda esfera, sinó un veritable parpal per aixecar i afermar encara la posició dogmàtica del cristianisme i esvair alhora les tenebroses allaus de comentaris i glosses desvinculats de la tradició cristiana : ell cobejava que els estudiants d'hebreu poguessin servir els interessos generals del catolicisme, és a dir, la plenitud viva de sa vasta realitat dogmàtica. Grandiosa i natural reacció que centrava al punt just l'actuació de l'home, fent-lo llevar de l'estret clos del seu origen i volar per damunt i per entremig de les masses humanes, bo i servant sa peculiar natura. Tal és l'arc definitiu de les ales de la vida.

Per això, aferrussat a aquell i amb ell plenament identificat, sentia, totstemps de bell nou, els esbiaixaments ja in-

evitables de les lleis primeres, el trescar esgarriós de la humanitat per les timbes dels segles. «Quant més sentim parlar de desgràcies humanes i de la mort, deia, tant més horror ens causa».

Però aquest sentiment de la realitat esguerrada no li ennuvolà pas la claredat de son esguard intel·lectual per a contemplar-la fit a fit.

Amb més relleu que Vives no és pas possible formular de faisó concreta les desharmonies i els contrastos de la convivència humana. «Haig de cuidar molt la meua salut, deia, car si caic malalt em llençarien a fora com un objecte a les escombraries i ningú curaria de mi més que d'un pobre gos moribund».

Al Rei d'Anglaterra escrivia aquestes ratlles: «Si us atreviu a fer la guerra, encara que sortiu vencedor del vostre adversari, no prosperareu, perquè Déu no us deixarà viure sense càstig, i neguits, angúnies, trastorns i perills us assetjaran en tots moments. I què anireu a guanyar amb aquestes lluites? Una esposa? Si ja la teniu una esposa a la qual la dona que desitgeu ara no pot comparar-se ni en bondat, ni en bellesa, ni en pietat. Què és el que cerqueu en una altra esposa? Jo no crec de Vós que cerqueu un curt plaer sensual i impur. Vós replicareu: *desitjo fills que heretin el meu reialme*. Vós ja teniu fills, gràcies a Déu, teniu una filla d'un encant adorable. Vós podeu cercar per a ella un gendre i al vostre gust. Si teniu un fill us haveu d'aconcentrar amb ell tal com l'hagi configurat la naturalesa; en canvi, un gendre pot escollir-se a voluntat. A més, qui pot garantir-vos que una altra dona us donarà un fill i que aquest fill viurà fins a la vostra mort i podrà governar el vostre reialme? Si cada punt d'aquests és incert, com podeu estar segur del conjunt de tots ells?» (Ob. cit., pàg. 261).

Traure ardidament i astuta, de situacions concretament

angunioses i estretes, els postulats d'un segur i radiant esdevenidor és propi només de la força universal de la tradició romana més clàssica i depurada. El paràgraf que acabem de transcriure denuncia l'alçària espiritualment dominadora de Vives i fa una bella lligada amb aquells moments superbs en què l'imperi romà corria només a l'impuls del cap i de la força.

El Rei d'Anglaterra tenia el cor trossejat per immoderades cobejances. Per resistir pràcticament ses directrius callia la ciència de les febleses concretes, d'un Machiavelli; la frescal astúcia de sa mentalitat que, bo i recolzant-se en els desigs d'altre i fins inicialment acceptant-los, els pot fer servir per anihilar llur mateixa eficàcia i aixecar-se després victoriós damunt l'escambell del retut contrari.

El nostre Vives fou, en plec, a l'època en què vivia, el Machiavelli de la idealitat llatina: el sol d'Ibèria amb la majestat diàfana i indefinida de la mar Mediterrània. Així com a les ciències filosòfiques i teològiques l'àpex del llur domeny és descompartit entre la idealitat i la realitat, entre Plató i Aristòtil, Sant Anselm i Alexandre d'Hales, Sant Bonaventura i Sant Tomàs, així a la marxa positiva de la humanitat Vives representa la *mens* altament i virginalment ordenadora; mentre que el gran Machiavelli fou l'incomparable jugador i redreçador de les humanals febleses i sutzures.

Vives és el geni seductor de la transparent mirada; Machiavelli l'home consirós de l'eixuta rialla; ambdós havien la mateixa serena estrella guiadora; ambdós igual esguard de les més enlairades finalitats humanes; el primer, però, les cercava maldant seriosament per a redreçar els bornis espirituals; l'altre marxava de dret vers la reconstrucció de tot orde, esvaint els aparells més eficços de les puerils resistències humanes.

L'ESCOLA MUNICIPAL MONTESSORI
DE CANET DE MAR

CURS 1918-1919

Proemi. — A principis d'aquest curs l'Ajuntament de Canet de Mar i altres elements que es preocupen de la Cultura, volgueren que fos establerta una escola Montessori en la dita vila. Jo vaig ésser designada per fundar-la i dirigir-la pel Consell de Pedagogia, qui m'havia confiat anteriorment una classe en l'Escola Montessori, de la Diputació de Barcelona.

Èrem a setembre, a l'època d'obrir les escoles rurals, i tot era per fer.

Ràpidament va fer-se l'adquisició de tot el necessari, a pesar dels entrebancs que oposava per una part l'encariment de tot a causa de la guerra, la fi de la qual no es preveia aleshores tan pròxima, i per altra, l'epidèmia, que, apartant dels tallers els obrers, retardava l'execució dels nostres encàrrecs.

En la selecció de mobiliari, material i edifici, el senyor Fors i Vidal, d'aquest Ajuntament, i el senyor Homs, del Consell de Pedagogia, varen tenir la fina deferència de procurar-me totes les facilitats i deixar-me, en canvi, completa llibertat d'acció.

Mercès a la seva valuosa cooperació fou que a pesar de tot la nostra Escola va poder començar la seva tasca quan, passat el primer esclat de l'epidèmia, totes les escoles tornaren a obrir-se.

A 10 de novembre la nova Escola obria les seves portes, en ocasió de la seva solemniat benedicció. Fou una festa de gratíssim record, tant per la qualitat com per la quantitat de les persones que hi assistiren; doncs si bé l'epidèmia ens privà de l'amable presència del Director General d'Instrucció Pública, senyor d'Ors, qui envià una afectuosa missiva, com també degueren excusar altres amics la seva assistència per la mateixa causa, ens honraren assistint-hi el senyor Vicari General, en representació del senyor Bisbe, el doctor Vergés (a. c. s.), el Batlle, senyor Busquets, i els senyors regidors d'aquest Ajuntament, el senyor Serra i Moret, Batlle de Pineda. La meua il·lustre mestra, la doctora Montessori, el doctor Batlle, del Laboratori de Pedagogia, el senyor Hòms del Consell de Pedagogia; les meves antigues companyes, les professores de l'Escola Model Montessori, de Barcelona, junt amb una amical representació de pares i deixebles d'aquella Escola; el senyor Romeva de l'A. P. de l'Ensenyança Catalana; els meus nous col·legues, els professors d'aquesta població i numerosíssim públic i alguns dels petits deixebles inscrits que contemplaven amb ingènua i deliciosa admiració l'aula i tots els objectes que els eren destinats.

A l'endemà, allunyats tots els que havien acudit a felicitar-me i animar-me, amb els meus deixebles començava la tasca.

Des de llavors fins ara la pacient i contínua feina diària s'ha anat complint escrupolosament i sense interrupció.

Prova d'aquesta feina és l'exposició de treballs que realitzàrem, la demostració musical que vàrem fer i la petita audició que donaren els deixebles de la classe de música.

En judicar-la cal tenir present dues coses: que aquest és el curs de la inauguració i que aquest primer curs va de 11 de novembre a la fi de juny. I no ho dic per excés de

modèstia ni per despreciar l'obra feta, sinó perquè és senzillament la veritat i és de justícia.

Per explicar com aquesta feina s'ha portat a terme i per aclarir els punts dubtosos, que sobre la nostra ensenyança, la novetat del sistema, fa possibles, ha escrit aquesta relació i vos la faig conèixer.

En encarregar-me de l'Escola assumia la responsabilitat de dirigir un nucli de cultura amb diverses ramificacions. La feina principal era l'Escola montessoriana de pàrvuls i, de més a més, un Curs de Francès i un Curs de Música. Aquests dos cursos venien a ésser, culturalment i econòmicament, un complement de l'Escola.

Altre complement reclamava també la meva activitat: una joveneta era posada al meu costat perquè m'ajudés en el que estés al seu abast, rebent a canvi orientació en els seus estudis de preparació per la carrera del Magisteri i tenint, a més de l'ocasió d'estudiar pràcticament el sistema Montessori, el dret de freqüentar les classes complementàries: francès i música.

Parlem ara, en primer terme, del nucli principal: de l'Escola Montessori.

En el nostre registre han estat inscrits fins a juny 36 alumnes; per l'estada que han fet a l'Escola els classifiquem així: 25 deixebles efectius.

1 que ha seguit amb regularitat mig curs, per haver-se absentat després de la població.

1 que no s'ha presentat.

9 transeünts o de pas (els que han assistit a l'Escola 2, 3, 6 o pocs més dies, solament). D'aquests en faig també esment perquè encara que no han fet feina, n'han donada.

Amb el nostre mètode l'alumne passa un període d'orientació, d'aprenentatge o d'adaptació a l'ambient de l'Escola

fins que ve un moment en què es desperta el seu interès pel treball, s'ordena, treballa i progressa.

El mateix succeeix amb la collectivitat. Així hom compondrà fàcilment l'inconvenient que representen els deixebles transeünts i els que ingressen un cop el curs és començat ; aquest any la rapidesa amb què va ésser establerta l'Escola i el desconegut que era el nostre mètode aquí, ha fet possibles aquests inconvenients dels quals és d'esperar estarà exempt un altre curs, amb el qual la feina de la mestra i deixebles serà simplificada.

L'edat dels nens variava entre els 3 i els 6 anys.

Al principi podríem dir que tots eren uns (si n'exceptuem un parell que duien ja un petit bagatge de cultura). Després, a mesura que anava avençant el curs, s'han destriat en dugues divisions i darrerament en tres. Els de 6 anys, que llegeixen, escriuen i compten ; reconeixen els principals cossos i figures geomètriques ; dibuixen i tenen nocions de Teoria de la Música. Altres de menors que els segueixen de prop. I els de 3 anys i 3 i mig, principalment ocupats en els exercicis de vida pràctica, tals com rentar-se, cordar-se els vestits i calçat, endreçar, etc., com també en els variats exercicis sensorials, tals com aparellament de colors, de remors i de sons, gradacions de grandàries i de colors, etcètera ; coneixent i escrivint alguns d'ells les xifres i algunes lletres.

Hem seguit dos horaris o distribucions de temps durant el curs, que enclouen les mateixes hores de treball i de joc, però repartides de manera que la sortida al jardí fos a l'hora convenient segons l'estació.

Higiene del cos i de l'esperit. — L'època durant la qual els nens em són confiats és una època transcendental per la seva vida futura. Molt d'allò defectuós, per no dir absolutament tot, que es presenta aleshores a manera d'avís pot es-

menar-se i, en canvi, afeccions petites i tot, descurades en aquesta edat es desenrotllen al mateix temps que l'infant, deixant-li senyals i fins vertaderes xacres per tota la vida.

Si aquest punt de mira no fos prou, per pur egoisme, l'Escola s'hauria de preocupar de la higiene, calculant que la bona salut dels deixebles els facilita un major rendiment en aplicació i en disciplina.

Una de les principals preocupacions de l'Escola en aquest sentit és la defensa del contagi. La facilitat amb què s'encomanen les malalties infantils (xarampió, verola, catarro, etcètera), feia suposar que tota la mainada havia necessàriament de passar-les i així no solament no es feia gran cosa per evitar el contagi, sinó que fins hi havia qui el provocava per tal d'enllestir més aviat. Ara que està demostrat l'error d'aquesta suposició i que isolant convenientment el malalt s'evita a molts individus el passar la malaltia, cal evitar el contagi a tota costa, no sols per alliberar-los de les molèsties i perills immediats, sinó per les conseqüències que per la major agudesesa del mal o per flaqueça de l'organisme que rep la invasió poden ocasionar a determinats individus.

Per anar a aquesta defensa no s'ha planyut res, ni feina ni disgustos. S'han fet desinfeccions periòdiques de sofre i d'aire i llum; s'ha exigit isolament dels malalts i l'absència prolongada fins després de la convalescència, atenint-nos a les instruccions de l'Acadèmia d'Higiene de Catalunya, publicades per l'Escola Model Montessori de Barcelona, per al seu ús.

El local i la situació de l'Escola poden donar idea de com s'ha pogut complir rigorosament també en quant a la conservació de la salut.

Els patis ben assolellats a l'hivern i amb espais alternats de sol i ombra a l'istiu ens permeten fer en totes les èpoques de l'any la classe a l'aire lliure, exceptuant-ne els dies més

rigorosos en què la classe espaiosa, clara i ben ventilada ofereix un excellent redós. Queda una part molt important de la higiene infantil que és el vestuari, l'alimentació i el repòs, que l'Escola no pot atendre d'una manera directa; però en la qual indirectament ha procurat intervenir ja aquest curs i és d'esperar que podrà fer-ho d'una manera més completa en el curs vinent.

L'esperit de l'infant necessita una placidesa que l'Escola ha de donar-li i que la família, que també hi té obligació precisa, poques vegades li ofereix.

L'afany de fer-li mostrar les seves habilitats; els jocs i manyagues que l'afecte immesurat dels parents li prodiga; les sobtades reprimendes que les faltes d'experiència o la sobrada excitació nerviosa els atreuen; el parlar davant d'ells de coses que no els interessin o no poden entendre, tot això dóna als nens un estat d'inquietud, de tossuderia, d'atreviment o rebellió contínua que fa perdre la paciència a la gent gran i priva als petits de gaudir de la serenor que necessiten per veure clarament les coses que es succeeixen al voltant seu, comentar-les i adaptar-s'hi.

S'ha notat en nens nerviosos i inquiets en extrem, que freqüenten la nostra Escola, un gran canvi, no sols a classe, sinó també a casa, adquirint una tranquil·litat i placidesa i una aptitud per al treball, dels quals els creïem totalment incapaços.

En això contribueix la supressió de reprimendes o càstigs denigrants; l'ús moderat dels renys o reconvençions; el respecte a la iniciativa i al treball dels nens; la distribució metòdica del temps, exempt de brusques interrupcions del treball i del joc; en l'especial cura en evitar o no deixar continuar les anomenades *raretes*, aquests petits atacs nerviosos als quals ordinàriament es dóna poca importància,

però la freqüència dels quals pot tenir males conseqüències pel qui en pateix.

La mare i la mestra, que saben contenir la seva nerviositat per no augmentar amb ella la del nen ni ésser-hi mai injustes, que no prodiguen les demostracions d'afecte, sinó que principalment hi corresponen, venint a ésser, per dir-ho així, com una font de tendresa que manté la frescor al seu entorn i s'hi acut quan se'n té necessitat, però mai no es desborda; aquestes seran les que poden estar segures d'haver contribuït al benestar físic del nen, sense comptar amb la bona formació del seu caràcter a què també hauran aportat els millors medis.

Cal, per portar a terme aquesta delicada feina, que la mare i la mestra siguin amigues. Han de parlar-se del que notin de bo i de dolent en l'infant, objecte del seu esment i de la seva tendresa, per animar-se i instruir-se mútuament. L'estat present de l'infant a totes dues és igualment conegut, però l'una pot dar llum sobre les causes que el motiven i l'altra sobre els remeis que cal aplicar-hi i totes dues, treballant de comú acord, faran doble feina.

Mares han vingut a parlar amb la mestra; d'altres, en essent cridades, han acudit amb la diligència natural i s'ha establert aquesta suau comunió d'ideals.

Una hora diària s'ha assenyalat per aquest fi i en qualsevol hora que hagin vingut han estat ateses.

Educació estètica. — Hi ha a hores d'ara un ideal a l'Escola nova, i per consegüent a la nostra, del qual està saturat el seu ambient i que tracta d'infiltrar en els seus deixebles perquè no l'abandonin en la seva vida. És aquest ideal el de buscar per sí, en qualsevol esfera en què s'estigui situat, la major quantitat possible de benestar i proporcionar aquest mateix benefici als altres.

Són elements que contribueixen a fer altament amable la

vida, l'orde, la netedat i les pures alegries de treballar o d'admirar una obra bella.

Fins ara tot això venia a ésser superfluitat i luxe, però d'ara en endavant ha d'ésser considerat com a cosa útil i apreciable i, per consegüent, del domini de tothom.

Als nous se'ls acostuma a veure tot el de classe net i endreçat; a contribuir a aquest orde i netedat, endreçant ells mateixos els objectes de què s'han servit i a reparar els petits desperfectes que l'ús o la barroeria hagin ocasionat; amb la qual cosa s'aconsegueix que sigui més vista una falta i, per consegüent, de seguida reparada, guanyant amb això l'Escola en bon aspecte i en estalvi. A més el tenir un lloc per cada cosa i que l'ocupi, tenint cada objecte una similitud d'ús amb l'objecte veí, evita la fatiga mental i la pèrdua de temps del que vol fer-lo servir.

El dibuix i la música, bells esplais de l'esperit, formen part integrant del nostre programa.

El dibuix el posem en primer terme com a preparació de l'escriptura, substituïnt els antipàtics pals i ganxos i com a auxiliar del reconeixement de les figures geomètriques; després per a apendre a disposar harmònicament figures i colors i més tard per assajar disposicions harmòniques de fulles i imitació de coloració de fulles i flors naturals.

Altra ensenyança, que podríem dir de preparació per l'estudi del contorn, és el modelat, en què copien o recorden objectes familiars.

La música comença en els exercicis sensorials d'aparellament i gradació de sons (cilindres de remors i timbres); continua en els exercicis de grafia musical, en els pentagrames de fusta i notes movibles i en els exercicis de reconeixement de sons i ritmes, que són les marxes, per arribar a l'execució de danses populars, preconitzades pels millors pedagogs

moderns, al cap d'ells la doctora Montessori, com el millor element de gimnàstica i de formació de disciplina.

La mateixa senzillesa i la repetició d'aquests exercicis fa que constitueixin una base sòlida per un seriós estudi de la música, de gran utilitat pels qui, sentint-s'hi atrets, el vulguin emprendre.

Un altre medi de l'educació de l'estimació i respecte a la bellesa l'hem tingut amb el jardinet de l'Escola. Els nens han intervingut en la plantació i cura de les plantes d'aquest jardí, que data de l'obertura de l'Escola i no sols ha servit perquè els nens aprenguessin a cuidar i respectar les flors; sinó que ens ha valgut l'amable col·laboració dels deixebles de les classes complementàries i de bons amics de fora de l'Escola.

Educació moral. — L'educació, precisant més, l'educació moral, és l'ànima de l'Escola. Si l'Escola prescindís del seu esperit seria per força una cosa morta. Tractem que sigui el de la nostra, que volem plena de vida, el millor i més sa esperit i li atorguem la cura que es mereix.

El sistema adoptat aquí és el de l'autoeducació i es basa en la llibertat i en la supressió de premis i càstigs.

Aquests dos fermes aguants d'un sistema pedagògic són el que més desorienta a la generalitat. Veieu, no obstant, com no hi ha raó d'alarma. L'autoeducació té per raó d'ésser la fe en la vida. Aquí, on tothom és floricultor, ha d'ésser comprès això per força. Cada planta en si porta la vida; el cultivador la volta curosament de tot el que li és més convenient, treu de prop seu el que és nociu, li acosta el que és profitós. Si la veu marcir-se no la maltracta irat, sinó que busca pacientment la causa per fer-la desaparèixer: la vigila, la sosté i la dirigeix; no la violenta, l'ajuda.

La llibertat en què deixem una planta, fiant-nos sobretot en la vida que en si porta, bé la podem atorgar sense temor,

millor encara, havem de fer-ho en justícia, pel gran respecte i confiança que ha d'inspirar-nos, a un semblant nostre, la imatge mateixa de la Divinitat.

Aquesta llibertat, naturalment, no tolera premis ni càstigs, que unes vegades són innecessaris, altres perjudicials. Si en l'aplicar un càstig es discernís clarament la proporció exacta que hi ha en ell de bon intent de correcció i de desfogament de la impaciència i el mal humor del qui l'administra, aquest se n'averkonyiria.

Parlàvem ara mateix de fe en la vida ; fe en la pura joia que dóna l'execució d'un treball que un cop l'ha encisat i el repeteix i repeteix fins a ésser-hi apte ; afany de gaudir l'encís de nous coneixements : això fa refusar els premis als deixebles. Fe en la manera amable de presentar el treball, que ha de produir l'encís, fa que la mestra els refusi també, fins els que tendeixen a provocar l'anomenat estímul, que destrueix tan sovint l'afectuosa companyonia i la preada collaboració, per fer pedants els pobres, i avars els rics de ciència.

Pensant com pensem en la futura vida dels nostres deixebles, no podríem oblidar d'inculcar-los cap dels nobles i enlairats sentiments que són el consol, la guia i la fortalesa dels homes : la religió hi ocupa el lloc que de dret li correspon i l'oferim als nens de manera que des de la infantesa la considerin no com una cosa dubtosa que cal mostrar aparatosament per ésser creguda, sinó com la veritat mateixa que resplendeixi per ella sola de tots els seus actes, amb els raigs de la gran claror que els illumini l'ànima.

Així les oracions són apreses en breus i recollides pregàries de cada dia abans d'empendre el treball ; reduïdes i ben apreses les nocions de doctrina ; senzilles i aplicades a la vida infantil les converses en què se'ls ensenyen les virtuts que han d'adquirir i petites passions que cal combatre.

CURSOS COMPLEMENTARIS

Curs de francès. — Poc després de la inauguració de l'Escola (a 25 de novembre) començaven els dos cursos complementaris.

Dels alumnes de la classe de francès, una part, la majoria, eren joves i senyoretetes orientats ja cap a una professió determinada i vivint del seu treball; altres de menys edat es dedicaven solament a l'estudi: tots ells gent jove, d'una cultura sobresortint de la generalitat i amb voluntat decidida de progressar encara més. Així no és estrany que hagin avençat molt en tan poc temps.

Tot seguint un programa determinat, que comprenia traducció, gramàtica i conversa, s'ha deixat en ell un petit marge de llibertat de treball en la formació de vocabulari i traduccions perquè cada u l'adaptés a la professió respectiva.

L'estudi de l'idioma estranger ens ha portat a un estudi comparatiu d'ell amb el nostre; estudi molt profitós, tant pel que fa referència a l'ortografia com a la precisió de llenguatge, tant més necessari quan fins ara aquest estudi, no havent-se fet a l'Escola, els estudiosos l'han de fer pel seu compte amb les dificultats consegüents.

Les lectures i traduccions han estat a vegades de trossos literaris: versos o prosa, però, en general, han estat de monografies referents a orientacions pedagògiques, domèstiques i socials dels països on es parla la llengua francesa: França, Suïssa i Bèlgica.

I així, tot treballant en la nostra classe, hem tret el cap al món i hem vist com en el mirall o la finestra màgica de les rondalles ço que estava passant lluny, lluny...

I en molts llocs hem vist problemes molt semblants als nostres, com el de la dualitat d'idiomes; hem vist tares so-

cials de les quals sortosament està exempt el nostre poble, com l'alcoholisme ; avenços pedagògics que tracten d'implantar-se ara i nosaltres ja tenim, com l'Escola de pàrvuls montessoriana ; la necessitat sentida arreu d'assaborir la vida amb el major benestar que pot procurar el treball, la cultura i la previsió ; la gran necessitat de tolerància que agermani als homes per treballar amb profit de la seva terra. I tantes altres qüestions interessants i alligadores.

Per continuar aquesta discreta tafaneria ens hem subscrit a un periòdic francès, que ens parlarà dels principals esdeveniments mundials i oferirà durant el temps de vacances una agradable i lleugera prolongació del curs.

Curs de Música. — Tal com en la classe de francès, en la classe de Música s'ha seguit un programa adaptat als elements que n'havien de beneficiar.

Eren aquests elements nenes i joves, qui aspiraven a obtenir de la música una ampliació de cultura, un esplai per elles mateixes i per les seves famílies i amistats, en les íntimes reunions.

Tres punts essencials s'han tingut en compte en el programa desenrotllat :

Primer. Perícia en la lectura i mecanisme (en el cant i en el piano).

Segon. Disciplina i sociabilitat en l'execució d'obres en col·laboració (peces a quatre mans, cant i piano, cant a conjunt).

Tercer. Exercici del bon gust, donant-los a conèixer en concerts i en íntimes lectures, durant el transcurs de les lliçons, obres ja consagrades pel temps ; música popular nostra i d'altres països ; música religiosa ; cant pla i de bons autors.

Ens ha guiat la idea que no es redueixi l'amor a la música a la temporada més o menys llarga en què es fre-

qüenta l'Escola, sinó que vagi més enllà i així no s'acontentaran de saber unes quantes peces, sempre les mateixes o les més en voga ; sinó que tindran una discreta i constant afició a la música i un refinat bon gust ; i això, en llocs on les diversions escassegen, és un preciós tresor per si i pels altres.

El dia de cap d'any, cap al tard, l'Escola va aplegar en les seves sales numerosos amics seus per sentir triades obres de cant, piano i violí, que hi feren sentir els excel·lents músics, senyoreta Torner, i senyors Barberà, Jover i Roig.

Jo desitjo, i amb mi segurament tothom que va ésser-hi, que sense perjudici de celebrar-ne d'altres en diverses èpoques del curs, aquella data quedés consagrada per celebrar-hi cada any una reunió semblant a aquella.

Cercle d'amics al voltant de l'Escola. — L'Escola des de la seva fundació ha estat voltada d'un cercle d'amics que va engrandint-se i això és per nosaltres un motiu, no diré d'orgull, però sí del major agraïment i veritable joia :

La Mancomunitat de Catalunya. — El Consell de Pedagogia. — L'Escola Model Montessori de la Diputació de Barcelona. — El Seminari de Pedagogia. — L'Ajuntament de Canet. — El Patronat de Protectors. Els pares que ens han confiat els seus fills, l'estudiosa joventut que ha acudit als nostres cursos, el grup de distingits artistes que ens delectaren amb la seva música, tots han collaborat discretament i afectuosament a la nostra obra.

Si èxit hi ha en el treball del curs que acaba de transcórrer, a tots ells els és ofert amb les més cordials mercès i el viu desig que, pel bé de l'Escola, puguem seguir per molts anys treballant junts.

JULITA FARNÉS

EL CRÉDIT A L'EXPORTACIÓ

A ANGLATERRA, ALEMANYA I FRANÇA (1)

Una de les tendències més marcades de la política comercial de la post-guerra, la constitueix, solfetot en els Estats ex-belligerants, el decidit propòsit d'afavorir, per tots els medis possibles, l'expansió del comerç d'exportació. Si abans de la guerra procuraven, tant els governs com els particulars, estimular i estendre el tràfec d'exportació, tenint en compte la seva importantíssima funció econòmica, es comprèn que amb major motiu es procuri ara rodejar-lo de tota mena de facilitats i estímuls, ja que aquesta funció té encara avui una major transcendència. La guerra ha provocat un profund trastorn en el comerç exterior de tots els països. La característica més aparent d'aquest trastorn en moltes de les nacions que prengueren part en el conflicte és el desequilibri que s'ha produït entre les importacions i les exportacions. Les enormes necessitats bèl·liques en absorbir tota la producció interior cegaren les fonts d'on s'alimenta l'exportació i, per altra banda, essent encara molt insuficient aquesta producció interior calia recórrer a la importació, en quantitats sovint fabuloses, de tota mena d'articles. El dèficit comercial es va iniciar en molts països en començar les hostilitats, es va anar agreujant durant la guerra i encara perdura després de la pau. A França, durant els primers set mesos d'aquest any, les importacions s'han ele-

(1) Treball de seminari escrit en el curs 1918-19; Escola d'alts Estudis Comercials, grup de Moneda, Banca i Assegurances, sota la direcció del Professor D. Pere Corominas.

vat a 14.466.029 frs. mentre que les exportacions sols han assolit la xifra de 2.878.857 frs. Els països que han sofert i continuen sofrint, en proporcions elevades, el dèficit del seu comerç exterior, han hagut de pagar l'excés de les seves importacions, per manca de productes exportables, amb la seva pròpia riquesa, amb or, amb valors mobiliaris nacionals o estrangers i, si no n'hi ha hagut prou amb això, s'han trobat reduïts a la condició de deutors envers els països que els proveïen.

I és precisament per evitar que aquesta situació tendeixi a agreujar-se que tots els països que la sofreixen procuren restringir les seves compres a l'exterior i afavorir, per tots els medis possibles, el desenrotllament de les seves exportacions.

Tant els governants com els economistes consideren que sols podrà evitar-se que segueixi l'empobriment del país, que sols podrà evitar-se que la seva situació financiera arribi a esdevenir desastrosa, quan s'hagi aconseguit invertir la situació comercial, és a dir, quan les exportacions excedeixin considerablement a les importacions.

Però com que totes les nacions de major capacitat productora coincideixen en el mateix desig de donar més gran impuls al seu comerç d'exportació, s'haurà d'entaular una lluita formidable per la conquesta i dominació dels mercats i és indubtable que els vencedors en aquesta nova lluita seran aquells que estiguin més ben preparats, aquells que disposin d'un utillatge més en consonància amb les necessitats del modern comerç exterior.

Avui està reconegut per tothom que una bona organització bancària constitueix un element de primer orde, un element quasi indispensable per a establir i fer progressar un corrent de negocis, sobretot amb determinades regions del globus.

L'experiència ens demostra que els dos països que abans de la guerra tenien una exportació més voluminosa i més expansiva — Anglaterra i Alemanya — eren també els que posseïen una organització bancària pel comerç exterior més perfecta. En canvi, l'organització bancària francesa, com se veurà després, era molt deficient i durant els darrers vint anys s'ha vingut atribuint principalment a aquesta deficiència el relatiu estancament del comerç exterior de França.

En el comerç d'exportació la qüestió del cobrament té molta importància, ja que en ella es comprèn tant el crèdit que s'ha de concedir al comprador com el crèdit que pot obtenir el venedor en els bancs. El crèdit a l'exportació està rodejat de majors perills i dificultats que no pas el crèdit pel comerç interior. Aquests perills i dificultats provenen, en primer lloc, dels llargs termes que s'han de concedir als compradors d'ultramar. En l'estat actual de les transaccions comercials, els pagaments al comptat són una excepció; la competència obliga al comerciant a concedir crèdits cada vegada més llargs; els alemanys són els que més han contribuït a aquesta evolució, mostrant-se extraordinàriament amplis en aquesta matèria. Les grans cases alemanyes de Leipzig, Berlín o Moscou concedeixen un any de crèdit a tots els seus compradors de Sibèria que tenen una venda considerable fins a Xina i Pèrsia. El mateix fet es renova en certs països de l'Amèrica del Sud, com a Bolívia i la conca de l'Amazones. A Rússia és necessari donar sis mesos de terme i a vegades fins nou; a Itàlia són freqüents els crèdits de quatre i sis mesos; la majoria de les colònies franceses, excepte l'Argèlia, tenen un terme normal de pagament que passa dels tres mesos (1).

Demés del terme concedit al comprador, s'ha de tenir en

(1) X***. — *L'exportation française et les établissements de crédit.*

compte el temps que es necessita per tramesa de l'efecte a l'acceptació i després pel retorn de la cobertura a Europa, un o dos mesos més, segons els països.

Si l'exportador és un fabricant i ha de concedir a la seva clientela uns termes tan llargs es troba que immobilitza el seu capital i això l'obliga a augmentar els seus preus i, per tant, a paraitzar els seus negocis. En la mateixa situació es troba el comerciant exportador que, havent de liquidar amb el fabricant dins d'un terme breu, un mes generalment, ha de tardar tant temps en poder reemborsar l'import de les seves vendes.

Per altra part, les operacions d'exportació són, generalment, més importants i donen lloc a despeses, sobretot de transport, elevadíssimes. La mercaderia no pot ésser retornada al seu lloc de procedència en cas que sorgeixi una diferència i si el comprador es refusa a pagar el seu compte, cal recórrer a tribunals estranys, els acords dels quals no sempre són satisfactoris.

Es comprèn fàcilment, pels motius abans indicats, la importància que revesteix la funció dels bancs especialitzats en les operacions d'exportació. Aquests bancs estan especialment preparats, per medi de la seva xarxa de sucursals i agències, pel cobrament en condicions aventatjoses del paper sobre les places d'ultramar. Per altra part, negocien i fan avenços sobre aquest paper, evitant al venedor europeu les llargues immobilitzacions de capital que deriven dels negocis d'exportació. Demés d'aquests serveis, el banc d'exportació sol posar a la disposició dels seus clients l'experiència comercial i les informacions adquirides en les regions on opera, facilitant-los dades sobre la situació del mercat, solvència dels compradors, etc.

Les relacions amb els països d'Europa, excepte l'Orient i Rússia, com que no donen lloc a paper de venciment su-

perior a 90 dies, troben ja en els bancs comercials una organització adequada, però, en canvi, els països d'ultramar i Orient a causa de la insuficiència del seu utilatge econòmic, que els obliga a exigir llargs termes, requereixen una organització bancària especial. Per això quan parlem de bancs d'exportació ens referirem a aquells que consagren les seves activitats a finançar el comerç amb aquests darrers països.

Pel que toca a les formes de crèdit i de cobrament, no es poden establir regles generals, ja que cada gran mercat té a aquest respecte les seves modalitats especials; però així i tot tractarem d'assenyalar els usos que tenen una major tendència a generalitzar-se.

Anys enrera els negocis d'exportació es tractaven en compte corrent. El comprador enviava els cabals al seu proveïdor quan li permetia la situació de caixa o el curs del canvi li semblava favorable.

Avui dia el compte corrent ha quasi desaparegut com a forma de pagament en els negocis d'exportació, venint a ésser substituït cada dia més per la lletra. Amb el compte corrent l'exportador no pot donar com a garantia del crèdit que demana ni la firma del client ni el coneixement. L'obtenció del crèdit es fa, per tant, més difícil, ja que el comerciant sols disposa de la seva pròpia firma.

Els negocis d'exportació es solen tractar actualment en les següents formes:

- Obertures de crèdit;
- Lletres lliures;
- Lletres documentades, i
- Letters of Lien* i *Letters of Hypothecation*.

El sistema de l'obertura de crèdits a Europa permet a l'exportador fer-se pagar per una banca europea contra ces-

sió dels documents d'embarcament i representa, per tant, una seguretat absoluta.

El mecanisme del cobrament per medi de lletres lliures funciona de la següent manera :

En expedir un orde l'exportador lliura una lletra, a un venciment convingut, per l'import de la seva factura. El terme de les lletres, com és ben sabut, varia segons els països. Aquest terme sol ésser de 90 dies a les Repúbliques Sud-americanes, de 120 dies a l'Extrem Orient i Amèrica Central i per certs mercats s'arriba fins a un any. L'exportador dóna seguidament la seva lletra a un banquer per tal que curi del seu cobrament. El banquer l'envia al seu corresponçal o sucursal d'ultramar i aquest la fa acceptar pel client. Una vegada cobrada la lletra, es tramet el seu import a l'exportador, bé per medi d'un xec o bé per un abonament en compte corrent.

Es comprèn fàcilment que aquesta forma de cobrament representa un gros inconvenient per a l'exportador si no pot mobilitzar el seu crèdit, és a dir, si en donar la lletra al banquer no pot obtenir seguidament part o la totalitat del seu import. En efecte : tant si la lletra ha estat estesa pagadora a la vista o a un terme a comptar de la vista, resulta que l'exportador ha de tenir els cabals immobilitzats durant un llarg temps, és a dir, des del dia en què dóna la lletra al seu banquer fins el dia en què rep la cobertura a Europa.

En Lluís Daubresse cita el cas de l'import d'un efecte que havent estat estès a 90 dies vista, sobre Buenos Aires, no ha arribat en poder de l'exportador fins al cap de 5 mesos (1). Quan el crèdit concedit al comprador d'ultramar és més llarg, el període d'immobilització és, naturalment, més

(1) *Modes de remboursement en usage dans le commerce d'exportation.*

considerable, arribant en alguns casos a ésser fins de 15 mesos. Així, doncs, quan l'exportador serveix un orde per ultramar ha d'esperar de 5, 10 a 15 mesos per a cobrar la seva factura. Ara bé: l'exportador, tant si és un fabricant com un comerciant, ha de reglar les seves obligacions al comptat o bé a 30 o 60 dies i, per tant, no li és possible poder tenir el seu capital immobilitzat durant els llargs períodes que exigeix aquesta forma de cobrament. Per aquest motiu, s'ha procurat aconseguir ço que ja s'havia obtingut pel comerç interior, això és que el banquer descomptés els efectes derivats d'operacions d'exportació, és a dir, que així que rebí l'efecte pugui posar el seu import a la disposició de l'exportador.

Les lletres documentades van acompanyades del coneixement d'embarcament, pòlissa d'assegurances i factura, de manera que aquests documents, en lloc d'ésser enviats directament al client es donen al banquer junt amb la lletra i se li donen també instruccions, que no els cedeixi sinó contra pagament o acceptació de l'efecte. La lletra documentada presenta per a l'exportador l'aventatge que sap que el client no es podrà fer càrrec de la mercaderia fins que l'hagi pagada o s'hagi compromès a pagar-la. Per altra part, la lletra documentada té en les seves mans una valor superior a la lletra lliure, ja que la pot negociar amb facilitat. Per al banquer també té grans aventatges, ja que quan negocia la lletra pot endossar el coneixement al seu favor i això li permet detenir les mercaderies com a garantia. Si el comprador no vol pagar la lletra, el banquer pendrà possessió de les mercaderies i les farà dipositar fins que li vinguin instruccions d'Europa i després si no s'arriba a un arranjamant, les pot vendre pel compte del banquer europeu que ha descomptat la lletra o bé per compte de l'exportador.

No obstant, l'ús de les lletres documentades presenta a vegades alguns inconvenients, per exemple, quan un mateix coneixement cobreix varies ordes, etc. Per altra part, els compradors no solen veure amb gaire simpatia aquesta forma de pagament, ja que a molts d'ells els sembla que això representa el reconeixement implícit de la seva poca solvència (1). Malgrat aquests i altres inconvenients, sembla que l'ús de la lletra documentada tendeix a generalitzar-se cada dia més en el gran comerç d'exportació.

Les *Letter of Lien* i les *Letter of Hypothecation* constitueixen una modalitat especial dels mercats del Japó, Xina i possessions angleses de l'Extrem Orient i com que aquesta modalitat és principalment empleada pels bancs anglesos d'exportació, serà estudiada en tractar d'aquests.

EL CRÉDIT A L'EXPORTACIÓ A ANGLATERRA

Per respondre a les necessitats del seu comerç exterior, Anglaterra ha estat la primera nació que s'ha preocupat de crear una organització bancària que li permetés el cobrament i mobilització dels seus crèdits sobre l'estranger. Anglaterra posseeix un gran nombre de banques d'exportació que, excellentment utilidades, estenen les seves ramificacions per tot el món.

Les més importants d'aquestes banques són :

- Bank of British North America.
- Commercial Bank of Spanish America.
- London and River Plata Bank.
- British Bank of South America.
- Anglo-South American Bank.

(1) X***. — *La question du crédit à l'exportation.*

National Bank of India.
Hong-Kong Shangai Banking Corporation.
Yokohama Specie Bank.
London and Brazilian Bank.
Anglo Egyptian Bank.
Anglo Palestine Bank.
African Banking Corporation.
Standard Bank of South Africa.
Commercial Bank of Sydney.
Canadian Bank of Commerce.
Union Bank of Australasia.
Bank of New Zealand.

Alguns dels bancs compresos en l'anterior relació són pròpiament bancs colonials, però com que les colònies que els serveixen de camp d'acció es troben, a diferència del que passa amb les colònies d'altres països, França per exemple, en un estat econòmic desenrotlladíssim, en realitat vénen a exercir també les funcions pròpies de bancs d'exportació.

Tots els bancs anglesos d'ultramar estan constituïts en forma de societats anònimes i, per regla general, tenen una existència completament autònoma (1).

Convé fer notar aquest detall perquè, com es veurà després, és una de les característiques que més les diferencien de les banques similars alemanyes.

Tots els establiments bancaris anglesos d'ultramar es-

(1) El London and River Plate Bank Ltd. constitueix una excepció en aquesta regla, ja que està afiliat amb el Lloyds Bank Ltd., el qual, a la seva vegada, està afiliat amb el The National Bank of Scotland. Aquests tres bancs reunits tenen més de 1.500 sucursals repartides en els principals centres comercials d'Anglaterra, Amèrica del Sud i el Continent.

tan especialitzats per països i tenen un caràcter més aviat regional que mundial.

Totes les banques posseeixen un nombre més o menys crescut de sucursals i representants en totes les places importants de la seva esfera d'acció. Les sucursals es solen organitzar d'acord amb els usos locals de cada plaça, però van sempre guiades per l'esperit de la casa central.

Demés de les sucursals, moltes banques angleses prenen participacions en les banques locals d'ultramar. Així la *London Bank of Mexico and South America*, que després s'ha fusionat amb l'*Anglo South American Bank*, va controlar durant diversos anys el *Banco de Londres y Méjico*. El *Banco de la Provincia de Buenos Aires* manté relacions molt estretes amb una entitat bancària de Londres.

Demés de les operacions corrents de banca, les sucursals i agències d'ultramar procuren recollir informacions relatives a la situació comercial del país, moviment dels negocis, estat de les collites, etc., i aquestes informacions traslladades a la casa central constitueixen per aquesta una documentació valuosíssima i sempre al dia que utilitza eficaçment per illustrar i orientar els seus clients en els negocis d'exportació.

Les banques angleses d'ultramar es dediquen a totes les operacions normals de banca i, demés, concedeixen facilitats especials als exportadors.

Curen, en condicions molt aventajoses, del cobrament de lletres lliures o documentades i també descompten aquestes lletres, si bé per aquesta operació solen exigir garanties serioses i, en regla general, sols accepten el paper de primera qualitat. El venciment no excedeix quasi mai dels sis mesos.

Les banques angleses han estès per determinats països, sobretot al Japó i Xina, una modalitat de crèdit que per-

met al banquer quedar a cobert, després mateix de la remesa dels documents al comprador. L'operació es desenrotlla de la manera següent: Quan serveix un orde per ultramar, l'exportador dóna els documents d'embarcament al banquer, junt amb la factura de les mercaderies i sollicita un avenç sobre el seu import. El banquer li fa firmar un compromís (*Letter of Hypothecation*), en el qual declara l'exportador que les mercaderies objecte dels documents li són cedides com a garantia dels avenços consentits. Una vegada en possessió dels documents, el banquer els dóna al comprador contra una *Letter of Lien* firmada per aquest. En virtut del compromís contret per la *Letter of Lien*, el comprador deu conservar les mercaderies com a garantia afecta als avenços consentits pel banquer, deu dipositar-les en un magatzem, assegurar-les contra el risc d'incendi i a mesura que va efectuant vendes deu anar reemborsant el seu import.

Les banques angleses practiquen en llarga escala el crèdit per acceptacions. El mecanisme d'aquesta operació es el següent: L'exportador en donar els seus efectes al banc, no rep un crèdit per caixa, sinó que rep l'autorització de lliurar una lletra contra el banc a tres o a sis mesos, per l'import del 60 o 80 per 100 dels efectes cedits per al cobrament. El banc posa la seva acceptació sobre aquesta lletra i aleshores l'exportador la va a negociar a qualsevol banc de descompte on pot trobar un tipus de descompte molt aventatjós. Quan arriba el venciment de la lletra acceptada pel banc i si els efectes que li han estat donats per al cobrament encara no han pogut ésser cobrats, es renova l'operació per un nou període, obtenint l'exportador una nova acceptació que negocia tot seguit a la banca de descompte.

Aquesta operació presenta grans aventatges per la banca d'ultramar que està en mesura de poder concedir crèdit als seus clients sense necessitat d'immobilitzar els seus ca-

bals, mentre que a la banca de descompte li ofereix una col·locació de primer orde. La comissió d'acceptació varia entre $1/4$ i $3/4$ per 100 per trimestre, representant una operació molt lucrativa per la banca. L'exportador pot descomptar el seu paper a un tipus molt favorable, generalment el 3 per 100, que, afegint-hi la comissió d'acceptació, es converteix en un 5 a 6 per 100 anyal, ço que no és pas excessiu.

La crisi financiera provocada per la guerra ha demostrat que el sistema de crèdit per acceptacions funciona en proporcions colossals.

Algunes grans banques d'acceptació obren també als seus clients ço que s'anomena *revolving credits*, que consisteixen en l'acceptació en blanc, és a dir, amb la simple garantia moral de l'exportador, de lletres renovables a un cert terme. Aquesta operació exigeix dels bancs que la practiquen una gran prudència, de manera que els *revolving credits* sols solen concedir-se a les cases d'una absoluta solidesa.

En termes generals pot dir-se que la gestió financiera dels bancs anglesos d'ultramar és molt brillant. Les operacions que realitzen són molt remuneradores i això els permet repartir elevats dividendes i constituir sòlides reserves.

De tot ço que precedeix, se'n treu la impressió que el comerç anglès troba en els seus establiments bancaris d'ultramar, el crèdit i les facilitats exigides pels negocis moderns d'exportació.

EL CRÈDIT A L'EXPORTACIÓ A ALEMANYA

Vint o vint-i-cinc anys enrera, el comerç alemany d'exportació es veia precisat a recórrer, com és el cas encara avui en la major part dels països d'Europa, a la mediació dels bancs anglesos d'ultramar. «La naixent exportació alemanya trobava al seu davant un món col·locat sota la domina-

ció financiera de l'Anglaterra. Londres era el centre internacional dels canvis i l'exportador hamburguès recorria, sobretot a ultramar, a la intermediació anglesa i comprava i pagava en lletres sobre Londres» (1).

Es van fer grans esforços per remeiar aquesta situació i tot seguit es van anar creant una sèrie d'institucions bancàries que han prestat als exportadors alemanys un ajut tant o més valuós que el que troben els exportadors anglesos prop dels seus bancs.

Durant els anys anteriors a la guerra, l'expansió del comerç alemany d'exportació fou ràpida, vertiginosa i una de les causes que més va contribuir a aquest resultat fou la cooperació prestada pels bancs d'exportació.

Les banques alemanyes d'exportació, a l'igual que les seves similars angleses, no són banques d'un caràcter mundial, sinó que cada una d'elles té la seva zona geogràfica d'acció pròpia.

Les principals banques d'exportació són :

- Deutsche Ueberseeische Bank.
- Deutsche Sudamerikanische Bank.
- Bank für Chili und Deutschland.
- Brasilianische Bank für Deutschland.
- Deutsche Amerika Bank.
- Mexicanische Bank für Handel und Industrie.
- Deutsche Palaestina Bank.
- Deutsche Asiastische Bank.
- Deutsche Orient Bank.

Contràriament al que passa amb les banques angleses, que són quasi totes independents, les banques alemanyes d'exportació són totes filials d'altres establiments bancaris.

(1) Henry Hauser. — *Les méthodes Allemandes d'expansion économique.*

La Deutsche Bank de Berlín controla :

La Deutsche Ueberseeische Bank, que treballa a l'Argentina, Xile, Perú, Bolívia, Uruguai i Espanya.

La Mexicanische Bank für Handel und Industrie.

La Diskonto Gesellschaft controla :

La Bank für Chili und Deutschland.

La Brasilianische Bank für Deutschland.

La Deutsche Asiastische Bank.

La Dresdner Bank controla :

La Deutsche Sudamerikanische Bank.

La Deutsche Orient Bank.

A Alemanya es dóna el nom de filial a una banca quan totes les seves accions pertanyen a una altra banca. La casa mare i la filial són independents, però això no evita que la segona estigui sempre subjecta a la tutela de la primera.

Així, en realitat, les iniciadores i propulsors del crèdit a l'exportació a Alemanya han estat les grans banques comercials, la *Deutsche Bank*, la *Diskonto Gesellschaft*, la *Dresdner Bank*, etc., però en lloc de fer-ho directament, instal·lant sucursals pròpies als països d'ultramar, han preferit crear entitats filials especialitzades en els negocis d'exportació. Les banques alemanyes s'han donat compte del perill que corrien en barrejar negocis d'índole tan diferent com són els del comerç interior i els del comerç d'exportació i s'ha de confessar que la política bancària alemanya que a tantes crítiques es presta, ha mostrat una singular clari-vidència en aquest punt.

Les banques alemanyes han estat en molts països els pioners de l'expansió comercial germànica ja que sovint han anat a establir-se en llocs on encara no havia penetrat la

seva influència comercial; però elles, junt amb les companyies de navegació, han obert la via i han preparat el terreny a l'exportador.

Les banques alemanyes d'exportació practiquen les mateixes operacions que s'han examinat en tractar dels bancs anglesos. Però així com els bancs anglesos no s'aparten mai de les regles fonamentals de la política bancària tradicional, els bancs alemanys, que no tenen altre objectiu que l'expansió del comerç del seu país, han introduït algunes atrevides variants i han ampliat la concepció bancària importada del Regne Unit.

En primer lloc, les banques tudesques es mostren més generoses en la concessió de crèdits en blanc i, per altra part, el marge de garantia que exigeixen pels crèdits sobre lletres lliures o documentades sol ésser més reduït. De vegades els exportadors obtenen el 90 per 100 de l'import de les seves factures i en certs casos fins la totalitat.

També hi han alguns bancs que, estant en relació constant amb els exportadors i la clientela d'ultramar, prefereixen pagar a l'exportador contra cessió dels documents i després s'entenen ells mateixos amb el comprador per al cobrament.

Totes aquestes operacions són molt favorables als interessos de l'exportador i les banques alemanyes sols poden practicar-les, sense incórrer en perills excessius, gràcies a les informacions que obtenen de les agències d'ultramar sobre la situació i solvència de cada client i gràcies al control que exerceixen sobre les indústries d'exportació.

Una de les característiques de les sucursals d'ultramar de les banques alemanyes d'exportació, més digna d'ésser notada, és que, degut a la seva vasta organització i al grau de confiança que havien sabut inspirar, disposaven de considerables recursos trets del país mateix on operaven, de ma-

nera que podien bastar-se a si mateixes i fins podien posar a disposició de la banca central part d'aquests recursos, amb els quals aquesta podia augmentar els seus negocis. La *Nor-deutsche Bank* d'Hamburg, que treballa al Brasil per mediació de la seva filial la *Brasilianische Bank für Deutschland*, es trobava que aquesta darrera tenia, poc temps abans de la guerra, una suma de dipòsits de més de 100 milions de frs., dels quals un quart a venciment fixe. La *Deutsche Eebersseeische Bank*, establerta a l'Argentina, Bolívia, Xile, Perú i Uruguai tenia pel seu costat més de 150 milions de frs. en compte corrent i una suma quasi tan important en comptes-dipòsits. La *Deutsche Asiastiche Bank*, especialitzada a l'Extrem Orient, excedia de 200 milions de frs. en les partides de comptes corrents i comptes-dipòsits reunits. En tals condicions el banc d'exportació treballa amb el diner del país d'ultramar (1).

Els serveis d'informació que les banques alemanyes d'ultramar presten als seus clients tenen una importància excepcional. Les sucursals mantenen la casa central ben informada sobre les condicions dels negocis, moviment industrial, estat de les collites i recursos de cada regió, així com sobre les possibilitats que presenta cada mercat per les indústries alemanyes d'exportació. Demés, procuren obtenir també dades sobre les condicions en què treballen els competidors dels exportadors alemanys i tan extremat és el zel que sobre aquest punt han mostrat les banques tudesques que els seus procediments d'informació han estat qualificats d'espionatge comercial. Els països que es veien precisats a haver de recórrer a la intermediació dels bancs alemanys pel cobrament dels seus crèdits, estaven exposats a sofrir les conseqüències dels mètodes d'espionatge posats en

(1) Ch. Perrogain. — *L'expansion du commerce extérieur et l'organisation bancaire.*

EL CRÉDIT A L'EXPORTACIÓ

pràctica per les banques germàniques. Així en un *dossier* comercial de l'*Office National du Commerce Extérieur*, de París, es llegeix el següent :

«A França s'haurien de crear bancs comercials que poguessin efectuar els cobraments sobre Xile, que fins ara els nostres fabricants han confiat als bancs alemanys, els quals han instal·lat en les seves agències un servei especial d'informacions comercials. Es pren còpia de totes les factures de cases franceses que estan encarregades de cobrar i envien de seguida dites còpies a una oficina establerta *ad hoc* en el seu país per facilitar el desenrotllament del comerç alemany. Aquestes còpies també es posen a disposició dels viatjants de les cases d'aquesta nacionalitat que vénen d'Alemanya proveïts de cartes de recomanació i de crèdit».

Els començos de l'actuació de diversos bancs alemanys d'exportació no foren massa satisfactoris, però els resultats financers obtinguts després de la seva consolidació han estat esplèndids. La major part d'aquests bancs repartien dividends de 8 a 10 per 100.

Per la causa de l'expansió comercial alemanya, els resultats d'aquests bancs no han estat menys esplèndids, ja que han permès als exportadors del seu país emancipar-se per complet de la banca anglesa, obtenint, demés, més àmplies facilitats de crèdit i un més perfecte servei d'informació.

EL CRÉDIT A L'EXPORTACIÓ A FRANÇA

Com s'acaba de veure, tant Anglaterra com Alemanya posseeixen una organització bancària que respon perfectament a les exigències del seu comerç d'ultramar. En canvi, a França la situació no és la mateixa, ja que no existeix cap banc que presti als exportadors les facilitats que els comer-

ciants anglesos i alemanys troben prop dels seus bancs. Aquesta manca absoluta de bancs d'exportació contrasta amb la relativa abundància de bancs colonials que existeixen en el país veí.

Així, doncs, com que el comerç francès d'exportació no disposa d'una organització bancària adequada, no té altre remei que acollir-se als migrats serveis que li pot prestar la banca comercial i, sobretot, recórrer a la intermediació dels bancs estrangers d'exportació.

Com ja s'ha fet observar abans, els bancs comercials poden prestar un concurs valuós per a finançar l'exportació cap a la major part dels països d'Europa, ja que aquesta exportació no dona lloc, generalment, a efectes d'un venciment superior a 90 dies; però l'exportació a ultramar que requereix crèdits a llarg venciment necessita una sèrie de facilitats especials que els bancs comercials no estan en condicions de poder concedir.

Si bé és cert que algunes de les grans banques franceses han establert sucursals a Europa i a diversos centres comercials de l'Orient i ultramar (1), sembla que això ha estat fet més amb el propòsit d'estendre les seves operacions comercials corrents, que no pas amb el propòsit de donar facilitats especials al comerç d'exportació.

L'activitat de les banques franceses d'ultramar no ha estat mai gaire brillant. Així diu Kaufmann (2): «Fora de les colònies franceses, les banques d'ultramar exerceixen un paper molt modest. Això és degut a la manca d'esperit d'empresa que caracteritza les banques franceses per oposició a les banques alemanyes».

(1) El *Crédit Lyonnais*, demés de les sucursals europees, està establert a Jerusalem, Port-Said, Jaffa i Alexandria.

El *comptoir National d'Escompte* té sucursals a Bombai, El Caire, Port-Said, Melbourne i Sydney.

(2) *La banque en France*.

L'actuació de les grans societats de crèdit franceses, respecte al crèdit a l'exportació, ha estat objecte de fortes censures, però aquestes es defensen al·legant que elles efectuen totes les operacions practicades per les banques estrangeres. A això es sol replicar que aquestes operacions les efectuen en escala massa modesta en proporció amb la importància de l'exportació francesa. És indubtable que el concurs prestat per les primeres tres o quatre banques franceses al comerç d'exportació als principals mercats d'Europa ha estat considerable, però s'ha de reconèixer que aquestes banques no posseeixen una organització adequada per als negocis d'ultramar.

Durant els darrers anys s'ha produït un corrent d'opinió favorable a les societats de crèdit i es sol justificar la seva actitud dient que la funció dels bancs de crèdit i de dipòsit ja és prou vasta i prou complexa per absorbir totes les seves energies. És recorda la política de les grans banques alemanyes que, en lloc de consagrar-se elles mateixes als negocis del comerç d'exportació, han preferit crear entitats filials, evitant així els perills que deriven d'una confusió de funcions. Un escriptor francès, Ch. Berrogain, diu sobre aquest punt: — Al cap i a la fi a casa els nostres veïns passa el mateix que a casa nostra. El comerciant de Londres que es dirigís al *London Joint Stock Bank* o al *Lloyds Bank* per la negociació d'efectes sobre Lima o sobre Toquio se l'enviaria a l'*Anglo-South American Bank* o al *Yokohama Specie Bank*, i, no obstant, ningú acusa el *London Joint Stock Bank* de desconèixer la seva obligació de banquer (1).

Davant de la insuficiència de les facilitats que les societats de crèdit poden concedir als exportadors, aquests no

(1) Op. cit.

han tingut altre remei que recórrer a les banques d'exportació establertes en els grans centres comercials d'Anglaterra i Alemanya. Algunes d'aquestes banques com el *London and River Plate Bank*, l'*Anglo-South American Bank*, el *London and Brazilian Bank*, la *Banque de Mulhouse*, desitjosos d'estrènyer més les seves relacions amb el comerç d'exportació francès, van començar fa vuit o deu anys a establir sucursals a França.

L'exportador francès troba, és clar, magnífiques facilitats en els bancs estrangers, però malgrat això, la situació no es considera pas favorable, perquè demés del punt de vista de l'orgull nacional que no pot tolerar un semblant estat de dependència de la banca estrangera, hi ha el perill que ja s'ha assenyalat en tractar dels mètodes d'informació posats en pràctica per les banques alemanyes d'ultramar. El senador Mr. Barbier posava de relleu aquest perill en un discurs pronunciat al senat amb motiu de la renovació del privilegi del Banc de França. Deia: «Els nostres comerciants es troben obligats a haver de sofrir l'alternativa o de renunciar a la lluita o d'acceptar el concurs dels bancs estrangers, portant així al seu coneixement el secret dels seus negocis i el nom dels seus clients estrangers. És tal vegada imprudent, en realitat, que el nostre comerç es descobreixi de tal manera davant dels bancs estrangers, als quals ningú pot acusar que informin els seus nacionals de preferència que els altres».

Per aquest motiu es comprèn fàcilment que l'opinió francesa no pot veure en els bancs estrangers establerts a França les institucions que necessita per a fomentar el seu comerç d'exportació.

Per remeiar aquesta situació d'inferioritat bancària, durant els darrers quinze anys s'han elaborat una sèrie de projectes encaminats a la modificació dels serveis dels bancs

existents o a la creació d'un o diversos organismes capaços de prestar al comerç d'exportació francès les mateixes facilitats obtingudes a Anglaterra i Alemanya.

Farem un breu examen dels principals projectes presentats, tots els quals, com se veurà, consisteixen a reclamar la intervenció de l'Estat i del Banc de França o bé el desenrotllament dels serveis de les societats de crèdit i banques locals i, finalment, a proposar la creació de noves entitats denominades Bancs d'Exportació.

El concurs del Banc de França per a resoldre el problema del crèdit a l'exportació, ha estat reclamat en diversos dels projectes de bancs d'exportació. M. Amedée Prince voldria que es modifiquessin els estatuts del Banc de França en el sentit que pogués admetre al redescòmpte el paper derivat d'operacions d'exportació de venciment superior a tres mesos. La mateixa proposició fou feta l'any 1907 per M. Paul Guionvar, el qual, demés, reclamava la creació de sucursals del banc a l'estranger que poguessin curar del cobrament dels crèdits dels exportadors. En els projectes presentats pels senyors Artaud i Mercier, president aquest darrer de l'*Office National du Commerce Extérieur*, es proposava igualment que s'autoritzés al Banc de França per a redescòmptar el paper a llarg terme, concedint-li, en compensació, la facultat d'augmentar la circulació fiduciària en una xifra determinada (1). Demés, alguns autors reclamen també la intervenció del Banc de França per la subscripció del capital dels projectats Bancs d'Exportació.

El concurs del Banc de França fou novament reclamat en 1911, amb motiu de la renovació del seu privilegi. L'any 1910, el banc havia pres l'acord d'acceptar al descòmpte els

(1) En el projecte de M. Artaud, l'augment de circulació es fixa en 500 milions de francs, en bitllets de 10.000 francs, que sols circularien entre banquers.

efectes comercials pagadors a l'estranger o a les colònies franceses, però en aquesta ocasió el banc seguia fidel als seus estatuts, ja que exigia que els efectes anessin proveïts de tres firmes i tinguessin un venciment no superior a tres mesos. Els partidaris que el Banc de França es convertís en l'orgue promotor del crèdit i l'exportació, van demanar, en discutir-se la renovació del privilegi, que s'allargués fins a sis o nou mesos el terme del paper admès al descompte, però el ministre de Finances s'hi va oposar, al·legant que el consentir a l'augment del terme estatutari seria cometre una falta capital capaç de comprometre la mobilització del crèdit del Banc. En el mateix sentit es va proclamar la Societat d'Economia Política de París que en la sessió del dia 5 de juny de 1915, dedicada a examinar el tema «El desenvolupament del comerç francès d'exportació i el problema del crèdit a llarg terme va assentar la següent conclusió: — «El Banc de França no deu assumir cap funció especial en aquesta qüestió; el seu paper propi és d'ésser un caixer i l'orgue essencial de la circulació fiduciària».

En vista que la intervenció del Banc de França, en les formes proposades, quedava descartada, es va creure que s'havien de buscar altres combinacions i una d'elles consistia en aconseguir que les societats de crèdit milloressin i donessin major extensió als seus serveis actuals relacionats amb l'exportació i que redescomptessin el paper a llarg terme endossat per les banques d'exportació que es poguessin anar creant. M. Jacques Siegfried va presentar un projecte inspirat en aquest sentit.

Finalment, hi ha una sèrie de projectes en els quals es proposa la creació dels anomenats Bancs d'Exportació. Monsieur J. Strauss va presentar un projecte en 1907, proposant la creació d'un Banc amb un capital de 25 milions de francs, i que tindria per objecte el descompte d'efectes sobre l'es-

tranger, concessió de crèdits en blanc, obtenció d'informes, etcètera. Els recursos d'aquest banc consistirien en el seu propi capital, en l'obertura de crèdits per acceptacions i en l'emissió d'obligacions a curt terme.

M. Manchez proposava crear un capital amb 25 milions de capital, dels quals 5 milions es conservarien en caixa per les necessitats corrents i els 20 milions restants serien dipositats en els establiments de crèdit com a garantia de les operacions que el banc fes amb elles. M. G. Aubert va proposar l'any 1908 la creació d'un banc de comerç exterior amb un capital mínim de 5 milions de francs. El capital seria subscript per 10 banques de París i el banc funcionaria amb un comitè de direcció compost de 10 membres, cada un dels quals representaria el grup subscriptor corresponent. Cada un dels grups subscriptors donaria la seva garantia personal a les societats de crèdit per la part que li correspongués en la totalitat dels efectes enviats al descompte.

Cap dels projectes examinats ha pogut ésser portat a la pràctica, ja sigui per la indiferència dels elements interessats, ja sigui per la manca de cohesió dels esforços realitzats o per l'absència del concurs decidit per part de l'Estat.

Però aquesta situació ja no es podia prolongar més i a pesar del fracàs de tots els projectes presentats, el món comercial francès reclamava cada dia amb major insistència la creació d'un organisme bancari adequat a les necessitats del seu comerç d'exportació.

Ara sembla que, per fi, mitjançant una iniciativa oficial, es va a donar una solució al problema. La solució consiteix en la presentació d'un projecte de llei, dipositat a la Cambra dels Diputats el dia 3 de juny passat, pel Ministre de Comerç M. Clementel i pel Ministre de Finances M. Klotz.

L'estructura de la nova entitat bancària, objecte del referit projecte de llei, és la següent : — Es constituirà una

societat anònima denominada *Banque Nationale Française du Commerce Exterieur*, amb un capital de 100 milions de francs. Els fundadors del nou banc seran elements valuosos del món del comerç i de la banca. El Banc serà subvencionat per l'Estat i quedaran afectes a aquesta subvenció els cabals que el Banc de França ha de donar al tresor en virtut del conveni de 26 d'octubre de 1917. La subvenció serà, com a màxim, de 2 milions de francs cada any. Després, durant vint anys, l'Estat podrà fer avenços sense interès al Banc fins a concurrència de 25 milions de francs i aquests avenços deuran ésser portats per la Banca d'Exportació a un compte especial anomenat «Compte de Reserva Especial».

El Banc d'Exportació deixarà de percebre la subvenció anyal quan el seu capital social rebi una remuneració superior al 7 per 100, o quan s'hagi constituït, ja per medi dels avenços de què s'ha parlat abans o per medi dels beneficis atribuïts a l'Estat, el fons de reserva especial de 25 milions de francs. De totes maneres, l'Estat abonarà la subvenció anyal de 2 milions de francs durant cinc anys almenys.

L'Estat es reserva una participació en els beneficis del futur Banc d'Exportació. Un 5 per 100 dels beneficis serà destinat a reserva legal, destinant-se la quantitat necessària per a repartir un dividend del 6 per 100 sobre l'import desemborsat de les accions. La resta, mentre duri el règim d'avenços per l'Estat, es distribuirà de la següent manera: — Un 60 per 100 es posarà a la disposició de la Junta General d'Accionistes, 5 per 100 es concedirà al personal, 5 per 100 al Consell d'Administració i 30 per 100 a l'Estat.

Per altra part, l'Estat cedirà al Banc, en concepte d'avenços, els beneficis que percebi per la seva participació, fins que el fons de reserva especial arribi als 25 milions de francs. Quan el fons especial de reserva abasti dita xifra, la

participació de l'Estat en els beneficis quedarà reduïda al 20 per 100.

L'Estat exercirà una acció de control sobre la Banca d'Exportació per medi de dos comissaris que examinaran els inventaris, la comptabilitat, l'estat de caixa, la cartera, etc.

El domicili central del Banc serà a París i no podrà establir cap sucursal a França.

El Banc deurà conservar el seu caràcter de Banc d'Exportació i per aquest motiu la seva activitat quedarà limitada a les operacions referents al comerç exterior. Les seves sucursals podran realitzar totes les operacions de banca, però els seran prohibides les operacions de borsa i els negocis d'especulació.

Si el projecte de la *Banque Nationale Française du Commerce Extérieur* arriba a convertir-se en llei i si, una vegada creada, les seves activitats segueixen una marxa favorable, cosa que dependrà, naturalment, de l'organització i de la direcció que se li donin, el comerç d'exportació francès podrà comptar amb un element que li permetrà emprendre un brillant camí de prosperitat i grandesa.

J. ESTRAGUÉS

POLÍTICA INTERNACIONAL

NOTICIARI

Dia 11 de maig. — Vaga dels miners anglesos. Suïssa demana ésser oïda en la nova acta de navegació del Rín. Clemenceau, en nota a Brockdorff-Rantzau, declara intangibles els punts essencials del tractat.

Dia 12. — Arrest de Talaat Pachà a Turquia. Èxit financer de l'emprestit nordamericà.

Dia 13. — El consell dels 10 delibera la sort d'Austria. Anglaterra dirigeix tropes al Nord de Rússia.

Dia 14. — L'Assemblea de Weimar protesta de les condicions de pau. Surten cap a París els plenipotenciaris de l'Austria. Disturbis a Egipte.

Dia 15. — Conferencien delegats d'Ukraina amb el coronel House. Manifestacions a Berlín. Entra a Toulon la flota francesa que s'amotinà al mar Negre.

Dia 16. — L'almirall Koltchak pren Samara. Foch retorna al front del Rín per orde dels quatre.

Dia 17. — Una segona divisió Haleer arriba a Polònia. Contra-govern conservador hongarès, presidit per Karoly i a Arad.

Dia 18. — Brockdorff-Rantzau presenta contra-proposicions relatives a la conca del Saar i viatja cap a Spa, per a posar-se en contacte amb son govern. Lluiten anglesos i bolxevics a Arkàngel.

Dia 19. — El papa Benet XV pronuncia una alocució de matèria social. Agitació a Alemanya a favor d'un referèndum per a la pau.

Dia 20. — Retorna a Versalles Brockdorff-Rantzau. Els plenipotenciaris austriacs presenten llurs títols al delegat del ministeri francès. Els quatre deliberen sobre Turquia.

Dia 21. — El senat francès adopta el sufragi per llista. Els alemanys acaben de redactar ses contra-proposicions de pau. Proclamació de l'autonomia d'Estònia.

Dia 22. — Els alemanys van a Spa a conferenciar amb son govern. La cambra francesa vota tres dotzaves provisionals en lloc de sis que el govern demanava. Manifestació pacifista a Berlín.

Dia 23. — Clemenceau respon a Brockdorff-Rantzau en nom dels aliats. La nota versa sobre les clàusules econòmiques del tractat.

Dia 24. — Les grans federacions obreres angleses exigeixen la suspensió del bloqueig i abandonament de Rússia en manifestació anti-governamental.

Dia 25. — Clemenceau contesta la nota alemanya relativa a la Sarre. Deliberació de la Dieta de Polònia per a establir les reivindicacions que cal sotmetre als aliats.

Dia 26. — El consell dels quatre examina les condicions per a reconèixer el govern de Koltchak. Aveng dels anti-bolxevics vers Petrograd. Erupció volcànica amb 15.000 víctimes, a Java.

Dia 1.er de juny. — El consell dels quatre rep les observacions i escolta les demandes de les potències associades, referents al projecte de tractat amb Àustria. També discuteixen els quatre les contra-proposicions de Brockdorff-Rantzau.

Dia 2. — Es proclamada república rhenana independent la província prussiana del Rín. Decideixen vagar els minaires de les conques carboníferes de França septentrional.

Dia 3. — Anglaterra reconeix el nou estat, el reialme serbo-croata-eslovèn. Són notificades a la delegació austriaca les condicions de pau amb l'Àustria alemanya.

Dia 4. — El govern berlinès protesta contra l'erecció en República lliure de la Prússia rhenana, i edicta manament de presó contra el doctor Dorten, que se'n titula president.

Dia 5. — En la repressió de l'espartaquisme és fusellat a Munich el bolxevic rus Levine.

Dia 6. — El general Semenoff reconeix com a poder suprem el de l'almirall Koltchak. Manifestacions a Viena, en ser conegudes les condicions de pau, contra llur duresa i rigor.

Dia 7. — Deliberació dels quatre referent a les fronteres de Polònia. Koltchak dóna aquiescència a la nota dels aliats.

Dia 8. — Renner retorna a París. Els soldats britànics ocupen l'illa d'Oesel. Es signat un armistici austriac-yugoeslau.

Dia 9. — Els txecs demanen als quatre l'ajut de les potències contra Hongria. El govern i l'opinió d'Àustria no es deixen de protestar contra la pau, que troben inacceptable.

Dia 10. — França reconeix l'estat serbo-croata-eslovèn, i els aliats obliguen a Hongria a respectar-ne les fronteres.

Dia 11. — Alemanya publica un «Llibre Blanc», on és qüestió de les responsabilitats de la guerra. Els quatre reben i deliberen notes del canceller austríac Renner.

Dia 12. — Canvi de documents entre el mariscal Foch i Erzberger, relatius a les fronteres i ocupació de Lituània. Bela-Kuhn acusa als txecs de provocadors en el conflicte de les fronteres.

Dia 13. — L'Entente reconeix i promet ajuda al govern de Koltchak. És rebuda a París la delegació turca que ve a signar la pau.

Dia 14. — Continua l'ofensiva hongaresa. Finlàndia protesta de la violació de ses fronteres pels bolxevics.

Dia 15. — Vagues i disturbis en diverses ciutats italianes. Bombeig de Cronstadt per forces angleses d'aviació.

Dia 16. — Clemenceau fa passar a Brockdorff-Rantzau la rèplica dels aliats. És signat un tractat comercial hispano-suís.

Dia 17. — La delegació alemanya marxa cap a Weimar. Evacuació de Temesvar pels serbis.

Dia 18. — Wilson visita la Bèlgica. Notes d'Àustria referents al tractat de pau.

Dia 19. — Deliberació dels cinc sobre Danzig i les fronteres polaco-ukrainiana i austríac-iugoeslava.

Dia 20. — Dimissió del ministeri italià presidit per Orlando. Bela-Kuhn intenta negociar amb els txeco-eslovacs.

Dia 21. — La Comissió de l'Assemblea de Weimar encarregada de dictaminar sobre el tractat de pau, proposa que sigui acceptat. Scheidemann posa la dimissió del ministeri en mans de Ebert.

Dia 22. — Bauer és encarregat de formar nou govern a Alemanya i Nitti a Itàlia.

Dia 23. — Alemanya es mostra disposada a signar la pau, però sense reconèixer la seva culpabilitat en els orígens de la guerra i negant-se a entregar el Kaiser i els seus generals. L'Assemblea accepta

DOCUMENTS I INFORMACIONS

la pau sense condicions i el mateix dia els alemanys enfonsen a Scapa-Flow, on era internada, llur esquadra.

Dia 24. — La nota acceptant la pau és entregada a França. Nova ofensiva magiar contra els serbo-croates.

Dia 25. — Noves deliberacions dels cinc sobre la pau amb Àustria. Unificació dels punts d'obrir de lituans, letons i estonians.

Dia 26. — Clemenceau fa remetre dues notes a Alemanya. Una de protesta per l'enfonsament de l'esquadra i altra referent a Polònia. Bauer, en un manifest a l'opinió alemanya, explica la signatura.

Dia 27. — Müller i Bell són designats plenipotenciaris alemanys per la signatura del tractat. Revolta espartaquista a Hamburg.

Dia 28. — Signatura a Versalles del tractat de pau amb Alemanya. Conflicte germano-polonès a Silèsia.

Dia 29. — Wilson embarca vers Amèrica. Un tractat de garantia és signat entre França, Anglaterra i Nord-Amèrica. Partida de Bell i Müller cap a Alemanya.

Dia 30. — Clemenceau anuncia la persistència del bloqueig fins a les ratificacions del tractat. Discussió de les clàusules financeres de la pau amb Àustria.

DOCUMENTS I INFORMACIONS

L'OBRA CULTURAL DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

XII

ESCOLA D'ESTIU

Patrocinada des de son segon any per la Mancomunitat, que té especial cura en impulsar cursos d'extensió i perfeccionament per als estudiosos allunyats dels centres d'instrucció durant l'època hivernal, l'Escola d'Estiu, que, des

de l'establiment dels Estudis Normals, pot venir-se a considerar com extensió dels mateixos. Establerta a l'estiu aquella institució, molts de mestres que exerceixen en pobles petits, lluny del bull de la cultura, acudeixen a ella a refrescar llur esperit, posant-lo en contacte directe amb les noves idees i procediments d'ensenyança, venint a ésser, d'aquesta guisa, un centre de relació d'homes i dones qui viuen i treballen guiats per uns mateixos ideals, produint aquest relacionar-se els saludables resultats d'encoratjament que es deriven sempre de tot aplec de persones intel·ligents i entusiastes.

Arribat al quint any del seu funcionament, l'Escola d'Estiu ha restat fixada en dues seccions principals: una permanent, funcionant tots els anys a l'estiu amb una base d'ensenyaments generals, i una altra d'especial i variable, que doni a la institució la major ductilitat, permetent tota mena d'assaig d'orde docent i oferint a tothora porta oberta i orgue adequat per qualsevol actuació cultural o pedagògica.

Una de les matèries en les quals l'Escola d'Estiu ha assajat la seva activitat és l'aplicació del dibuix a l'Ensenyament primari. L'Escola de Bells Oficis havia estudiat concretament el problema de l'ensenyament del dibuix i les seves solucions. Les solucions obtingudes s'han cregut fàcilment aplicables a l'Escola primària del nostre país per a anar a una substitució del treball manual i del dibuix híbrids i fecunds que s'hi vol ensenyar, i per això s'ha pensat en incloure-les a l'Escola d'Estiu. En realitat, elles no són potser enterament noves en el món de la pedagogia. Assaigs d'aquesta mena podran trobar-se en les escoles forasteres, però l'aplicació d'un experiment semblant en el nostre país, amb orientació pròpia i d'acord amb l'alt sentit constructiu que caracteritza la nostra raça i la nostra espiritualitat, i més que tot el procés ideològic de l'ensenyament de les belles

DOCUMENTS I INFORMACIONS

arts que l'ha inspirada, són absolutament originals i representen una veritable novetat.

El nombre d'alumnes inscrits en 1918 a l'Escola d'Estiu arribà a cinquanta quatre, reclutats entre mestres, professors especials, institutius, sacerdots, estudiants i mares de família.

En 1914, l'Escola d'Estiu donà un curs Montessori, amb una conferència inaugural de donya Elionor Serrano, Inspectora d'Escoles; un curs de Treball manual, amb una conferència inicial del doctor Bardina, i un Curs de Dibuix, amb una conferència inicial de don Eladi Homs. Seguiren a aquests cursos, altres conferències de donya Celestina Vigneaux de Corominas, don Francesc Sala Deulofeu, don Pere Moles Ormella i don Eladi Homs.

En el segon any (1915) l'Escola d'Estiu va comprendre vint cursets intensius, vint-i-quatre conferències, visites a Escoles, Centres d'Art, Institucions científiques, fàbriques, etcètera. Els cursos anaren a càrrec dels senyors don Pompeu Fabra (*Ortografia catalana*); don Carles Riba (*Literatura catalana moderna*); don Manuel de Montoliu (*L'ensenyament de la Gramàtica*); Mlle. Antònia Truyts (*Economia domèstica*); don Joaquim Folch i Torres (*Història elemental de l'Art*); Rvnd. P. D. Joaquim de Barnola (*Pràctiques de fisiologia botànica*); donya Concepció Farran (*Pràctiques de química elemental*); Rvnd. P. D. Manuel Bordàs (*Pràctiques de zoologia elemental*); don Adrià Gual (*Dicció i Expressió*); don Joan Llongueras i don Joan Gilbert (*Estudis musicals*); P. Francesc de Barbens (*Psicologia escolar*); don Francesc d'A. Galí (*Ampliació de dibuix*); don Francesc de P. Nebot (*Dibuix de croquis i d'estilització*); don Ramon Puig i Gairalt (*Dibuix lineal i de perspectiva*); don Benedetto Colarossi (*Treball manual educatiu*); don Esteve Monegal (*Modelat*); don Aureli Capmany (*Cistelleria*);

M. Víctor Langlois du Feu (*Educació física elemental*) ; don Aureli Capmany (*Ballets populars catalans*).

Les conferències de l'esmentat any anaren a càrrec de donya Anna Maccheroni, reverend don Frederic Clascar, don Alexandre de Tudela, don Joan Llongueras, don Martí Navarro, don Josep M. Valls, don Joaquim Folch i Torres, donya Rosa Sensat, don Eduard Xalabarder, don Josep Agell, don Marian Rubió, don Josep Tarruella, don Guillem Busquets, don J. Elías Juncosa, don Llorenç Jou, donya Maria Baldó, don Ramon Rucabado i don Eladi Homs.

En el tercer any (1916), l'Escola d'Estiu organitzà un curs d'Estudis de la Naturalesa, que explicaren els professors don Josep i don Salvador Maluquer ; un curs de *Pràctiques de Fisiologia botànica*, del P. Joaquim de Barnola ; un altre de *Pràctiques de Química elemental* per donya Concepció Farran ; un curs sobre la *Pedagogia montessoriana*, professat pel senyor Ferrà i Homs, així com es repetiren diversos cursos de l'any anterior (els dels senyors Nebot i Capmany). Així mateix es feren diverses visites i excursions en nombre d'una vintena.

En el quart any (1917), l'Escola d'Estiu donà sis cursos de ciències i cinc de Pedagogia. Els primers foren els següents : *Biologia animal*, pel P. J. M. Barnola ; *Zoologia descriptiva*, per don Joan d'Aguilar Amat ; *l'Estudi dels animals a l'Escola primària*, per don Joan Palau i Vera ; *Química teòrica*, pel doctor Josep Agell ; *Pràctiques de Química*, per la Srta. Farran ; *l'Ensenyament de la Química a l'Escola primària*, pel doctor Agell. Els cursos de Pedagogia varen ésser els següents : *La Pedagogia d'Ernest Meumann*, per don Modest Bargalló ; *La Pedagogia Montessori*, per don Eladi Homs ; *La Pedagogia del doctor Decroly*, pel doctor Alzina i Melis ; *La Pedagogia de Jhon Devey*, per don Joan Palau i Vera, i *La Pedagogia d'E. Claparede*, per don Llo-

renç Jou i Olió. El pla de visites i sa direcció va estar confiat a don Ferran Boter, Professor de Mercologia. D'acord amb la Junta de Ciències Naturals de Barcelona, l'Escola d'Estiu organitzà una excursió científica a la badia de Roses i al Cap de Creus.

En l'any cinquè (1918), els cursos de l'Escola d'Estiu varen ésser els següents: *Zoologia*, explicat per don Joan d'Aguilar-Amat; *Botànica*, per don Pius Font i Quer; *Mineralogia*, per don Josep R. Bataller; *Tècnica del Microscopi* (curs especialitzat), pel P. Joaquim de Barnola; *Pràctiques de Química elemental*, per la senyoreta Farran; *Aplicació de pràctiques de Química*, pel doctor Manuel M. Balaguer; *El treball d'obrador educatiu en les seves aplicacions a l'Escola primària*, per don Francesc d'A. Galí, a qui ajudaren en son curs els professors don Rafael Solanich, don Joan Vilàs i don Lluís Puig. Completà el programa de l'Escola d'Estiu de 1918 una conferència sobre *Govern i educació dels infants*, una sèrie de visites al Museu Arqueològic i d'Art Decoratiu i diverses excursions de caràcter docent.

A aquestes hores no ha estat encara determinat el programa dels cursos, conferències i visites que l'Escola d'Estiu realitzarà en 1919.

XIII

QVADERNS D'ESTVDI

Són a l'any quart de llur publicació. Apareixen mensualment, excepte els tres mesos estiuençs de vacances. En surten, doncs, a l'any nou fascicles, que reben graciosament els diputats i autoritats de les quatre Diputacions catalanes, els professors de les escoles per elles sostingudes, els mes-

tres dits nacionals de les escoles d'ensenyament primari, la premsa de Catalunya i les publicacions pedagògiques importants de fora de Catalunya.

Aquest butlletí pedagògic de la Direcció d'Instrucció Pública de la Mancomunitat es distingeix per una cura estricta de serietat dintre de la modèstia que son mateix nom palesa : QVADERNS D'ESTVDI. Fugint del tipus professional exclusiu, i sense perjudici de tractar els problemes més tècnics, preté també impressionar als nostres una orientació humanista de cultura, atenent sempre al diferent treball de la seva clientela. Dins d'aquesta, certament, si d'una banda hi ha elements molt elevats que s'interessen ja en l'aspecte científic de la difusió, d'altra banda són innumbrables els elements que ceneixen llur interès a qüestions metodològiques i àdhuc a aspectes més frívols de l'educació. Els QVADERNS D'ESTVDI han volgut, doncs, reunir en el sumari de cada un de sos números treballs susceptibles de satisfer aquests ordes diferents d'interessos, tots ells respectables, essent sovint la satisfacció de l'un alicient a començar de trobar dalit en les inquietuds de l'altre. A això responen diferents tipus d'articles, diferents tipus de treballs ; però es veu sempre que s'exigeix dels col·laboradors que en tota matèria tractada, sia de ciència o de mètode o fins de pràctica professional, tinguin el caràcter d'ésser sempre documentats i creats evitant les divagacions i vaguetats en què tan abundosa es sol mostrar la literatura de les revistes pedagògiques.

Altra de les necessitats que satisfan els QVADERNS D'ESTVDI és la de donar sortida als documents oficials de la Mancomunitat i de les Diputacions de Catalunya relatius a la cultura. És útil que tots aquests documents arribin al màxim de difusió possible, així com que d'ells es constitueixi una manera d'arxiu continuat i sistemàtic que permetés de

consultar-los a tot temps. Té també gran importància dins dels QVADERNS la secció de recensions, tant de llibres com de revistes, amb la qual, sobre d'estalviar sovint a llur clientela la lectura de les fonts originals, la posa ràpidament al corrent de la marxa de les idees.

Un dels aspectes interessants dels QVADERNS està que en ells es conté breument, ràpidament, un índex i registre de l'activitat de les localitats catalanes en empreses àdhuc modestes o rudimentàries de viure cultural i intel·lectual. Així els QVADERNS han assolit d'establir un grup de col·laboradors esparços per Catalunya que posen els lectors al corrent de les manifestacions espirituals i docents de la nostra terra.

Des de fa pocs números, els QVADERNS D'ESTVDI han afegit al text corrent diversos folletins, dintre dels quals es dóna preferència a la reproducció d'obres clàssiques greco-llatines, curosament vertides al català.

Des de sos començos, els QVADERNS obtingueren per part del públic de Catalunya i de la premsa nostrada el millor acolliment, i durant els tres anys de vida que tenen han anat consolidant llur creixent prestigi, havent esdevingut a hores d'ara un element de cultura que s'és fet indispensable ja als nostres mestres i professors.

XIV

PUBLICACIÓ DE TEXTOS ESCOLARS

L'objecte d'aquestes publicacions és dotar l'Escola catalana de llibres moderns. Fins ara s'han editat sis llibres de Literatura: tres de poesia i tres de prosa.

Pedagògicament, cada volum està concebut en un pla cíclic, i tipogràficament, aquestes publicacions, que fan ho-

nor als tallers de la Casa de Caritat, són a dues tintes i no contenen gravats.

Després d'haver experimentat privadament el Consell de Pedagogia aquests llibres en diverses escoles durant un any i mig, la seva bondat ha quedat patent i s'ha concebut el propòsit de continuar-se la publicació en edicions copioses que permetin posar-los en mans de tots els nois i noies de les escoles de Catalunya. També s'estan editant les quatre taules aritmètiques, amb exercicis, havent ja aparegut les de sumar i de multiplicar.

XV

ESCOLA SUPERIOR DE BIBLIOTECÀRIES

Si hom consulta alguna important enciclopèdia d'educació o corpus trobarà que, sota la rúbrica Educació de la dona, s'hi parla principalment i gairebé única, d'una qüestió: la de l'admissió d'estudiants femenins a les institucions generals dels diferents graus d'ensenyament públic o de les restriccions a aquella admissió. Vol dir que la solució estrangera del problema no està generalment en la creació d'institucions especials d'ensenyament per al públic femení, sinó en l'entrada d'aquest públic en les institucions d'ensenyament comuns a homes i dones. Un sol capítol mereix una atenció especialitzada: el de la institució d'internats especials, o *Collège* a la manera anglesa o americana; institucions en les quals hom dóna sens dubte algunes ensenyances, però que des del punt de vista de carreres a seguir i de títols a obtenir resulten pràcticament agregades a les institucions acadèmiques de caràcter comú.

Donada la situació especial del nostre país, i essent urgent la necessitat d'acudir al remei d'una injustícia social,

la Mancomunitat ha pensat en el plantejament de carreres especials per a la dona, dins el tipus professional mitjà. Una d'aquestes careres té ja realitat a Catalunya i està en íntima connexió amb el servei de les Biblioteques populars que instaura la Mancomunitat: la professió de Bibliotecària, exigida per als càrrecs de Directora i d'Auxiliar de les esmentades biblioteques. En aquest mateix orde d'idees s'ha basat la Mancomunitat per a crear una altra institució docent que enguany comença de funcionar: l'Escola d'Infermeres, de la qual es parla en capítol a part. Una altra institució, encara, es proposa planejar la direcció d'Instrucció Pública, destinada a proporcionar a la dona una professió digna d'ella, i és una Escola preparatòria d'auxiliars de Farmàcia; però resulta prematur parlar aquí d'aquest projecte.

L'Escola Superior de Bibliotecàries està instal·lada en l'edifici central dels de la Universitat Industrial, i, com s'ha dit, està destinada a proporcionar el personal facultatiu de les Biblioteques populars.

La carrera de Bibliotecària consisteix en tres anys d'estudi sobre coneixements tècnics i generals de cultura i humanitats ensenyats amb una amable pedagogia. Els cursos que en l'Escola es donen, són els següents: Teoria i Història de la Cultura; Llengua llatina; Llengua grega; Gramàtica catalana; Principis i desenrotllament històric de les ciències físiques i naturals; Classificació de les ciències; Geografia general; Literatura general i espanyola; Història de l'art; Ètica i dret usual; Bibliologia; Biblioteconomia; Bibliografia i nocions de Paleografia; Pràctiques de Biblioteques. Durant els anys d'estudi a l'Escola les alumnes cursen una llengua estrangera moderna distinta de les aprovades en l'examen d'ingrés, és a dir, que no és la francesa ni l'altra llengua que a elecció de l'alumna estudià aquesta ans de començar la carrera de Bibliotecària.

El cos especial de Bibliotecàries és tancat, entrant-s'hi solament per examen de revàlida concursiu en finalitzar les ensenyances de l'Escola. Enguany ha sortit de l'Escola Superior de Bibliotecàries el personal facultatiu següent : Directora de la Biblioteca Popular de Valls ; Directora de la Biblioteca d'Olot ; Directora de la Biblioteca de Borges Blanques ; Directora de la Biblioteca de Sallent ; i les Auxiliars de les Biblioteques de Valls i d'Olot. Aquestes quatre Biblioteques són les que han estat inaugurades durant l'estiu de 1918. D'elles es parla aquí en capítol a part en aquest mateix llibre.

XVI

ESCOLA ESPECIAL D'INFERMERES AUXILIARS DE MEDICINA

La necessitat d'estudis d'aquest orde és tan vivament sentida, que ja la iniciativa particular i religiosa s'ha avançat a la iniciativa oficial en la qüestió. La Mancomunitat, però, l'encara resoltament, desitjosa de dur el més nombre possible de solucions al problema de l'educació de la dona. Així acaba de crear una Escola especial d'Infermeres Auxiliars de Medicina, el projecte de la qual va ésser aprovat per l'Assemblea de novembre de 1917.

Aquesta nova Escola està també installada en l'edifici major de l'Escola Industrial per a les classes teòriques : les classes pràctiques són donades en institucions hospitalàries i clíniques. Es regida per un patronat presidit per un Conseller de la Mancomunitat.

El pla d'estudis de l'Escola comprèn dos cursos de caràcter general, després dels quals es donarà a l'alumna el diploma d'Infermera. Finitis aquests estudis generals, les

alumnes podran cursar alguna de les especialitats que en l'Escola s'ensenyen, tenint dret a un certificat corresponent a l'especialització escollida. El caràcter dels ensenyaments d'una Escola com aquesta fa que a la mateixa acudeixi una clientela, no limitada a futures professionals, sinó comprenent també joves que es destinen a mares de família, religioses, etc. L'entrada a l'Escola, doncs, és més oberta que no pas la de l'Escola de Bibliotecàries. En ella, però, els ensenyaments no es limiten als de caràcter purament tècnic, i per tal de donar a la futura Infermera un grau determinat de cultura general, s'ha inclòs en el quadre de disciplines a seguir dintre de l'Escola cursos d'humanitats, que són base i complement indispensable de tota educació científica.

S'ensenya, doncs, en l'Escola, les matèries següents, dividides en dos cursos: A) Gramàtica, Teoria i Història de la Cultura. Principis de Ciències Físiques i Naturals. Anatomia i Fisiologia humanes. Elements de Bromatologia, Terapèutica i Semiologia mèdico-quirúrgica, amb pràctiques de medicina general i servei de malalts. B) Literatura general. Patologia general i Higiene, Pràctiques de servei de Medicina i Cirurgia. En els quatre darrers mesos del segon curs podrà seguir l'estudi de branques especialitzades. Les especialitats a cursar, són, per ara, les de Guarda infants (per la qual hom estudiarà teoria i pràctica d'Obstetrícia i Puericultura i hom farà pràctiques dins el servei de maternitat); d'Assistents de malalties mentals (hom estudiarà Patologia mental amb pràctiques en establiments hospitalaris d'aquest caràcter); i la d'Auxiliar de laboratori, que exigirà l'estudi de la Química orgànica, de la Bacteriologia i Pràctiques de servei de laboratoris.

XVII

BIBLIOTEQUES POPULARS

La idea d'una organització oficial de Biblioteques, pensada amb amplitud suficient per aspirar a què cada localitat en posseeixi una com orgue propi, és nova i sembla una creació original de què el nostre país pot enorgullir-se. La Mancomunitat de Catalunya ha posat al servei de la mateixa un criteri precís i ben articulat i una constància decidida d'actuació.

Les Biblioteques populars que crea la Mancomunitat de Catalunya estan plantejades amb una finalitat doble. D'una banda constitueixen dipòsits de llibres naturalment limitats, però seleccionats amb cura, pel servei del públic mig de cada localitat; d'altra banda, elles tenen el caràcter de sucursals de la Biblioteca de Catalunya, situada a Barcelona, i estan destinades a estendre per tot el nostre país els beneficis del préstec de llibres, implantat en aquella. Amb aquest caràcter es serveix la necessitat de dotar d'elements de ciència i de treball els estudiosos isolats, tan mancats avui d'aquest indispensable auxili i sovint esterilitzats per semblant manca en la producció que d'ells es podia esperar.

Un ideal de dignitat presideix la instal·lació d'aquests centres. S'ha volgut dotar cada un d'ells d'un edifici propi, expressament construït, i responent per les qualitats estètiques i de confort a un ideal de vida exquisit que vingui a constituir a la vegada pels pobles una lliçó vivent de refinament i d'elegància dins la senzillesa. Els múltiples problemes que una organització i una instal·lació d'aquest orde comporten estan resolts dins un criteri de gran novetat i amb

solucions noves pensades en el pla general de Biblioteques populars de Catalunya, aprovat per l'Assemblea de la Mancomunitat de Catalunya. Tot seguit va convocar-se un concurs entre arquitectes per la presentació d'un model de tipus de construcció que responguessin a aquestes aspiracions. Com resultat d'aquest concurs s'aprovaren dos models, en els quals s'introdueixen encara modificacions i als quals s'ajunten darrerament nous tipus adequats a les diferències de les circumstàncies locals.

Un edifici de Biblioteca popular comporta una sala de lectura capacitada per una quarantena de llocs, en algun dels quals s'ha adequat el moblatge, per la seva altura i condicions, a les necessitats dels lectors infants. Va anexa a aquesta sala de lectura una altra destinada a conferències i que serà també utilitzada per ampliació ulterior de la Biblioteca en el seu dipòsit de llibres i en els seus seients de lectura. Després, aquesta sala ve a satisfer en moltes localitats la necessitat d'un lloc adequat i confortable, allunyat de tot caràcter polític i de discussió local per la celebració d'actes culturals i per íntimes festes d'esperit. Completen la instal·lació un despatx per a les Bibliotecàries i les dependències auxiliars.

Cal advertir que, no solament amb objecte d'estalviar tota intervenció impura, sinó amb el de constituir un instrument de revelació segura de l'interès que cada localitat tingui en posseir una institució d'aquest orde, les Biblioteques populars es donen en virtut de rigorós concurs, periòdicament convocat i al qual s'acut amb ofertes de subvenció anual, l'import de la qual es destina a tenir constantment renovellats i posats al dia els fons de llibres de les Biblioteques.

Amb aquest criteri s'han concedit en un primer concurs celebrat en 1915, Biblioteques populars a Olot, Valls, Sa-

l·lent i Sabadell; en un segon concurs, celebrat en 1916, a Canet de Mar, Pineda, Vich, Figueres, Lleida, Borges Blanques, Reus i Vendrell; en un tercer concurs, celebrat en 1917, a Vilafranca del Penedès, Sant Feliu de Guíxols, Sitges i Terrassa, i condicionalment a Mollet i Viella.

Un cop concedida cada una d'aquestes institucions, el projecte de portar-lo a la realitat és molt ràpid. Les localitats formalitzen el seu oferiment de terreny i aquest és acceptat per la Mancomunitat. Sovint es col·loca solemniament la primera pedra. La construcció de l'edifici és treta de seguida a subhasta, i terminada en un lapse de temps que no arriba a un any; mentrestant s'ha celebrat un concurs entre titulars Bibliotecàries per al proveïment de les places que comporta el proveïment de la Biblioteca.

Els fons de llibres, que representen la quantitat de 5.000 pessetes per les Biblioteques de primer grau, de 3.000 per les de segon, i de 1.000 per les de tercer, són aleshores elegits, situats en l'edifici i instal·lats, mentre es porta a terme l'amoblament i decoració del mateix.

Un petit període d'assaig per la Bibliotecària i de classificació de totes les obres contingudes en el fons, presideix la plena regularització dels serveis, la qual, en la major part dels casos, pot tenir lloc unes setmanes després d'inaugurat l'edifici.

La catalogació i règim de cada Biblioteca s'ajusta a un pla general per totes les de Catalunya — com per la de l'Institut, situada a Barcelona. — El sistema de classificació adoptat és el decimal de Dewey. Els catàlegs de cada Biblioteca són comunicats a les altres, i totes posseiran, dins breu temps, el catàleg de la de Barcelona i les fitxes de les successives adquisicions.

Seguint aquests mètodes s'han construït en el període 1917-1918, i s'han inaugurat en l'estiu de 1918, tres de les

Biblioteques procedents del concurs de 1915 i una de les del concurs de 1916. Les dates de les inauguracions de les Biblioteques de Valls, Sallent, Olot i Borges Blanques marquen altres tantes etapes en el procés de l'obra de Biblioteques populars. Actualment es troben en construcció altres quatre edificis, els de Canet de Mar, Vendrell, Pineda i Vich, esperant obrir-se en el curs de 1919.

Mentrestant continua preparant-se nou personal per a les mateixes. En 1918 s'ha celebrat el primer concurs entre titulars de l'Escola de Bibliotecàries, donant per resultat el nomenament de quatre Directores i dues Auxiliars. El Reglament del personal de Biblioteques ha estat aprovat també durant aquest any. S'estableixen en ell les normes d'una carrera interessant dins la professionalitat femenina, i s'asseguren els mitjans de què la formació espiritual donada a l'Escola serà constantment renovellada per instruments adequats, per exemple dues reunions anuals a Barcelona, etc., i s'estimula la continuïtat de l'estudi, establint que els canvis de residència i categoria seran acordats sempre en virtut de nou concurs.

La institució d'una Escola especial en què es prepara competentment el personal destinat al servei de les Biblioteques populars, és un dels aspectes més interessants de l'estructura harmònica posada a l'entorn d'aquestes institucions. Ja s'ha fet referència a l'Escola en un capítol precedent.

XVIII

BIBLIOTECA «MINERVA»

Es tracta d'una col·lecció popular de coneixements indispensables, publicada en condicions materials tals que està a

l'abast de totes les fortunes, puix cada obra, formant un llibret de trenta dues pàgines, amb il·lustracions si el text requereix, és venuda al preu ínfim de trenta cinc cèntims.

Exigència imperiosa del nostre temps és la publicació d'obres de caràcter popular que facin arribar a tots indrets, en benèfica difusió, les moltes i diverses coneixences que constitueixen el fons comú de la cultura general. I aquesta exigència, imperiosa, se'n fa encara més en aquells països que, sigui per la causa que es vulgui, es troben ressegats i en tenen consciència i senten l'impuls generós de guanyar el temps que han perdut, o els han fet perdre les circumstàncies.

Tots els grans problemes que agiten el món són lligats íntimament amb el de la cultura. Els pobles que no vagin a l'avantguarda d'ella han de viure per força en dependència dels que hi van. Això porta la necessitat d'organismes d'estudi superior i d'alta creació científica i artística, però porta també, com complement indispensable, la d'orgues de vulgarització que en difonguin els beneficis fins amaran-se totes les classes de la societat, de les més elevades a les més humils.

Per altra banda, la tendència creixent a l'especialització, nada de la mateixa complexitat de la vida moderna, porta els homes a negligir coneixements indispensables, ja deixant d'adquirir-los, ja oblidant-los si és que els han posseït. Això representa un gran inconvenient per la cultura, inconvenient que s'agrava a casa nostra amb l'absència de plans orgànics d'ensenyança que responguin a les veritables necessitats del país i creïn aquell ambient que en altres indrets és l'aglutinant benèfic que estableix la deguda relació entre els homes que es dediquen a les més diverses activitats, sien de l'orde de l'esperit, sien de l'orde material.

De les matèries variadíssimes que conté la collecció po-

pular Minerva i de l'autoritat dels autors als quals ha estat encomanada la redacció, en dóna idea suficient el catàleg de les obres fins ara publicades. Diguem, tot passant, que el públic ha fet a aquesta biblioteca magnífic acolliment, essent ja molts els volums completament agotats i dels quals urgeix fer-ne una nova edició per a satisfer la demanda dels colleccionadors.

A continuació s'indica la llista dels volums publicats, prescindint dels que es troben avui exhaurits :

Sèrie dels coneixements indispensables :

Oceanografia, por J. Maluquer. — *La Neurosi i els Neu-ròtics*, per J. Alzina i Melis. — *Una visita al Museu de Bar-celona*, per J. Folch i Torres. — *Nocions de Literatura lla-tina*, per Carles Riba. — *Resum de Geografia d'Amèrica*, per J. Palau Vera. — *Els Jocs de pilota*, per J. Elias Juncosa. — *Resum d'Arqueologia Cristiana*, per J. Gudiol, prev. — *La Metafísica*, per F. Xavier Llorens. — *Nocions d'Indu-mentària*, per Lluís Labarta. — *Dret Municipal vigent*, per I. Lloret. — *Higiene de l'Alimentació*, per J. Tarruella. — *Frases famoses*, per Lluís Segalà i Estadella. — *Lin-güística*, per Ll. Nicolau d'Olwer. — *Floricultura i Ar-boricultura*, per Georges T. Grignan, traducció de Vicents Nubiola. — *Com s'ordena i cataloga una Biblioteca*, per J. Rubió. — *La Política contemporània (1848-1900)*, per M. Raventós. — *Del vestit i de la seva conservació*, per Rosa Sensat. — *Escriptors estrangers contemporanis*, per J. M. Lòpez-Picó. — *Història de la Nació catalana*, per E. Prat de la Riba. — *Els Continents colonials*, per J. Palau Vera. — *Resum de Botànica*, pel P. Joaquim M. Barnola. — *La In-fecció*, per August Pí i Suñer. — *Com es confecciona un film*, per J. Massó-Ventós. — *Exercicis de mar*, per Josep Elias. — *Com és fet un diari*, per J. Morató i Grau. — *L'assistència dels malalts*, per B. Pijoan Soteras.

Sèrie de literatures modernes :

L'educació de Gargantua i la joventut de Pantagruel, François Rabelais, traducció de Lluís Deztany. — *Germà i germana*, de Gøthe, traducció de les alumnes de l'Escola Superior de Bibliotecàries. — *Pensaments*, de J. Joubert, traducció de Pere Benavent. — *Poesies*, d'Ausias March, selecció de J. E. — *El Somni*, de Bernat Metge, reducció de Ll. Nicolau d'Olwer.

XIX

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

Amb el nom d'*Institut d'Educació general* era projectada de primer aquesta institució. Ha semblat més d'acord amb l'actuació definida i pràctica del seu treball i menys susceptible de semblar un cas de l'esperit imitatiu i periòdic que és, encara avui, una de les tares del nostre caràcter, pendre el nom modest de *Comissió*, garantia d'una major eficàcia. Ha d'entrar a l'estudi i intervenció de la mateixa tota aquella acció moral de difusió de normes de ciutadania i vida moral i estètica més elevada, excepte l'ensenyament pròpiament dit de la caritat i la beneficència, que tenen ja dins l'estructura administrativa de la Mancomunitat de Catalunya, orgues adequats.

Ha començat aquesta Comissió les seves tasques el darer mes de maig. Immediatament, i a més dels detalls d'organització interna i en l'elaboració d'un pla general d'intervenció social a Catalunya, ha entrat en l'estudi de dos problemes especials : el d'un pla d'unió i estructuració dels esforços dels Orfeons de Catalunya, per estalviar el caràcter excessivament precari i transitori o desorientat artísticament

de què sovint pateix el nostre país, institució tan important i característica ; i el d'un pla per a l'augment del decòrum i confort dels petits pobles, a base de mides elementals i mòdiques : emblanquinament, higienització, lluita contra les mosques, etc.

XX

SERVEI DE CONSERVACIÓ DE MONUMENTS

El Servei de Conservació de Monuments està adherit a la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans i subvencionat per la Mancomunitat.

Treballs executats

Tasca constant del Servei és la *Catalogació de Monuments*, comprenent en ella construccions i tota mena d'obres d'art, pintura i escultura, mobiliari, orfebreria, ferros forjats... Aquest catàleg constituirà l'inventari del patrimoni artístic nacional quan siguin promulgades les lleis protectores.

També és d'utilitat, com arxiu de documents, per estudi de la història de l'art del país i la traça de projectes de restauració de monuments. Es troben ja classificades més de 8.000 fitxes de documents gràfics.

Variada és la forma d'actuació del Servei, adaptant-se a l'esperit i mètodes del temps present. Gestions privades i oficials, dictàmens, conferències, estudis de restauració, obres de consolidació, plans d'habitació, projectes de noves urbanitzacions, aplicació de disposicions legals, han servit per arribar al volgut resultat.

Exposem tot seguit els treballs concrets d'obres de consolidació i conservació executats :

I. *Protecció d'un forn romà de ceràmica.*

Per a preservar d'una destrucció segura el forn romà del segle III descobert a Sant Martí Sarroca, ha estat protegit amb un cobert, costejat pel Servei de Conservació de Monuments.

II. *Castell de La Geltrú.*

El castell de La Geltrú era una ruïna.

Situat en lloc cèntric de la vila, els veïns desitjaven fos enderrocat. A Vilanova, on tot és nou, hauria estat ben dolós que desaparegués una construcció, en part, del segle XIII, engrandit el XV i XVII, testimoni monumental d'importància, fent la història de la vila.

El Servei intervingué. Fou fet un pla de restauració que aprovà l'Ajuntament.

Mercès a la donació de la collecció Font i Gumà als Museus de Barcelona, s'emplearan 40.000 pessetes en executar el projecte.

III. *Pintures murals de Tahull.*

Monument nacional de primera fila són les meravelloses pintures murals de Tahull, en la vall pirenenca de Bohí, obra del segle XII. El Pare etern hi és representat de faisó imponent, inoblidable.

En una excursió de reconeixement hom pogué apreciar que per desperfectes en la coberta de l'absis hi havia perill

en les pintures de Sant Climent i ja es malmetien les de Santa Maria.

El Servei ha tingut cura a esmerçar-hi alguns diners, per a protegir la vida d'aquestes pintures excepcionals, fent arranjar els teulats.

IV. *Creu de terme de Llinàs.*

Aquesta creu, de proporcionalitat exquisida, obra del segle xv, anava a caure, degut a la socavació del peu per l'acció de l'aigua. El Servei ha ajudat, amb els seus cabals, a reforçar fonament i murs, perquè es mantingui ferma.

V. *Torre de Santa Catarina, Torroella de Montgrí.*

La torre de Santa Catarina és una de les restes de construcció militar existents a la nostra terra més dignes d'estudi. Abandonada, en estat ruïnós, alguns de la vila volien destruir-la.

Amb cabals de la Conservació de Monuments, s'està restaurant. Un pas obert de nou a prop d'ella, proposat pel Servei, ha fet desaparèixer inconvenients invocats a favor del seu enderrocament.

VI. *Portal de la Torre, Centelles.*

Pocs monuments hauran estat colpits per la fúria popular com la Torre del Portal de Centelles; considerant-la representació de drets odiats, fou malmesa en gran manera. Obra dels segles xiv a xvii.

Destruir prejudicis, trobar utilitat en ço que de res servia, ha estat precís perquè el poble acceptés la restauració del monument. Els inconvenients motivats, pel pas d'una

carretera sota l'arc central, han desaparegut, obrint dos petits portals.

Exemplar serà el fet: un monument no pot destruir-se sense motiu; en l'edifici que hom volia enderrocar s'hi assegurarà d'aquí en endavant el Consell municipal.

VII. *Església de Santa Maria de Terrassa.*

Aquesta església de singular interès, per tenir l'absis visigod, presentava avançats senyals de ruïna.

Ha estat refeta una de les pilastres que sostenen el cimbori i renovades les cobertes.

El Servei ha contribuït a les despeses, ajudant esforços locals.

Obres en projecte i estudi

I. *Cimbori de Vallbona de les Monges.*

Les desviacions de la verticalitat dels contraforts reclamen una restauració seriosa en aquest cimbori, tipus de l'art gòtic nacional. Obra del segle XIV.

Està estudiat el projecte a realitzar, que no ha estat possible emprendre, donada la seva importància, amb els mitjans de què fins al present s'ha pogut disposar.

II. *Torre-portal de Montblanch.*

El portal principal de l'imponent recinte murat del temps del rei Pere III, serà ofert a la Mancomunitat tan aviat com aquesta vulgui arranjar-lo.

Molt convenient fóra començar pel portal dit «del Bové» a rehabilitar una de les viles de Catalunya que encara conserven més senceres les fortificacions de l'Edat Mitjana.

III. *Església de Sant Julià de Boada.*

Singularíssima és la valor arqueològica d'aquesta construcció, per presentar arc de ferradura, de tradició visigoda.

La coberta acaba de desaparèixer; les voltes aniran a terra.

Una teulada nova salvaria el valuós monument.

IV. *Torre de les muralles d'Hostalrich.*

Tal com apareix en una fotografia, el mur dalt de la torre, baluerna allí impròpiament posada, trenca l'harmonia de la construcció del segle XIV, obiradora del pas del ferrocarril.

Amb pocs mitjans es podria retornar a la construcció militar la seva gràcia primitiva.

V. *Església de Sant Vicents de Cardona.*

Monument romànic del segle XI, de ferma traça i grans diòs conjunt, és l'església de Cardona. No curant-se'n ningú, les teulades van desfent-se, ocasionant això un principi de ruïna que més endavant serà impossible deturar.

L'adob de les cobertes salvaria el monument i amb ell la cripta.

Ultra els treballs d'urgència de conservació, els monuments del nostre país, abandonats sistemàticament per l'Estat, necessiten en molts casos obres de major importància que els dignifiqui, tornant-los-hi el caràcter i la bellesa primitius, estafets amb obres impròpies, executades els darrers segles.

S'ha iniciat per esforços particulars i locals la restau-

ració de notables monuments romànics, i fóra convenient subvencionar aquests treballs; entre ells cal esmentar singularment les esglésies de Terrassa i Sant Joan de les Abadesses.

XXI

SERVEI DEL MAPA GEOGRÀFIC DE CATALUNYA

Aquest Servei, que funciona des de l'any 1915, sota la inspecció de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, ha emprès amb la major rapidesa que li permeten els seus mitjans, la formació d'un mapa corogràfic de Catalunya a escala de 1 : 100.000, amb caràcter de provisional, de gran utilitat per a l'excursionisme en general, els automobilistes i les escoles, i que si bé no assolirà tota la perfecció desitjable en aquesta classe de treballs, suplirà sobradament la falta de precisió o la insuficiència, per diferents motius, dels mapes actuals. Servirà, demés, per a esperar l'acabament del que, amb més precisió i amb més elements, estan realitzant actualment els organismes de l'Estat, o el que més endavant aquest mateix Servei, suficientment dotat i convenientment organitzat, pogués empendre a escala més gran i amb tota la precisió exigible, valent-se dels perfeccionaments més recents, tant en aparells com en procediments, a fi i efecte que fos adequat a les necessitats públiques generals i privades del país, i respongués en tot al concepte modern que es té de la utilitat i de la utilització dels mapes.

Per a major rapidesa i economia, s'acordà que aquest mapa corogràfic es formaria sobre la base dels treballs geodèsics, topogràfics i cartogràfics realitzats, o que s'estiguin

efectuant, a Catalunya, pels diferents organismes oficials de l'Estat, Províncies i Municipis, o per empreses i particulars, completant les parts buides d'elements utilitzables per a la formació del mapa, que, desgraciadament, són nombroses, i les més extenses, muntanyoses i aspres, amb treballs lleugers especials realitzats per aquest Servei, el qual, a més d'altres estudis i treballs que se li han encomanat, ha desenrotllat fins al dia la tasca següent :

S'ha fet, i es continua fent, una recerca i l'aplegament possible dels treballs geodèsics, topogràfics i cartogràfics realitzats pels organismes de l'Estat (Institut Geogràfic i Estadístic, Comissió Hidrogràfica de la Marina, Cossos de l'Exèrcit d'Estat Major i d'Enginyers, Servei d'Obres Públiques), per la Província de Barcelona, alguns Municipis, certes empreses com la del Canal d'Urgell, i mapes existents, tant oficials, espanyols i francesos, com els deguts a la iniciativa particular. Al propi temps fou estudiat i es redactà un projecte de constitució del mapa i organització dels seus treballs, que aprovà la Secció de Ciències de l'Institut, adoptant-se per a la seva composició i publicació una divisió de quaranta tres fulles, les quals estan limitades a llurs bases per arcs de paral·lel de trenta minuts sexagesimals d'amplària angular, i als costats per arcs de meridià de quinze minuts, a l'estil de la *Carte du Ministère de l'Intérieur*, de França, i d'alguns mapes topogràfics de l'estranger, resultant aquestes fulles a la dita escala de 1 : 100.000 (centímetre per quilòmetre) d'unes dimensions mitjanes de 0'416 per 0'273 m.

A la generalitat dels mapes de la classe del que s'està formant, per al traçat dels meridians i paral·lels que limiten les fulles, i dels que formen la quadrícula geogràfica interior per a situar o referir els punts del mapa, s'emplea l'anomenada projecció polièdrica o policèntrica, que consisteix a

suposar la part de la superfície terrestre compresa dins una fulla substituïda per una altra de plana que li és tangent en el seu punt mig, considerant així cada fulla isolada com un plànol topogràfic sense cap deformació, amb la qual cosa es facilita molt llur construcció i composició, tenint, però, l'inconvenient que més de quatre fulles veïnes acoblades, no poden posar-se sobre d'un pla, la qual cosa, per a països com França, Espanya i altres de major extensió, no constituirà una veritable dificultat, puix que segurament no es pretindrà reunir el conjunt de les fulles dels mapes respectius a escales de 1 : 100.000, perquè resultarien d'unes dimensions exageradament grans. En canvi, en el cas del Mapa de Catalunya, a escala de 1 : 100.000, tenint en compte la seva extensió superficial relativament petita, s'ha adoptat la projecció cònica analítica de Tissot, de mínima deformació, que si bé exigeix uns càlculs més complicats que l'anterior, permet l'acoblament total de les fulles del mapa, podent-se'n construir un de mural molt útil i de bones proporcions, resultant amb unes deformacions inapreciables gràficament a la dita escala. Estan representats els paral·lels per arcs de cercle concèntrics, i els meridians per rectes concurrents al centre d'aquells, havent-se calculat els elements per a situar per coordenades rectangulars els punts d'encreuament dels paral·lels límits de fulla, amb els meridians de cinc en cinc minuts, tant per a construir les fulles isolades com el mapa en conjunt a diferents escales.

Quant a treballs de *geodèsia*, els elements de la qual són indispensables, tant per a servir de base als treballs topogràfics de camp d'ompliment, com per a ésser utilitzats com a referències per a situar després sobre el mapa els plànols topogràfics que han de compondre les fulles d'aquell, han estat adquirides de l'Institut Geogràfic i Estadístic còpies de les dades de coordenades geogràfiques (latitud i longitud) i de

les descripcions de situació dels vèrtexs, dels atzimuts i llargàries dels costats de la seva xarxa geodèsica fonamental de primer orde, per a tota Catalunya, i de la xarxa de segon orde, corresponent a la Província de Tarràgona i cavalcaments sobre les veïnes, cobrint una extensió superficial d'unes 743.000 hectàrees.

Amb les dades de les observacions fetes, avançades per l'Institut Geogràfic, s'ha fet calcular amb caràcter provisional aquells mateixos elements dels vèrtexs i costats del segon orde, de la Província de Girona, i d'una part de la Província de Lleida, sobre una extensió total d'unes 860.800 hectàrees ; i de la xarxa de tercer orde que està realitzant el mateix Institut, s'han adquirit còpies de les dades dels vèrtexs i costats, o s'ha fet calcular, amb les d'observació facilitades per aquell, de la zona de la mateixa Província de Tarragona i cavalcaments sobre les veïnes, cobrint-se una superfície de 1.476.000 hectàrees d'extensió.

Per a situar sobre el mapa alguns plànols topogràfics, aplegats o per a servir de base sobre el terreny a treballs complementaris de topografia, en certes zones on encara no hi havia suficients elements de geodèsia, s'han fet alguns treballs geodèsics especials, per a determinar la situació geogràfica de campanars o altres edificis més visibles de pobles, ermites, masies i altres punts característics i importants del terreny, basant-se per a això, sobre la xarxa de segon orde d'aquelles zones, o sobre la de tercer orde de les immediates, resultant coberta una extensió total d'unes 610.800 hectàrees.

Amb aquest mateix objecte, s'estan efectuant treballs geodèsics especials a la part de la Conca de Tremp i veïnes del Noguera Ribagorçana i del Segre, corresponent a les fulles 12 i 13 del mapa.

Respecte a *topografia*, s'ha pogut adquirir fins al dia, de

L'Institut Geogràfic i Estadístic, les còpies fotogràfiques o calcades a mà, dels plànols topogràfics a escala de 1 : 25.000 de trenta sis termes municipals de la Província de Tarragona, i de seixanta tres de la de Barcelona, que en total sumen una extensió d'unes 382.800 hectàrees.

Ha estat trobat i adquirit un exemplar d'un plànol topogràfic de les Guillerries a escala de 1 : 50.000, aixecat i publicat el 1888 per l'Estat Major ; s'ha fet una còpia d'un plànol a escala de 1 : 50.000 de la zona de regiment del Canal d'Urgell, i les de dos grans plànols a escala de 1 : 10.000, dels voltants de Girona, gran part de la Selva i Baix Empordà, aixecat l'un devés l'any 1890, essent un tant antiquat, i l'altre el 1913, cobrint-se amb tots aquests plànols aplegats i copiats unes 336.360 hectàrees d'extensió.

Per a omplir les parts que quedaven buides a les fulles 43, 41, 24, 39 i 34, per personal afecte al Servei s'han realitzat diferents treballs topogràfics complementaris, basant-se, com s'ha indicat abans, sobre vèrtexs i punts geodèsics, situant vèrtexs topogràfics, determinats mitjançant triangles solts, des d'algun costat geodèsic, o com a punts de tri-secció inversa o de Pothenot ; entre aquests vèrtexs topogràfics i els geodèsics, es desenrotllen les poligonals o itineraris d'estacions taquimètriques, des de les quals, i pel sistema de radiació, es prenen les dades dels punts de detall de la planimetria i relleu del terreny, sumant els plànols aixecats d'aquesta forma una extensió total d'unes 35.000 hectàrees.

Actualment s'estan realitzant els treballs topogràfics complementaris d'ompliment de la fulla 23, i per a les fulles 12 i 13, que ja s'ha dit que s'estan triangulant geodèsicament, s'efectuen per aquest Servei estudis i assaigs dels sistemes ràpids d'aixecament topogràfic, per la fotogrametria amb fototaquímetre, o amb gràfics planimètrics construïts

amb la planxeta, o voltes d'horitzó obtingudes amb l'aparell anomenat «Orògraf», essent aquests tres procediments, no gaire usats i gairebé desconeguts en el nostre país, els pre-conitzats per a la topografia alpina, adequada en extrem al terreny de la zona corresponent a aquelles dues fulles, on s'usaran a les parts altes dels vessants i carenes de les muntanyes, en combinació amb els procediments taquimètrics que es seguiran usant a les valls i parts baixes dels vessants.

En els treballs de *cartografia*, pròpiament dita, o sigui en els de gabinet de formació del mapa, a més d'altres parcials encomanats incidentalment a aquest Servei, i de l'estudi i redacció de l'esmentat projecte de construcció del mapa, s'han fet els càlculs de construcció de les fulles; les còpies, reduccions i altres preparacions, entre elles la revisió i correcció dels noms o toponímia dels plànols topogràfics aplegats, posant-los en disposició d'ésser situats sobre el mapa; estan terminades les fulles 41, 43, 39 i 23, en publicació la primera, i pròximes a donar-se per a llur reproducció les altres tres; les fulles 34 i 42 estan molt avançades, començada la composició de la fulla 23, per a la qual ja s'ha dit que s'efectuen els treballs complementaris d'ompliment i posar al dia els plànols que resulten antiquats; les fulles 26 i 40 estan preparades de construcció i situació de llurs elements geodèsics, disposada la primera a rebre el plànol d'una part de la zona regament del Canal d'Urgell, i altres que s'esperen aplegar, un d'ells de la zona del Canal d'Aragó i Catalunya.

Durant els primers temps d'establiment, organització i estudis previs del Servei, el seu personal es componia d'un Cartògraf Director del mateix i un Delineant cartògraf, augmentant-se successivament a partir de la segona meitat de l'any 1916, amb un Auxiliar tècnic calculador, dos Delineants litògrafs, un Delineant auxiliar i una mecanògrafa-

delineant per als treballs de gabinet ; quant als treballs de camp, el personal afecte al Servei és molt variable, disposant-se en certs moments d'un Enginyer per als treballs geodèsics especials, dos o tres Enginyers per als topogràfics, amb quatre Auxiliars topogràfics.

El material adquirit per al Servei fins al dia és el següent : un teodolit-taquímetre Salmoiraghi, amb microscopis amb apreciació de 0'002 equivalent a 7'2, un joc de dos rellotges-cronòmetres de butxaca de gran precisió, marca Ditishein, per al transport de l'hora per a la determinació de diferències de longitud, un fototaquímetre Salmoiraghi i tres taquímetres Troughom, una brúixola Baker de mà per a reconeixements ; un pantògraf de reducció de suspès i un planímetre de disc de gran precisió Coradi, una màquina de calcular Madas, un aparell «areostyle» per a l'ombrejat de muntanyes i altres treballs, eines de dibuix, taulells i altre material de dibuix ; diferents obres de consulta, taules logarítmiques de Schrön i Callet i taquímetres d'Orlandi i de Cuartero.

En general, els treballs de tota classe estan molt més retrassats del que s'esperava, pel cúmul de dificultats de tot orde amb les quals s'ha topat, falta de material i impossibilitat d'adquirir-lo, manca de personal apte amb sous moderats i dificultats per a adestrar-lo, augment considerable de les despeses pels jornals elevats dels peons al camp i l'encariment dels transports i hostatges, les repetides epidèmies de grip, i sens dubte degut a les mateixes causes i altres, el que de l'Institut Geogràfic no han estat facilitades totes les còpies de plànols amb les quals es creia poder comptar. Vençudes aquestes dificultats extraordinàries, que s'han ajuntat a les naturals de tots els començos i a les d'aquesta classe de treballs, es confia que aquests continuaran amb una activitat cada vegada creixent.

XXII

MAPA GEOLÒGIC

A la mateixa escala del Mapa geogràfic i pels Serveis tècnics de la Diputació de Barcelona, s'ha començat l'estudi del Mapa geològic de Catalunya, els treballs del qual ha subvencionat la Mancomunitat.

LA CATALUNYA QUE TREBALLA I QUE JUGA

Terrassa. — L'Ajuntament ha resolt adquirir per al museu municipal un quadre i una escultura dels malaguanyats artistes terrasencs Pere Viver i Josep Armengol.

Lleida. — L'Ajuntament ha tret a concurs la construcció del *grup escolar* en els jardins reservats dels Camps Elíseus sota el tipus de 75.000 pessetes.

Vilafranca del Penedès. — A les càtedres de l'Estació Enològica el dia 9 de juny s'hi obrirà un curs breu i intensiu d'enologia per a viticultors, criadors i comerciants de vins que no podent estar absents de llurs cases vulguin perfeccionar llurs coneixements. S'hi dedicaran vuit hores diàries distribuïdes en conferències teòrico-pràctiques i exercicis de degustació metòdica de vins, etc.

Tarragona. — En Vicents de Moragues donà al saló d'actes de la Diputació Provincial una conferència sobre el tema: *Exemples de mèrit arqueològic que presenta la Catedral de Tarragona.*

El conferenciant féu una minuciosa relació del tresor artístic d'aquella Seu. Parlà del signe Tau que la corona, lletra inicial de la Patrona santa Tecla i del signe salvador esmentat a les sagrades Lletres; de l'antiguitat del culte a la citada santa; del sepulcre romà empotrat damunt una porta lateral de la façana, interpretant-ne el baix relleu, i de la imatge de la mare de Déu de la Guia, presentant-la com un exemplar notable d'iconografia dels segles VI al XII; parlà de les estàtues de la façana, fent sobre aquelles interessants consideracions artístiques, històriques i hermenèutiques.

Mallorca. — Al museu Diocesà s'ha donat enguany una tanda de notables conferències. Don Ferrà Montilla va parlar del *Llibre del repartiment* o sigui del registre que es va fer llavors que el Rei Jaume, conquerida Mallorca, va descompartir-la entre la Corona i els nobles catalans que l'havien aidat. Don Antoni Truyols va tractar de *Les Torres de defensa de Mallorca*; don Joan Quetglas, dels *Orígens del temple cristià*; el senyor Ribas de Pina, sobre la vida del famós general Barceló conegut com el terror dels pirates del seu temps, anomenat vulgarment *Es Capità Antoni*; don Antoni Sancho dissertà sobre la música religiosa i, finalment, don Josep L. Valentí va cloure el cicle d'aquestes conferències tractant d'En Josep Maria Quadrado.

Cassà de la Selva. — Al novell Centre Nacionalista de Cassà de la Selva, don Josep M. Ruiz Manent donà una conferència sobre el *Moment crític del nacionalisme català.*

Manresa. — Al local de l'Orfeó manresà va donar-hi una conferència sobre *les Ciències Naturals al primer ensenyament* la profesora de l'Escola de Bosc de Barcelona, donya Rosa Sensat.

BIBLIOTECA DEL CONSELL DE PEDAGOGIA

FULLA ESPECIAL N.º 18

REVISTES ENTRADE: RECENTMENT

En aquesta secció es donarà compte de les revistes pedagògiques, especificant els articles importants en relació amb les fitxes de referència de la biblioteca.

- L'Educatore della Svizzera Italiana.* — Lugano (1917). Ann 59º. Fasc. 24. — Anno 60º (1918). Fasc. 1. — Fasc. 3. Articles: Docenti e Apicoltura, Martin Frusetta. Class. 371.16.—Fasc. 4. Articles: La Scuola Nuova di Bierges e le materie d'insegnamento, R. de Lorenzi. Class. 371.46. — Fasc. 5 a 9. — Fasc. 11. — Articles: *Una visita alle prime «Case dei Bambini»*, Anònim. Class. 372.202. — Fasc. 12. — Fasc. 14. Articles: *L'autoeducazione nelle Scuole elementari secondo Maria Montessori*, C. Ballerini. Class. 372.202. — Fasc. 15. Articles: *L'autoeducazione nelle Scuole elementari secondo Maria Montessori*, C. Ballerini. Class. 372.202. — Fasc. 16. — Fasc. 17. — Articles: *L'educazione della dona*, E. Solari. Class. 376. — Fasc. 18 a 22.
- Boletín Escolar.* — Madrid (1917). Año I. N.º 58. — N.º 60. — Articles: Para el señor Rivas Mateos: El consabido monopolio, Rafael Calleja. Class. 371.32. — El método de Binet y de Simón, y los escolares madrileños, J. Xandri Pich. Class. 371.92. — Los grandes educadores: Vives, L. Luzuriaga. Class. 923.7 (467). — Nos. 61-62. — n.º 63. Articles: El método de Binet y Simón, y los escolares madrileños, J. Xandri Pich. Class. 371.92. — Abo. II (1918). Nos. 64-65. — N.º 66. Articles: La pedagogía psicológica herbartiana, L. Luzuriaga. Class. 370.15. — El método Binet y Simón y los escolares madrileños, J. Xandri Pich. Class. 371.92. — N.º 67-68. — N.º 69. Articles: Sobre el clasificacionismo M. de Unamuno. Class. 371-32. — Nos. 70-71. — N.º 72. Articles: Desde París: Un progreso científico, Jacobo Orellana. Class. 923.7 (494). — El método de Binet y Simón, J. Xandri Pich.

- Class. 371.92. — Nos. 73-74.—N.º 75. Artículos: Aplicación del método Binet y Simón a los escolares smadrileños, J. Xandri PiPch. Class. 371.92. — Nos. 76-77. — N.º 78. Artículos: Aplicación del método de Binet y Simón a los escolares madrileños, J. Xandri Pich. Class. 371.92.—Nos. 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92 93 94 95.—N.º 96: Artículos: El problema de la sesión única en la escuela primaria, J. Palacio. Class. 371.24.—Nos. 97-98.—N.º 99. Artículos: El problema de la sesión única en la Escuela primaria, J. Palcio. Class. 371.24. — Nos. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109. — N.º 110. Artículos: Desde París: La Escuela de Anormales de Asnières, J. Orellana. Class. 371. 9 (44). — Nos. 111, 112, 113, 114, 115. — N.º 116. Artículos: Interés pedagógico de la vida de Cervantes, Rufino Blanco. Class. 928.6332. — Nos. 117, 118, 119, 120, 121. — N.º 122. Artículos: Casos de delincuencia infantil, José Xandri Pich. Class. 136.763. — Nos. 123, 124, 125, 126, 127. — N.º 128. Artículos: La realidad de la enseñanza de la Historia, Gloria Ginés García. Class. 907. — Nos. 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151. — N.º 152. Artículos: La escuela española juzgada desde fuera, Jacobo Orellana. Class. 379.18 (46). — Nos. 153, 154. — N.º 155. Artículos: Interés pedagógico de las obras de Cervantes, R. Blanco. Class. 928.6332. — La Escuela española juzgada desde fuera, Jacobo Orellana. Class. 379.18 (46). — Nos. 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176 a 199. — N.º 200. Artículos: Los educadores: Platón, N. González Ruiz. Class. 184.1. — Nos. 201-202. — N.º 203. Artículos: Enseñanza de la Gramática, Laura N. Miret. Class. 407. — Los educadores: Francisco Bacon, N. González Ruiz. Class. 192.1. — Nos. 204, 205, 206, 207, 208. — N.º 209. Artículos: Los educadores: Descartes, N. González Ruiz. Class. 194.1. — Nos. 210, 211. — N.º 212. Artículos: Instituciones de cultura social, C. Montoliu. Class. 374.8 (42). — Los educadores: Madame de Maintenon. Class. 923.7 (44). — Números 213, 214, 215, 216, 217, 218.
- Revista Calasancia.* — Madrid. Año V. Segunda época (1917). Números 57, 58, 59, 60. — Año VI (1918). N.º 61. Artículos: Calígrafos escolapios, Francisco Vesga. Class. 926.52. — Nos. 62, 63, 64, 65, 66. — Nos. 67, 68, 69, 70, 71, 72. Artículos: El gran pedagogo San José de

BIBLIOTECA DEL CONSELL DE PEDAGOGIA

- Calasanz, fundador de las Escuelas Pías, Juan Benlloch, Obispo de Urgel. Class. 252.1.
- El Avisador del Magisterio.* — Lérida. Año XXII. Epoca II (1917). Nos. 970-971. — Año XXIII (1918). Nos. 972 a 1.000.
- Jesús Maestro.* Revista Pedagógica Teresiana. — Barcelona. Año VI (1917). Nos. 69, 70. — Año VII (1918). Nos. 71 a 82.
- L'Union Morale.* — Paris (1917). N.º 20. Articles: La valeur morale de l'Intelligence, G. Belot. Class. 170. 4. — L'éducation morale aux jardins d'enfants, G. Riss. Class. 372.2. — N.º 21. — N.º 22. Articles: Le leçon du Rameau, Ch. Wagner. Class. 170.4. — L'Enseignement moral dans les Lycées, Paul Simon. Class. 170.7.
- Il·lustració Catalana.* — Any XV (1917). Nos. 747 a 759.
- El Magisterio Gerundense.* — Gerona. Año XI (1917). Nos. 452 a 464. — Año XII (1918). Nos. 465 a 503. — Nos. 504 i 505. Articles: El plet lingüístic a les nostres escoles, Salvador Genís. Class. 372.61. — Nos. 506-507. — N.º 508. Articles: El plet lingüístic a les nostres escoles, Salvador Genís. Class. 372.61. — Nos. 509-510. — N.º 511. Articles: De Pedagogia, José Boada. Class. 370.4. — N.º 512.
- Ibérica.* — Tortosa. Año IV. Tomo II (1917). — Nos. 196 a 208. — Año V. Tomo I (1918). N.º 209 a 222. — N.º 223. Articles: El mecanismo de la lectura, M. L. Laurence, Class. 612.84. — Nos. 224 a 258.
- El Magisterio Tarraconense.* — Reus. Año XVIII (1917). Nos. 48-49. — Año XIX (1918). Nos. 1 a 11. — Nos. 13 a 16. — Nos. 18 a 20. — N.º 30. — Articles: La Escuela Pública; Noticia histórica, Modesto Bargalló. Class. 370.9. — Nos. 31 a 40. — Nos. 45 a 50.
- La Educación Hispano-Americana.* — Barcelona (1917). Año VII. N.º 84. Articles: La Pedagogía del Antiguo Testamento, Anònim. Class. 221.7. — Año VIII (1918). N.º 85. Articles: Sinopsis de un Curso completo de Pedagogía científica, Anònim. Class. 370.732. — Nos. 86, 87, 88, 89. — N.º 90. Articles: El Método de estudios de la compañía de Jesús, Anònim. Class. 377.35. — N.º 91. Articles: El Método de estudios de la Compañía de Jesús, Anònim. Class. 377.35. — N.º 92. Articles: El Modernismo Pedagógico; II, El Vitalismo, Anònim. Class. 370.4. — N.º 94. Articles: El Modernismo pedagógico; III, El Mentalismo, Anònim. Class. 370.4. — N.º 95. Articles: El Modernismo pe-

- dagógico: III, Tendencias modernistas en la Educación física, Anònim. Class. 371.73. — N.º 96.
- Revue Générale de l'Enseignement des Sourds-Muets.* — Paris. Année 18e (1916-17). N.º 10.
- La Cultura Popolare.* — Milano. Ann VII (1917). N.º 8. — N.º 9. Articles: I convegni dell'Unione: per la riforma della Scuola Normale, per i bisogni della Scuola elementare e popolare, per l'insegnamento professionale, Anònim. Class. 370.63 (45). — Come agire a pro del rinnovamento della Scuola italiana: Istituti pedagogici, M. Salyoni. Class. 370.7 (45). — Per la riforma dell'insegnamento artistico. C. Ricci. Class. 707 (45). — N.º 10. Articles: Le proposte della Commissione per la riforma della Scuola normale, Relatore prof. A. Franzoni. Class. 370.73 (45). — Le conclusioni dell'ex ministro Credaro: Per un ulteriore miglioramento della riforma, prof. A. Franzoni. Class. 370.73 (45). — N.º 10. Articles: L'insegnamento delle lingue moderne, G. Pioli. Class. 407.
- La Revue de l'Enseignement des Sciences.* — Paris. Année 11e (1917). Nos. 101 a 110. — Année 12e (1918). Nos. 111 a 120.
- Revue des Jeux Scolaires et d'Hygiène Sociale.* — Pau. Année XXVIIe (1917). Nos. 1, 2, 3. Articles: L'Evolution de l'Education physique en France pendant la guerre 1914-1917, Ph. Tissié. Class. 613.7 (44). — Comment la Jeunesse française s'est préparée a la guerre par les Sports, Ludovic Gaurier. Class. 613.7 (44). — Nos. 4, 5, 6. Articles: La rééducation de la cage thoracique par la gymnastique respiratoire dans les adhérences pleurales, à la suite de pleurésie à *frigo*, par traumatisme, par armes à feu ou par gaz asphyxiants, Ph. Tissié. Class. 615.82. — Le Forçage industriel de l'enfant, Ph. Tissié. Class. 613.616. — De l'éducation physique et rapide du cavalier par des procédés rationnels, J. Gorichon-Baillet. Clas. 798. — Nos. 7, 8, 9. Articles: De l'éducation physique et rapide du cavalier par des procédés rationnels, J. Gorichon-Baillet. Class. 798. — Nos. 10, 11, 12. Articles: Les causes d'erreur en éducation physique, Ph. Tissié. Class. 613.7. — Année XXVIIIe (1918). Nos. 1, 2, 3. Articles: Deux formules de vie physique: Grèce et Suède. — La Santé par la Force. La Force par la Santé. Une erreur de 2.000 ans, Ph. Tissié. Class. 613.7. — Nos. 4, 5, 6. Articles: La foule et ses amuseurs phy-

siques, Ph. Tissié. Class. 371-73. — Enseignement de la puericulture, Paul Deschanel. Class. 649.1. — N.º 7, 8, 9. Articles: L'esprit clinique en éducation physique, Ph. Tissié, Class. 613.7. — Nos. 10, 11, 12. Articles: La fatigue et les sports: La force, provocative de la fatigue, Ph. Tissié. Clars. 796.

Revue Internationale de l'Enseignement. — Paris. — XXXVIIe année (1917). Nos. 7, 8. Articles: La recherche scientifique aux Etats-Unis, Maurice Caullery. Class. 506 (73). — L'œuvre scientifique de Michel Bréal, G. Maspero. Class. 925 (44). — Nos. 9, 10. Articles: L'enseignement secondaire: Ce qu'il doit être, Henri Brelet. Class. 373 (44). — La Faculté des Sciences de L'université de Paris et le Baccalauréat, Anònim. Class. 373 (44). — Nos. 11, 12. Articles: L'enseignement géographique aux Etats-Unis, E. Martonne. Class. 310.7 (73). — D e l'avenir des relations universitaires entre la France et l'Amérique, R. Ferrari. Class. 378 (44). — Année XXXVIII (1918). Nos. 1, 2. Articles: Les relations universitaires franco-suissees, Abel Rey. Class. 378 (44). — L'Instruction publique au Brésil. L'Etat de São-Paulo, E. Contamine de Latour. Class. 379 (81). — Nos. 3, 4. -- Nos. 5, 6. Articles: L'enseignement secondaire. Ce qu'il doit être, Henri Brelet. Class. 373 (44). — Nos. 7, 8. Articles: Pour notre enseignement technique supérieur, Léon Guillet. Class. 607 (44). — Nos. 9, 10. Articles: L'Université Harvard, James H. Hyde. Class. 378 (73). — Les Professeurs italiens et la Science Allemande. Class. 378 (45). — Le Professeur Grasset, G. Bauzier. Class. 923.7. -- Números 11-12.

The Saint Paul Medical Journal. — Saint Paul, Minn. Vol. XIX (1917). N.º 11.

Rivista Pedagogica. — Milano-Roma-Napoli. (1917). Anno X. Fasc. 9-10. Articles: II «Trapasso» del sentimenti nell'educazione, G. Marchesini. Class. 370.15. — Sulla forma conversativa della lezione in prima e seconda classe elementare, T. Armani. Class. 371.3. -- Per la psicologia dell'adolescenza femminile, D. Formiggini Santamaria. Class. 376. — Anno XI (1918). Fasc. 1-2. Articles: *Le «cuse dei Bambini» della Montessori*, C. Zauzi. Class. 372-202. — Sulla forma conversativa della lezione in prima e seconda classe elementare, T. Armani. Class. 371.3. — Sulle idee pedagogiche di Niccolò Tommaseo,

- A. Levi. Class. 370.1. — Metodo attivo ed abitudine di lavoro, P. Buffa. Class. 371.3. — Fasc. 3-4. Articles: *Le «case dei Bambini» della Montessori, C. Zauzi.* Class. 372-202. — L'insegnamento dell' Italiano nella Scuola NNormale, A. Cuman. — Pertile. Class. 450.7. — Fasc. 5.6. Articles: *Le Scuole centrali della Convenzione, E. Codignola.* Class. 370.9 (45). — *Scuole per soldati feriti annese agli Ospedali in Italia, R. Paltrinieri.* Class. 374.61. — Fasc. 7-10. Articles: *La crisi della scuola media, S. Pincherle.* Class. 379 (45). — *Per la riforma degli studi naturalistici Universitari, V. Benetti Brunelli.* Class. 378 (45). — *Le scuole centrali della costituzione, E. Condignola.* Class. 370.9 (45). — *L'istruzione elementare e la «Scuola del Lavoro», E. Marsili.* Class. 607. — *La tesi di Protagora sull'insegnamento della virtù, V. Carpio.* Class. 377. — *Frate Andrea Ghetti da Volterra predicatore e pedagogista del secolo XVI, M. Battistini.* Class. 923.7 (45).
- Revue Universitaire.* — Paris. — XXVIme année. (1917). N.º 6. Articles: *L'enseignement secondaire des jeunes filles et l'étude de l'antiquité, A. Couvreur.* Class. 376.63. — *Nomenclature grammaticale, M. L. Clédat.* Class. 445. — *Le procès du philologue allemand Frédéric-Auguste Wolf, M. Gustave Fougères* 883. 1. — N.º 7. *La question de la culture physique dans l'enseignement secondaire, J. G.* Class. 371.7323 (44). *La crise de l'écriture, de l'ortographe et de la ponctuation, H. Guenot.* Class. 372.61. — N.º 8. — Articles: *Pour une éducation plus féminine et plus intellectuelle, Gayraud.* Class. 376.63. — N.º 9. Articles: *L'esprit géographique et les nécessités d'après-guerre, M. Robert Jardillier.* Class. 910.7. — N.º 10. Articles: *Rapport sur le certificat d'aptitude à l'enseignement secondaire des jeunes filles (2me partie): Concours de 1917, M. Albert Càhen.* Class. 370.73 (44). — *L'esprit géographique et les nécessités d'après-guerre, M. Robert Jardillier.* Class. 910.7. — Année XXVIIme (1918). N.º 6. Articles: *L'éducation par l'Université, V. Wallich.* Class. 370.4. — *L'éducation littéraire d'après Stendhal, M. Léo Perrotin.* Class. 807. — N.º 7. Articles: *Le travail scolaire et l'allégement des programmes d'examen, M. G. de Plainval.* Class. 373 (44). — *Les devoirs de classe: comment les choisir?, M. Armand Dauphin.* Class. 373. — N.º 9. Articles: *Les deux Ecoles, L. Joliet.* Class. 373. — *Les arts mécaniques dans l'enseignement secondaire, Paul Kuhn.* Class.

373. — N.º 10. Une discussion anglaise sur les «Humanités», M. J. Bezdard. Class. 373. — Surmenage et «exercices pratiques», H. Guenet. Class. 371.56.

Revue Pédagogique. — Paris. — Tome LXX (1917). N.º 1. — Articles: Le Congrès de Milan: École et Guerre (30 octobre-2 novembre 1916), Édouard Petit. Class. 370.63 (45). — L'Exposition d'éducation populaire de Milan, Maurice Roger. Class. 370.6 (45). — Les cours professionnels de l'«Umanitaria», Gaston Quénioux. Class. 607 (45). — La direction déchargé de classe, J. Gros. Class. 371.2. — N.º 2. — N.º 3. Articles: L'effort et l'intérêt, Charles Chabot. Class. 370.15. — La Leçon de Morale aux jeunes enfants A. Piffault. Class. 377. — N.º 4. — N.º 5. Articles: De zéro à vingt, Jules Gal. Class. 371.27. — Le discours de M. Herbert Fischer sur la réforme de l'Instruction publique en Angleterre, Herbert Fischer. Class. 379 (24). — Les projets de réformes scolaires en Allemagne, Anònim. Class. 379 (43). — N.º 6. Articles: L'organisation pédagogique des Écoles primaires élémentaires, T. Naudy. Class. 371.2. — Tome LXXI (1917). N.º 7. Articles: Les idées de Théodule Ribot sur l'Éducation, L. Dugas. — Class. 370. 1. — L'enseignement de l'Allemand en Allemagne, Victor. Class. 430.7 (43). — N.º 8. Articles: L'Art d'expliquer les mots, P. H. Gav. Class. 372.61. — Faut-il apprendre aux enfants à écrire des deux mains?, Anònim. Class. 372.51. — N.º 9. Le Kantisme et l'éducation de la volonté, J. Vaisson. Class. 159. — Savoir positif et procédés mécaniques d'enseignement, A. Aubin. Class. 371.3. — N.º 10. Une classe maternelle, M. Salomon. Class. 372.21 (44). — De l'École maternelle à l'École primaire, B. Maucourant, Class. 372.21. — Externat ou internat?, Anònim. Class. 373.3. — N.º 11. Articles: Les principaux types morbides des Écoliers insuffisants, André Collin. Class. 136.76. — L'Effort et l'Intérêt, Charles Chabot. Class. 370.15. — N.º 12 — Tome LXXII (1918). Nos. 1 à 6. Articles: Emile Burkheim, F. Pécant. Class. 194.9. — L'éducation professionnelle agricole et ménagère, E. Bouchendomme. Class. 630.7 (44). — Rousseau et Malebranche, L. Dugas. Class. 1194.4. — Savoir positif et procédés mécaniques d'enseignement, A. Aubin. Class. 371.3. — Apprendre ou comprendre? André Fontaine, Class. 373.3. — L'œuvre de Liard, A. Benoist. Class. 923.7 (44). — René Leblanc et l'enseignement expérimental, manuel,

- agricole et méneager, F. Jardry. Class. 923.7 (44). — Enseignement grammatical et enseignement empirique de la langue, P.-H. Gay. Class. 372.6. — Tome LXXIII (1918). N.º 7. Articles: Les exercices de récitation à l'école primaire élémentaire, A. Aubin. Class. 371.32. — Les sujets de rédaction au cours moyen et au certificat d'études primaires, Anónim. Class. 372.6. — N.º 8. — N.º 9. Articles: Exode rural et psychologie ouvrière, F. Pécaut. Class. 136. 8. — N.º 10. — Articles: L'inspection primaire en France (de 1850 à 1915), J. Gros. Class. 379.15 (44). — N.º 11. Articles: *La Maison des Enfants et la Méthode de Mme. Montessori, Maurice Wolf*, Class. 372.202. — La Memoire: Réponses a des paradoxes pédagogiques, J. Boucher. Class. 154. — N.º 12. Articles: L'inspection primaire en France (du Coup d'Estat à 1863), J. Gros. Class. 379.15 (44).
- Revue Philosophique.* — Paris. — Année XLII (1917). N.º 1. Articles: Sur quelques formes de nos efforts, J. Philippe. Class. 159. — De quelques espèces de libertés et de quelquesunes de leurs conditions, A. Naville. Class. 159.1. — N.º 2. Articles: Le langage, Barat. Class. 158.3. — La fonction et l'ideal de la géométrie, P. Dupont. Class. 513.01. — Nos. 3.4. — N.º 5. Articles: Autour de l'expérience de Wheatstone, L. Eujalrau. — Class. 152.1. — Nos. 6, 7, 8, 9. — Numéro 10. — Articles: Le rôle des tendances affectives dans l'attention et dans la conscience, E. Rignano. Class. 157. — L'acte symbolique, E. Bréhier. Class. 158. — Nos. 11, 12. — Année XLIII (1918). N.º 1. Articles: Psychologie du langage, H. Delacroix. Class. 158.3. — Numéro 2. Articles: Convergences des développements linguistiques, A. Meillet. Class. 410. — Les fondements d'une théorie de l'hérédité, E. Rabaud. Class. 612.605. — Nos. 3, 4. Articles: Esquisse d'une théorie physiologique de l'hérédité, E. Rabaud. Class. 612.605. — Sur la signification de la correspondance birélinienne, L. Eujalran. Class. 152.1. — Nos. 5, 6. — Nos. 7, 8. Articles: ... a-t-il un sens de la hauteur? H. Aimé. Class. 152.6. — Nos. 9, 10. Articles: Etudes sur la signification et la place de la Physique dans la Philosophie de Platon, L. Robin. Class. 184.1. — La Mémoire, H. Piéron. Class. 154. — Nos. 11-12. Articles: L'émotion musicale, H. Beanis. Class. 157. — Études sur la signification et la place de la Physique dans la Philosophie de Platon, L. Robin. Class. 184.1. — La loi de l'oubli, M. Foucault.

- Class. 154. — Regier. Class. 536.7. — La représentation libre et l'identité personnelle, J. Pérès. Class. 155.
- Revue Catalane.* — Perpignan. Any XII (1918). N.º 135 a 146.
- Economia i Finances.* — Barcelona. Any I (1918). Nos. 1 a 24.
- Arrius de l'Institut de Ciències.* — Barcelona. — Any V (1917). Nos. 1, 2, 3, 4.
- Ave Maria.* — Barcelona. Anys XII-XIII (1917-1918). Nos. 178 a 187, 193.
- Boletim da Escola-Oficina, N.º 1.* — Lisboa. Any 1918. — Nos. 1, 2, 3.
- Boletín del Instituto de Reformas Sociales.* — Any XV (1918). Números 162 a 174.
- Excursions.* — Barcelona. Any III (1917). Nos. 21 a 32. — Any IV (1918). Nos. 33 a 44.
- Butlletí del Diccionari de la Llengua Catalana.* — Ciutat de Mallorca. T. X. (1918-1919). Nos. 1 a 10.
- Ploma i Llapis.* — Girona. Any II (1918). Nos. 1 a 6.
- Butlletí de l'Escola Municipal de Cecs.* — Barcelona. — Any I (1918). Nos. 1, 2.
- L'Estalvi.* — Sant Joan les Fonts. Anys I-II (1917-1918). Nos. 1 a 23.
- Educational Review.* — New York. Vol. 54. N.º 1. Articles: Scouting education, James E. Russell. Class. 369.43. — Technique in modern language teaching, Frances Paget. Class. 407. — New Standards in oratory, Frances M. Perry. Class. 808.5. — The modern high school, Arthur Mc. Master Feuwick. Class. 379.17. — A new requirement for college graduation, Stephen B. L. Penrose. Class. 378.2. — Military training in the schools and colleges, Anònim. Class. 373.43. — N.º 2. Articles: Curriculum thinking., Alfred L. Hall-Quest. Class. 375. — The feeble-minded, Walter E. Fernald. Class. 136.762. — The foreign students in United States, M. F. Seymour. Class. 378 (72). Psychological factors in vocational education, C. Homer Beau. Class. 371.42. The teaching of legal bibliography, Frederick C. Hicks. Class. 610.7. — Is American higher education improving?, Nicholas Murray Butler. Class. 373 (72). — N.º 3. Articles: A problem in articulation, Virginia C. Gildersleeve. Class. 376. — Standardizing the marking system, Frank W. Nicolson. Class. 371.26. — Methods of admission and college records, Adam Leroy Jones. Class. 378.1. — Disciplinary values, Charles N. Moore. Class. 371.5. — The high school boy and

- modern social problems, Harry H. Moore. Class. 373. — Geometry in the elementary school, S. E. Slocum. Class. 372.8513. — The examination and the learner, Gary C. Myers. Class. 371.27. — The words Science and Philosophy, E. Ray Lakecter. Class. 501. — Classics and the reformer, H. C. Nutting. Class. 373. — N.º 4. Articles: College grades and success in life, Louis Bevier. Class. 378.1. — Modern language study, Clarence Paschall. Class. 407. — The educational tradition in England. Anònim. Class. 370.9 (42). — N.º 5. Articles: Our birthright or a mess of pottage?, Andrew F. West. Class. 370.1. — The passing of the classics, Grace H. Macurdy. Class. 373. — Improving teachers in service, Amy Brousky. Class. 371.16. — Oral and written errors in grammar, H. D. Fillers. Class. 372.6. — Education in Copenhagen (A common-sense system), Edith Sellers. Class. 371.4 (489). — Vol. 55 (1913). N.º 1. Articles: Character and fitness in education, L. G. Randolph. Class. 370.1. — Conservation in education, Charles N. Smiley. Class. 371.7. — Field work as a new education principle, David Darrah. Class. 371.731. — Geography in practice and in theory, Robert M. Brown. Class. 910.7. The artificial production, of stupidity in schools, Anònim. Class. 371.79. Learning by teaching, Philip H. Churchman. Class. 371.4. — N.º 2. Articles: Sociological principles fundamental to pedagogical method, Ross. L. Finney. Class. 370.1. — The history teacher's patriotic opportunity, Walter B. Davison. Class. 370.92. — Milton's view on education, William A. Webb. Class. 821.47. — Old articles that can still do good (The Ph. D. Octopus), William James. Class. 378.2. — N.º 3. Articles: The Oxford doctorate of Philosophy, R. M. Wenley. Class. 378.2 (42). — Old articles that can still do good (The presumption of brains), Albert P. Marble. Class. 370.4. — N.º 4. Articles: Training for foreign service, Glen Levin Swiggett. Class. 379 (73). — Modern educational movements, J. H. Putman. Class. 371.2. — Old articles that may still do good (The recitation), Anònim. Class. 371.32.
- Gaceta Catalana d'Art Dramàtic.* — Barcelona. Any I (1917). Nos. 1 a 9.
- Gaceta Municipal de Barcelona.* — Barcelona. Any V (1918). Nos. 46 a 52.
- Guia de l'Aprenent.* — Barcelona. Any I (1918). Nos. 1 a 24.
- El Magisterio Leridano.* — Lleida. Any I (1918). Nos. 1 a 17.
- La Revista.* — Barcelona. Any IV (1918). Nos. 61 a 69, 71, 72, 74, 77, 78.

BIBLIOTECA DEL CONSELL DE PEDAGOGIA

- La Instrucción Primaria.* — San Sebastián Any XXX (1918). Números 734 a 754.
- International Conciliation.* — New York (1917). Nos. 115 a 121 — (1918). Nos. 122-123.
- El Monitor de la Educación Común.* — Buenos Aires. Any 36 (1917). Nos. 539-540, — (1918) 541-542, — N.º 543. Artículos: Escala de apreciación del dibujo escolar, José M. Soler. Class. 372.52. — Nos. 544-545. — N.º 546. Artículos: Progresos educacionales de Hispano-América: La escuela rural en Costa Rica, Ernesto Nelson. Class. 379.173 (86). — N.º 547. Artículos: Progresos educacionales en Hispano-América: La escuela rural en Costa Rica, R. Brenes Mesén. Class. 379.173 (86). — N.º 548. Artículos: Progresos educacionales en Hispano-América: La escuela rural en Costa Rica, R. Brenes Mesén. Class. 379.173 (86). — N.º 549. Artículos: Progresos educacionales en Hispano-América: La escuela rural en Costa Rica. R. Brenes Mesén. Class. 379.173 (86). — Nos. 550, 551, 552.
- Revista Crítica Hispano-Americana.* — Madrid. Tom. III (1917). Números 3, 4. — Tom. IV (1918). Nos. 1, 2.
- Páginas Escolares.* — Gijón. Any XVI (1918). Nos. 171, 172, 173.
- Physis.* — Barcelona. Any I (1918). Nos. 1 a 10.
- Revista de Educación.* — La Plata. Any LVIII (1917). Nos. 2, 3, 4, 5, 6. — Any LIX (1918). Nos. 1, 2.
- Revista de Educación Nacional.* — Santiago de Chile. Any XIII (1917). N.º 1. — N.º 2. Artículos: Producir más trabajando menos, M. H. Le-Chatelier. Class. 607. — N.º 3. Artículos: Escuela Normal Rural, 370-73 (83). — Nos. 4, 5. — Nos. 6, 7. T. Artículos: La cultura física y la mujer moderna, Max. Abbat. Class. 613.7. — Nos. 8, 9, 10. Any XIV (1918). Nos. 1, 2, 3.
- Revista Jurídica de Cataluña.* — Barcelona. Anys XXIII-XXIV (1917-1918). Completos.
- Boletín Oficial del Ministerio de Instrucción Pública y Bellas Artes.* — Madrid. Any IX. (1918). Nos. 1 a 105.

INFORMACIÓ

CONCURSOS D'ENSENYAMENT PRIMARI. — El Consell de Pedagogia de la Diputació de Barcelona, desitjós de fomentar la comunió d'esforços pel millorament de mètodes i pràctiques d'ensenyament entre els mestres de Catalunya, i creient que un sistema de publicació i exposició de treballs i assaigs en lloc central i en temps adequat seria un mitjà més per a establir entre els elements del magisteri la relació purament pedagògica per la qual sospira, ha decidit inaugurar aquest any, en coincidència amb l'Escola d'Estiu, una sèrie de Concursos d'Ensenyament Primari en els quals puguin tenir manifestació tots els resultats obtinguts, totes les temptatives realitzades per modestes que siguin en la gran lluita per la renovació de la tasca docent dins les Escoles Primàries.

Assaigs en l'ensenyament de les ciències naturals, pràctiques d'excursions i visites, temptatives d'ensenyament a base del contacte amb les activitats locals, metoditzacions de l'ensenyament de les ciències físico-matemàtiques, innovacions en l'ensenyament del dibuix i del treball manual, solucions disciplinàries i d'organització dins l'Escola, intents de registre i interpretació de la vida dels alumnes — que de tot es fa a Catalunya fins en els reconcs més impensats — podran manifestar-se en aquests concursos d'Ensenyament Primari.

El Consell de Pedagogia té l'intent d'aplegar per mitjà d'ells en certamen anyal, tots aquests esforços que ell ha sorprès manta vegada en un isolament anguniós, i si demés d'això aconseguix estimular els mestres a la realització de pràctiques o assaigs que no haurien gosat començar pel seu propi compte, es considerarà ben pagat de la seva iniciativa i del seu treball.

Any 1919. Exposició-Concurs de dibuix i treball manual. — Aquest any s'iniciarà la tasca amb una àmplia Exposició-Concurs de Dibuix i Treball manual, on els mestres puguin exhibir les mostres més selectes de la seva labor en l'educació artística per mitjà del

INFORMACIÓ

dibuix i del treball manual i les solucions més enginyoses en l'aplicació d'aquest com a complement dels diversos ensenyaments primaris. L'Exposició-Concurs d'enguany es regirà per les següents bases: Primera. El Consell de Pedagogia obré entre els mestres primaris de Catalunya, oficials, de Patronat o associació i particulars, una Exposició-Concurs de Dibuix i Treball manual, aplicat a l'ensenyament primari.

Segona. Seran admesos a l'Exposició-Concurs: a) Els treballs que facin referència a l'ensenyament artístic que té per finalitats principals l'educació del gust i de les aptituds d'expressió i creació a base del Dibuix i del Treball manual; b) Els productes de les pràctiques manuals i gràfiques encarrilades a l'educació dels sentits de la mà i al desenrotllament de l'enginy per mitjà del maneig d'eines i objectes i el tracte de materials; c) Els productes obtinguts en l'ensenyament pràctic de les ciències naturals (inclús agricultura) i físico-químiques i els de tots els ensenyaments que dins l'Escola poden tenir encertades derivacions marginals a base de treballs manuals com la geografia, la història, etc., etc.; d) Les labors femenines que siguin exclusivament producte d'una aplicació de l'ensenyament del dibuix.

Tercera. Seran admesos, no sols els treballs produïts pels alumnes, sinó aquells altres que hagi executat o encarregat el mestre a base d'una experimentació personal en les aplicacions metodològiques esmentades en la base segona i que puguin ésser reproduïts o aplicats pels deixebles en les seves tasques escolars. Tots els treballs, però, hauran d'anar acompanyats del major nombre de documents que testifiquin el seu procés com a treball escolar o d'experimentació pel mateix, i especialment es considerarà indispensable una Memòria del mestre expositor, explicant, com a mínim, el dit procés. Aquestes Memòries tindran en el veredict de Concurs una importància excepcional.

Quarta. El Consell de Pedagogia adjudicarà als expositors els premis de mèrit que cregui necessari, i concedirà mil pessetes en concepte de premi material únic o repartides en les fraccions que cregui equitatives.

Quinta. Els treballs per exposar han d'ésser només els suficients

per demostrar els resultats, procediments i processos de l'actuació pedagògica que els ha motivat, mai col·leccions nombroses i repetides en què es pretingui que cada alumne hi tingui representació. Els delegats del Consell resoldran en casos dubtosos quin hagi d'ésser el material d'Exposició. Es recomana la tramesa de fotografies i ampliacions com a proves documentals i també com a material exhibible.

Sisena. Els treballs hauran d'ésser tramesos a punt per ésser penjats en les parets o dipositats en les taules que el Consell destinarà a l'efecte. Cas de necessitar l'expositor vitrines o mobles especials, un mes abans de cloure's el termini d'admissió haurà de comunicar-se amb les oficines del Consell, on es procurarà, d'acord amb el sol·licitant, resoldre la necessitat.

Setena. Els expositors tindran dret a llegir públicament la seva Memòria o a donar una conferència sobre la seva exhibició, per la qual cosa el Consell de Pedagogia facilitarà lloc i hora, i s'encarregarà de l'oportú anunci per mitjà de la premsa. Hauran, però, de comunicar-ho en tramestre el material d'exposició per mor de l'oportú repartiment entre tots els sol·licitants. Les Memòries premiades amb premi d'honor o metàl·lic quedaran propietat del Consell, que es reservarà, per tant, el dret de publicar-les. Els expositors premiats es posaran d'acord amb el Consell de Pedagogia per deixar, demés, en poder d'aquest, si ho creu necessari, una col·lecció dels objectes presentats per ésser exposada permanentment o pels altres fins culturals propis del Consell.

Octava. Els mestres que desitgin pendre part en l'Exposició-Concurs hauran de comunicar-ho per escrit al Consell de Pedagogia abans del dia 10 de juliol inclusiu. L'Exposició s'inaugurarà el dia 3 d'agost, i durarà fins el dia 23 del mateix mes. Tindrà lloc en els locals de l'Escola Industrial (Urgell, 187), on és domiciliat el Consell de Pedagogia i on es celebra l'Escola d'Istiu.

Novena. El jurat qualificador serà constituït pel Consell de Pedagogia de la Diputació de Barcelona o per les persones que ell designi. Sobre la publicació del veredicta i celebració d'actes es donaran les oportunes instruccions.

Barcelona, 11 d'abril de 1919.

INFORMACIÓ

ASSEMBLEA DE MESTRES DE CATALUNYA. — En aquesta Assemblea que tindrà lloc a la ciutat de Tarragona dels dies 20 al 25 del pròxim mes de juliol, seran objecte de discussió els temes següents:

I. *Formació i selecció del Magisteri.* — «Mitjans per a determinar prèviament la vocació en els aspirants al Magisteri», a càrrec d'En Josep Barceló i Matas mestre de la Bisbal (Girona).

«Caràcter que ha d'imprimir-se als ensenyaments de l'Escola Normal, per a la formació de mestres hàbils», a càrrec d'En Felip Solé i Olivé, director de l'Escola Normal de Lleida.

«Forma de selecció de mestres en acabar llurs estudis per a l'ingrés en el servei de les escoles», a càrrec d'En Miquel Santaló i Polvorell, professor de l'Escola Normal de Mestres de Girona.

«Ascendent moral de la Inspecció com a garantia de l'eficàcia de les converses entre els mestres i de les missions pedagògiques per al poble, i com a garantia de govern en el regisme provincial de l'Ensenyament», a càrrec d'En Joan Llarena i Lluna i inspector-cap de la província de Lleida.

«Col·laboració Médico-escolar», a càrrec del doctor Vila Cuñes, inspector mèdico-escolar de Barcelona.

«La Moral del Mestre», a càrrec d'En Llorenç Jou i Olló, mestre de Barcelona.

II. *L'ensenyament.* — «Ensenyaments en l'Escola primària de nois», a càrrec d'En Pere Blasi Maranges, mestre de Torroella de Montgrí (Girona).

«Ensenyaments en l'Escola primària de noies», a càrrec de Na Maria Baldó de Torres, mestressa de Barcelona.

«L'idioma escolar», a càrrec d'En Joan Delcòs i Dols, mestre de Vich.

«L'escola en l'orientació professional del noi: certificat d'estudis primaris», a càrrec d'En Ferran Serra i Molins, mestre de Barcelona.

«Organització de les institucions docents circum-escolars: cantines i colònies escolars, biblioteca, mutualitat, etc.», a càrrec d'En Ramon Casares i Aixelà, mestre de Tarragona.

«Nomenament del personal de l'Ensenyament primari», a càrrec d'En Josep Albages i Ventura, mestre de Manresa.

«L'escola rural: el que és i el que hauria d'ésser», a càrrec de N'Antoni Busquets i Punset, mestre de sant Mateu de Bages.

«Manera de realitzar-se la inspecció de l'Ensenyament primari», a càrrec de N'Agustí Nogués i Sardà, Inspector de l'Ensenyament a Madrid.

III. *L'econòmic o material.* — «Mitjans per aconseguir en totes les localitats edificis escolars modestos i adequats», a càrrec d'En Lluís Alabart, mestre de Tarragona.

«Mitjans per aconseguir la graduació de totes les Escoles», a càrrec de Na Anna Rubies i Monjonell, mestressa de Barcelona.

«Manera de proveir degudament de material les Escoles», a càrrec d'En Josep Potau i Guasch, mestre d'Albí (Lleida).

«Sous i emoluments dels mestres», a càrrec d'En Joan Bosch i Cusi, director de les Escoles Ribas de Rubí.

«Garantia dels actuals drets passius sota el règim autòmic de Catalunya», a càrrec d'En Ramon Porqueres i Crivillé, mestre de Barcelona.

«Ensenyament gratuït i obligatori», a càrrec d'En Joan Huguet i Tarragó, mestre de Barcelona.

«La premsa professional», a càrrec d'En Miquel Bargalló, mestre de Reus (Tarragona).

DELEGACIO DE L'ENSENYAMENT CATALA A VICH. — Ha quedat constituïda a l'esmentada ciutat la Comissió delegada de l'ensenyança catalana la qual ha convocat el primers Concurs de lectura i escriptura catalanes. La formen don Josep Illa, President; Don Miquel Genís, Tresorer; don Joan Anglada, Secretari.

CURSOS MONOGRAFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTER-CANVI. — Primera sèrie: *Filosofia, Psicologia, Pedagogia.* — «El pensament portuguès modern». Set lliçons per Leonardo Coimbra, Professor a la Facultat de Lletres de Lisboa, Ministre d'Instrucció Pública. Tot seguit del descrèdit del positivisme, una reacció idealista s'ha produït a Portugal, com als altres pobles moderns. En

ella, poesia i filosofia es presenten de primer com indiferenciades; més tard, però, s'especifiquen amb Antonio Nobre, qui dóna la direcció pròpiament poètica i Antero de Quental, qui inicia la direcció filosòfica. Més tard encara, el pensament científic adquireix una substantivitat característica, que el professor estudiarà, paral·lelament a les altres direccions espirituals. (*Dies 5, 7, 9, 10, 11, 12 i 13 de juny. De set a vuit del vespre*).

«Els arguments de Zenon d'Elea». Dues lliçons per Eugeni d'Ors, Membre de l'Institut. Director d'Instrucció Pública. Les famoses apories de Zenon d'Elea contra l'existència del moviment reben una contesta empírica fàcil, la de l'anèdota de Diògenes Cínic. Mes, en el terreny rigorosament racional, no semblen haver estat satisfactòriament resoltes; les preteses refutacions racionals des d'Aristòtil a Bergson, passant per Bayle i Stuart Mill, no constitueixen, en suma, sinó argumentacions empíriques disfressades. El professor mostrarà que així ha d'ésser sempre quan la noció d'espai és presa separatament de la de temps. Només pot esperar-se una contra-demostració plausible aplicant al pensament abstracte les nocions d'*espai-temps* i de *línia d'univers* que el geni de Minkowski i els estudis de les teories del principi de Relativitat han portat a la física moderna. (*Dies 2 i 4 de juliol. De set a vuit del vespre*).

«Els grans psicòlegs de la França contemporània». Vuit conferències per Georges Dwelshauvers, Antic Professor a la Universitat de Brusselles. I. *Maine de Biran*: Les idees directrius de la seva psicologia; la seva relació amb la tradició francesa del segle XVIII i amb la biologia; influència sobre la psicologia contemporània. — II. *Victor Cousin, Jouffroy* i l'escola eclèctica. — III. Els grans sistemes oposats a l'eclecticisme: *Comte, Cournot, Renouvier*. — IV. Els fundadors de la psicologia científica: *Taine i Ribot*. — V. L'idealisme de *A. Fouillée* i la psicologia de les idees-forces; l'idealisme de *Durand de Gros*. — VI. *Revaissón* i la seva influència; *Lechelier, Boutroux* i el nou espiritualisme; la psicologia reflexiva. — VII. L'escola científica francesa; *Binet* i l'escola de París: *Paulhan, Pierre Janet, Tarde* i la inter-psicologia. — VIII. La psicologia de *H. Bergson*. Conclusions. El deute de la ciència de la vida mental a la psicologia francesa. (*Dies 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10 i 11 de juliol, de set a vuit del vespre*).

«La reeducació professional dels soldats mutilats». Tres lliçons per L. de Paeuw, Inspector de l'Ensenyament Primari de Bèlgica. Durant la guerra, M. de Paeuw ha organitzat, en el territori francès, l'obra de reeducació professional dels soldats mutilats per la guerra. Aquesta obra ha obtingut èxits considerables i les conseqüències d'ella presenten un interès pedagògic i psicològic de primer orde. (*Dies 2, 4 i 6 de juny. De set a vuit del vespre*).

Segona sèrie: *Ciències físico-matemàtiques*. Curs de M. Jacques Hadamard, Professor al Col·legi de França. Oportunament es fixarà el tema i dates del curs.

Tercera sèrie: *Filologia*. «Assaigs d'una dialectologia catalana». Sis lliçons per Antoni Griera, de la Secció Filològica de l'Institut. Cap llengua romànica aconsegueix la unitat literària en l'Edat Mitja d'una manera tan perfecta com el català. L'estreta unió política de totes les terres catalanes, acompanyada d'una intensificació del conreu del sòl i del meravellós desplegament del tràfec de mar i terra, creava una nació rica i forta amb una cancelleria que imposava una llengua literària i impedia la formació de modalitats dialectals. Sòlament en el període preliterari hi hagué la base per una diferenciació dialectal que no es va manifestar en la llengua escrita, però que es reflexa encara en la llengua parlada, donant la distinció entre català oriental i occidental. L'evolució seguida pels parlars importats a València i a Mallorca, d'ençà que no les uneix a Catalunya la sobirania de la Casa d'Aragó, determina les denominacions de valencià i mallorquí, encara que el primer sia un esqueix del català occidental i el segon un espill de l'estat del català oriental del segle XVI. La convivència del Rosselló amb els pobles de França d'ençà de 1642, ha donat nova fisonomia al tros més preat de la terra catalana, i la manca de tot report entre l'Algher i Catalunya ha marcat un caràcter tot peculiar al català de la ciutat de Sardenya. El parlar d'aquestes contrades que han de viure en un mateix esperit assenyalen la trajectòria seguida per la llengua catalana en el camí de la seva evolució i ofereixen els millors elements per a refer la seva història. (*Dies 14, 17, 21, 23, 26 i 28 de juny. De set a vuit del vespre*).

Quarta sèrie: *Història*. «D. Francisco Manuel de Melo». Set lliçons per Joan Moneva i Puyol. Professor de Cànon a la Universitat de

INFORMACIÓ

Saragossa. L'obra de Melo és plena d'interès filològic i històric. La vindicació literària moderna d'escriptors barrocs com Gòngora o Gracian, dóna actualitat a l'estudi de l'estil de l'historiador de la guerra de Catalunya; les qüestions polítiques d'aquell temps tenen encara avui actualitat doctrinal. El professor estudiarà successivament la figura de Melo, la seva literatura i posició intel·lectual en comparança especialment amb les de Maquiavel i Saavedra Faxardo, l'estil ric en complexitat, varietats lingüístiques, en excel·lències i en anomalies; per últim, molt principalment, l'obra històrica de Melo xifrada en la seva *Historia de los movimientos, separación y guerra de Cataluña en tiempo de Felipe IV*, rica en interès de valor no circumstancial i en observacions encara avui aplicables. (*Dies 16, 18, 20, 23, 25, 27 i 30 de juny. De set a vuit del vespre*).

S'admetrà vint inscripcions a cada curs. El preu de la inscripció és de 5 pessetes per curs, excepte el primer i el tercer de la primera sèrie i el curs de la quarta, en que els drets d'inscripció són de 10 pessetes.

La inscripció, que pot fer-se fins a la data de la primera lliçó de cada curs, resta oberta tots els dies feiners, d'onze a una, al local de l'Institut d'Estudis Catalans, i de quatre a set, als del Consell de Pedagogia (Urgell, 187) i Secretaria dels Estudis Normals (Urgell, 187).

T A U L A

T A U L A

Alumnes de l'Escola de Bibliote- càries.	GIRALT CASADESÚS, R.	
Observacions escolars sobre el clima de Barcelona.	Miquel Àngel i la seva vida.	46
A. M.	GUIRAO, PERE	
Entreteniments matemàtics sob- bre càlcul de probabili- tats.	Del concepte del còmic.	81
ANGLADA, JOAN	HOSTALRIC, DOLORS	
Els Solitaris de Catalunya.	Windelband.	241
BARGALLO, MODEST	MASERAS, ALFONS	
La Pedagogia experimental de Meumann.	L'obra cultural d'un poble.	161
BORDOY-TORRENTS, PERE M.	PITA ROMERO, LEANDRE	
Del summe equilibri de Lluís Vives.	La precursió nacionalista a la literatura gallega	252
CREDARO, L.	REVENTÓS, M.	
Lluís Friso	Política Internacional	27, [103, 191, 271, 378]
CREIXELLS I VALLHONRAT, J.	RIVERA, JOSEP DE	
F. C. S. Schiller.	Treballs cartogràfics a Espanya i Catalunya	17
La Filosofia de Bertrand Rus- sell.	CURSOS MONOGRÀFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTERCANVI	
ESTRAGUÉS, J.	DIEDRICH WESTERMANN	
El Crèdit a l'exportació a An- laterra, Alemanya i Fran- ça.	Introducció a l'estudi de la cultura material i espiritual dels negres del Sudan.	41
FARNÈS, JULITA	NICOLAU D'OLWER, LLUÍS	
L'Escola Municipal Montessori de Canet de Mar.	Les noves orientacions sobre la història dels dialectes	44

D'Ors, EUGENI

La concepció cíclica de l'univers. 112

LLIBRES

Arús, Joan : La nostra expansió literària 141
 Auzias March : Poesies. 63
 Barnola, Joaquim M. de : Resum de Botànica 136
 Bernat Metge : El Somni 63
 Bunge, August : Una Argentina sin analfabetos 66
 Camps i Mercadal, Francesc : Folklore Menorquín 69
 Carreras, Lluís : Eucologi de la Mercè. 68
 Danés i Torras, Josep : Arquitectura popular, secció septentrional de la comarca d'Olot 67
 Elias i Juncosa, Josep : Exercicis de mar. 139
 Fernández Coria, José : La enseñanza de la literatura en las Escuelas Argentinas. 64
 Goethe : Germà i germana. 61
 Hernández Sanz, Francesc : El Excmo. Sr. D. Teodoro A. Ladiko. 69
 Herrera i Ges, H. : Les Mènsules de la Nau Major de l'antiga Seu de Lleyda. 68
 Joubert, Josep : Pensaments 62
 López-Picó, J. : Escriptors estrangers contemporanis. 134
 Maseras, Alfons : Églogues. 65
 Massó-Ventós, J. : Com es confecciona un film. 138
 Millàs Raurell, J. : Primers. 68
 Morató i Grau, J. : Com és fet un diari. 139
 Nadal i Mallof, H. : Algues. 69
 Palau Vera, Joan : Els Continents Colonials. 136

Pi i Suñer, August : La Infecció. 137
 Prat de la Riba, Enric : Història de la Nació Catalana. 135
 Pijoan, B. : L'assistència dels malalts. 140
 Rabelais, François : La Jovenut de Pantagruel i l'educació de Gargantua. 61
 Reventós, Manuel : La Política Contemporània. 133
 Riera i Bertran : Faules velles. 68
 Sarria, Jesús de : Idealología del nacionalismo vasco. 69
 Sensat, Rosa : Del Vestit i de la seva conservació. 134

BIBLIOTECA DEL CONSELL DE PEDAGOGIA

Fulla especial n.º 15 (Llibres). 70
 Fulla especial n.º 16 (Programes, calendaris, opuscles) 228
 Fulla especial n.º 17 (Revistes) 308
 Fulla especial n.º 18 (Revistes). 413

INFORMACIÓ

Artur Galceran. 77
 Assemblea de Mestres de Catalunya. 427
 Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. 158 i 317
 Concurs de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts. 158
 Concurs entre els alumnes de l'Escola Normal de Mestres de Barcelona 235
 Concursos d'ensenyament primari. 424

T A U L A

Conferència del Dr. Agell 237
 Conferència de D. Josep Comas
 i Solà 238
 Conferències del Dr. Edmond
 Vidal 239
 Cursos monogràfics d'alts estu-
 dis i d'intercanvi 428
 Dolors Monserdà 316
 Donatiu a la Biblioteca de Ca-
 talunya 166
 Dues publicacions de l'Institut
 d'Estudis Catalans 79
 Delegació de l'ensenyament ca-
 talà a Vich 428
 Ensenyament del català a les
 universitats nord-america-
 nes 77
 Escoles Domènech. Provisió de
 la plaça de Director 318
 Feliu Cardellach 232
 Fèlix Urgellès 318
 Frederic Clascar 144
 Jaume Almera 144
 Joan Permanyer 316
 La Ciència Catalana a l'estrang-
 er 78
 La Cultura Catalana i la Re-
 pública del Perú 77
 La Biblioteca de D. Guillem
 M. de Brocà 78
 La Carta etnogràfica d'Eu-
 ropa 79
 L'Ensenyament primari i l'Au-
 tonomia 159
 Mestres pensionats 319
 Modest Urgell 317
 Nombre extraordinari 77
 Nous Cursos d'Agricultura 317
 Projecte d'Estatut de la Uni-
 versitat Catalana 145
 Segon Concurs Nacional d'His-
 tòria de Catalunya 232
 Una visita d'estudi a les serra-
 dores Franzi Germans, pels

alumnes de l'Escola d'Alts
 Estudis Comercials 239

LA CATALUNYA
 QUE TREBALLA I QUE JUGA

Artesa de Segre 143
 Badalona 307
 Barbarà 227
 Berga 307
 Canet de Mar 143, 307
 Cassà de la Selva 412
 Centelles 307
 Ciutadella (Menorca) 306
 Girona 227
 La Masó 142
 Lleyda 307, 411
 Mallorca 142, 227, 412
 Manresa 226, 412
 Mataró 226
 Reus 226
 Sabadell 306
 Tarragona 306, 412
 Terrassa 411
 València 142, 227
 Vich 300
 Vilafranca del Penedès 143
 306, 411
 Vilanova i Geltrú 306

DOCUMENTS I INFORMACIONS

L'Obra cultural de la Manco-
 munitat de Catalunya 274
 [i 381]

FULLETÍ

Assaig sobre l'art de navegar
 per dessota l'aigua, per Nar-
 cis Monturiol.

GRAVATS FORA DE TEXT

Retrat de F. C. S. Schiller.
 Retrat de Bertrand Russell.